

Rapport
2018:19

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2018

Erica Waagene, Karin Vaagland, Even Larsen og Roger Andre Federici

NIFU

Rapport
2018:19

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2018

Erica Waagene, Karin Vaagland, Even Larsen og Roger Andre Federici

Rapport 2018:19

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 20715

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359 Grønland, NO-0135 Oslo

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0346-3
ISSN 1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY-NC 4.0

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en treårig rammeavtale for 2017 – 2019 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halvårlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligge nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

I spørringen gjennomført våren 2018 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt ni ulike temaer. Åtte av temaene omtales i denne rapporten, mens ett av temaene (om Ungdomstrinn i utvikling) omtales i en egen NIFU-rapport. Denne rapporten er i første rekke en tabellrapport der det i liten grad har vært rom for å gjøre mer inngående analyser. Rapporten inneholder til sammen 82 tabeller og 38 figurer. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, men leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer er Erica Waagene. Hun har skrevet rapporten i samarbeid med Karin Vaagland, Even Larsen og Roger Andre Federici. Kristin Rogde og Cay Gjerustad har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Thorleif Orre.

Vi takker 538 grunnskoler, 88 videregående skoler, 11 fylkeskommuner og 98 kommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, juni 2018

Sveinung Skule
Direktør

Cay Gjerustad
Stedfortredende
forskningsleder

Innhold

1	Innledning.....	7
2	Beskrivelse av utvalg og gjennomføring.....	8
2.1	Overordnet om godkjente respondenter og svarprosent.....	9
2.2	Kommuneutvalget: 66,7 prosent deltakelse og små skjevheter.....	10
2.3	Grunnskoleutvalget: 58,4 prosent deltakelse og små skjevheter.....	13
2.4	Videregåendeutvalget: 69,3 prosent deltakelse og noen skjevheter.....	17
2.5	Gjennomføring av undersøkelsene.....	20
3	Læreplassituasjonen.....	23
3.1	Optimisme med tanke på tilgangen på læreplasser.....	23
3.2	Mange og varierte tiltak for å skaffe læreplasser.....	24
3.3	Oppsigelser og permisjoner i fem av elleve fylker.....	26
3.4	Ti av elleve fylker har opprettet alternative Vg3-tilbud.....	28
3.5	Oppsummering.....	29
4	Videreutvikling av læreplanene.....	31
4.1	Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressursene?.....	31
4.2	Delte meninger om hvorvidt det bør utvikles kompetansemål på flere trinn.....	35
4.3	Fagspesifikke omtaler av vurdering i fag.....	36
4.4	Oppsummering.....	37
5	Desentralisert ordning for kompetanseutvikling.....	39
5.1	Godt integrert ordning.....	39
5.2	Godt kommunalt samarbeid om desentralisert ordning.....	44
5.3	Samarbeid med universiteter og høyskoler.....	46
5.4	Oppsummering.....	49
6	Skolebibliotek.....	51
6.1	Ni av ti skoler har eget skolebibliotek.....	51
6.2	Skolebibliotekenes funksjon og tilbud.....	56

6.3	Bruken av skolebiblioteket er i liten grad nedfelt i skolens planer.....	60
6.4	Skoleeier om skolebibliotekstjenesten	61
6.5	Oppsummering	63
7	Videreutdanning for lærere – Kompetanse for kvalitet.....	65
7.1	Strategi for å oppfylle de nye kompetansekravene.....	65
7.2	Det tilrettelegges for videreutdanning av lærere.....	67
7.3	Oppsummering	69
8	Den kulturelle skolesekken.....	71
8.1	De fleste skoler har en fast fungerende kulturkontakt.....	71
8.2	DKS i varierende grad tema på møter.....	72
8.3	Skolens samarbeid med DKS.....	74
8.4	Oppsummering	76
9	Organisering av den videregående opplæringen	78
9.1	Tilbud innen videregående opplæring	78
9.2	Voksenopplæringen.....	81
9.3	Oppsummering	82
10	Svømmeopplæringen.....	84
10.1	Hvem står for svømmeopplæringen ved skolene?	84
10.2	Svømmeopplæring foregår fortrinnsvis på 3. og 4. trinn	86
10.3	Den obligatoriske ferdighetsprøven	87
10.4	Hvor foregår svømmeopplæringen?.....	89
10.5	Svømmeopplæringstilbudet vurderes som godt.....	91
10.6	Økt andel skoler som tilpasser svømmeundervisningen.....	93
10.7	Økt fokus på livredning og beredskap	95
10.8	Hindringer i arbeidet med svømmeopplæring.....	96
10.9	Oppsummering	97
	Referanser.....	100
	Vedlegg.....	101
	Vedlegg 1	101
	Vedlegg 2	104
	Vedlegg 3	106
	Tabelloversikt.....	107
	Figuroversikt.....	112

1 Innledning

NIFU har gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoler og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet siden 2009. Vårens undersøkelse er den attende i rekken.

Undersøkelsen har fire målgrupper: grunnskoler, videregående skoler, kommuner og fylkeskommuner. Hver undersøkelse er dokumentert gjennom en egen rapport med tittelen «Spørsmål til Skole-Norge». Undersøkelsen våren 2018 ble gjennomført i perioden 6. mars til 18. april.

Antall tema som inngår i undersøkelsene varierer fra gang til gang, og noen tema gjentas med jevne mellomrom. I alt 9 tema inngikk i høstens undersøkelse. En oversikt over temaene, og hvilke av gruppene de har gått til, vises i tabell 1.1. Åtte av temaene presenteres i hvert sitt kapittel i rapporten. Temaet Ungdomstrinn i utvikling presenteres i egen rapport.

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørringer våren 2018

Tema	Grunnskole	Videregående	Kommune	Fylkeskommune
Læreplassituasjonen				X
Videreutvikling av læreplanene i grunnskolen og de gjennomgående fagene i videregående opplæring	X	X	X	X
Desentralisert ordning kompetanseutvikling	X		X	
Skolebibliotek	X	X	X	X
Videreutdanning for lærere	X	X	X	X
Den kulturelle skolesekken	X	X		
Organisering av opplæringen				X
Svømmeopplæringen	X			

Dette er i stor grad en deskriptiv rapport, med mange tabeller og figurer. Vær oppmerksom på at enkelte analyser er gruppene små. Vi rapporterer kun på observerte forskjeller som er statistisk signifikante.

2 Beskrivelse av utvalg og gjennomføring

For å redusere belastningen på sektoren er Utdanningsdirektoratets spørringer organisert som en utvalgsundersøkelse. Det er derfor laget tre sammenliknbare utvalg, slik at skoler og skoleeiere ikke kontaktes oftere enn hvert halvannet år. Unntaket er fylkeskommunene og ti større kommuner, som deltar i undersøkelsen hver gang.

Når det gjelder kommuneutvalgene har man de siste årene tatt utgangspunkt i 429 kommuner fordelt på tre utvalg. Ettersom det har vært, og kommer til å bli, flere kommunesammenslåinger i fremtiden, forventer vi at antall kommuner og muligens antall skoler endres. Antall kommuner per 1. januar 2018 var 426¹. I vårens spørring har vi tatt utgangspunkt i dette antallet når vi oppgir svarprosent da utvalgene er justert for dette.

Grunnskoleutvalgene er laget på tilsvarende måte og justert for kommunesammenslåinger. Grunnskolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. I alt ti større kommuner² er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle de tre utvalgene. Grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med en tredjedel i hvert utvalg.

De videregående skolene er fordelt på tre utvalg med ca. én tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene.

Kommunene og de videregående skolene er i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor fylkene etter kriterier som størrelse, geografi, kommunetype og skoletype. Der det har vært mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstillende de samme kriteriene, er det trukket tilfeldig. I praksis har slik tilfeldig trekking bare vært aktuelt i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som er med hver gang, men der bare en tredjedel av grunnskolene er med, er utvalget av skoler trukket tilfeldig.

---

¹ Svalbard regnes som egen kommune, tilhørende Troms fylke.

² Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

Våren 2018 besvarte 11 av 18 fylkeskommuner undersøkelsen. I tillegg hadde fem fylkeskommuner åpnet undersøkelsen, men ikke avgitt nok svar til å bli inkludert i analysene.

2.1 Overordnet om godkjente respondenter og svarprosent

Tabell 2.1 viser bruttoutvalg og status fordelt på respondentgruppene skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylkeskommune. Kategorien *godkjent* henviser her til de respondentene som har gjennomgått hele undersøkelsen. *Godkjent – noen svar* henviser til respondenter som ikke har fullført, men svart på minst 30 prosent av spørsmålene i sin gruppe. *Ikke godkjent – noen svar* er dermed de respondentene som har svart på mindre enn 30 prosent. Den nest siste kategorien består av dem som ikke har svart. Kategorien *frafalt* henviser til de respondentene som aktivt har gitt beskjed om at de ikke ønsker eller har mulighet til å svare på vårens spørring.

Tabell 2.1 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall

Respondent	Godkjent	Godkjent, noen svar	Ikke godkjent	Ikke svart	Frafalt	Totalt
Skoleleder grunnskole	520	18	89	252	42	921
Skoleleder videregående	84	4	9	30	0	127
Skoleeier kommune	96	2	11	32	6	147
Skoleeier fylkeskommune	11	0	5	1	1	18
Totalt	711	24	114	315	49	1213

Tabell 2.2 viser svarprosent relatert til bruttoutvalget og svarprosent relatert til populasjonen. En mer inngående gjennomgang gjøres i påfølgende delkapitler.

Tabell 2.2 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent

	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune
Bruttoutvalg	921	127	147	18
Populasjon	2731	393	422	18
Godkjente svar	538	88	98	11
Svarprosent bruttoutvalg	58.4	69.3	66.7	61.1
Svarprosent populasjon	19.7	22.4	23.0	61.1

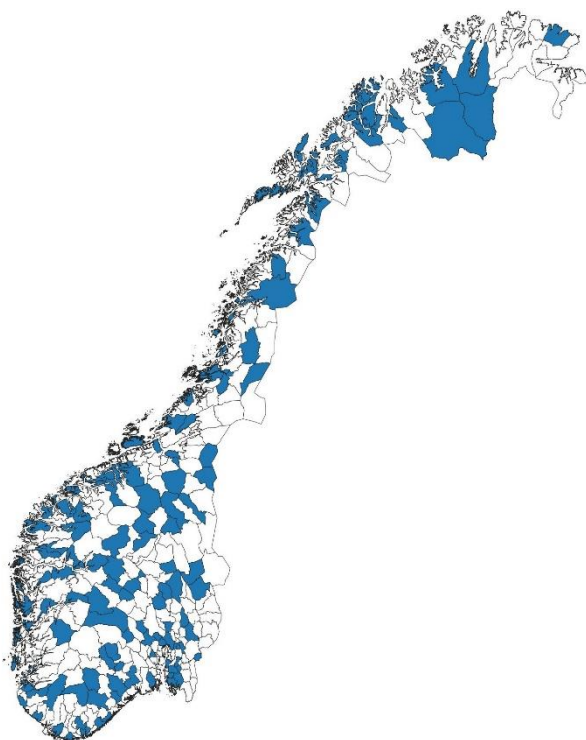
Merk at noen typer skoler er tatt ut av populasjonen og dermed utvalget. Dette gjelder:

- Skoler for elever med spesielle behov
- Skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære skoler, som for eksempel internasjonale skoler
- Skoler med svært få elever, det vil si fem eller færre

Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere slike skoler, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante. Skolene har derfor ikke vært med i de siste undersøkelsene som er gjennomført.

2.2 Kommuneutvalget: 66,7 prosent deltakelse og små skjevheter

Det var totalt 147 kommuner i vårens utvalg. Figur 2.1 viser hvilke kommuner som ble invitert samt illustrerer den geografiske spredningen til disse.

Figur 2.1 Inviterte kommuner våren 2018

Tabell 2.3 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, brutto-utvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd – sistnevnte i synkende rekkefølge.

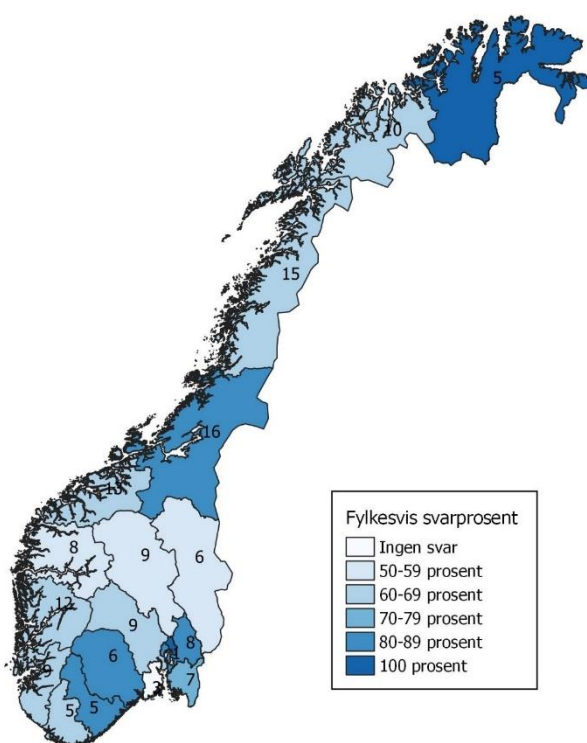
I alt 98 av de 147 inviterte kommunene deltok i undersøkelsen. Av disse gjennomgikk 96 hele besvarelsen. Dette gir en deltakelse på 66,7 prosent, noe som er en litt høyere oppslutning sammenlignet med undersøkelsen høsten 2017 (63,8 prosent). Blant de 54 kommunene som ikke deltok i undersøkelsen var det elleve som åpnet den, men svarte på for få spørsmål til at besvarelsen kunne godkjennes. Seks av dem ga aktivt beskjed om at de ikke ønsket å delta.

Tabell 2.3 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Finnmark	19	5	5	100.0
Oslo	1	1	1	100.0
Akershus	22	8	7	87.5
Telemark	18	6	5	83.3
Trøndelag	48	16	13	81.3
Aust-Agder	15	5	4	80.0
Østfold	18	7	5	71.4
Hordaland	33	12	8	66.7
Rogaland	26	9	6	66.7
Buskerud	21	9	6	66.7
Møre og Romsdal	36	13	8	61.5
Nordland	44	15	9	60.0
Troms*	25	10	6	60.0
Vest-Agder	15	5	3	60.0
Oppland	26	9	5	55.6
Sogn og Fjordane	26	8	4	50.0
Hedmark	22	6	3	50.0
Vestfold	11	3	0	0.0
Totalt	426	147	98	66.7

* Inkludert Svalbard

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene (se også figur 2.2). Når vi ser bort fra Oslo, som består av kun en kommune, er det kun i Finnmark at alle kommunene i utvalget har deltatt. Det er enkelte fylker hvor det mangler én eller to kommuner for å ha full deltakelse. Majoriteten har minst 60 prosent deltakelse. I Vestfold har ingen av kommunene besvart undersøkelsen.

Figur 2.2 Svarprosent kommuner etter fylke (antall i utvalget vist per fylke)

Tabell 2.4 viser at svarprosenten varierer etter kommunestørrelse og landsdel³. Deltakelsen er høyest i de største kommunene, til forskjell fra høstens spørring hvor deltakelsen var høyest i de mellomstore kommunene (3000-9999 innbyggere). Når det gjelder landsdel er svarprosenten størst i Oslo og Akershus, etterfulgt av Midt- og Nord-Norge. Merk at det ikke var kommuner i utvalget med befolkningsstørrelse under 10.000 fra Oslo og Akershus.

Tabell 2.4 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall

Landsdel	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Totalt %
Oslo og Akershus	-	-	88.9	88.9
Østlandet	41.2	66.7	78.6	61.5
Sør- og Vest-Norge	58.3	60.0	69.2	62.5
Midt- og Nord-Norge	63.0	90.9	75.0	71.7
Totalt	55.4	70.2	77.3	66.7

Tabell 2.5 viser landsdel og innbyggertall for kommunene som deltok i undersøkelsen (nettutvalget) sammenlignet med alle kommuner i Norge (populasjonen).

³ De ulike landsdelene består av følgende fylker: *Oslo og Akershus*: Oslo og Akershus, *Østlandet*: Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark, *Sør- og Vestlandet*: Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, *Midt- og Nord-Norge*: Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

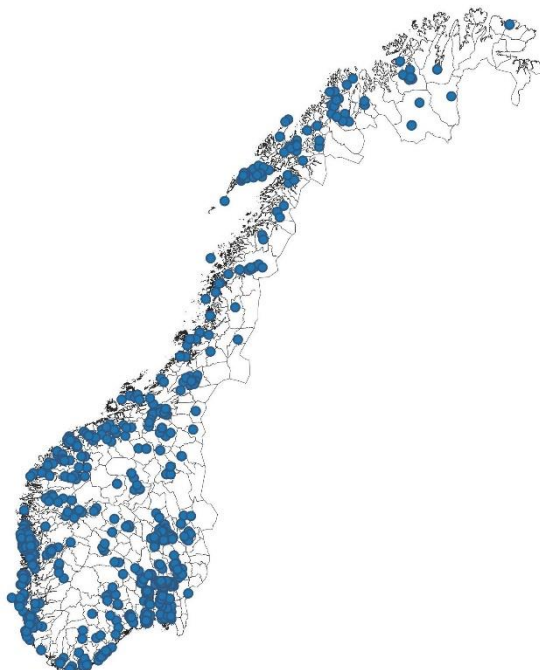
Tabell 2.5 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 3000		3000 til 9999		10.000 og mer		Totalt	
	Utvalg %	Pop.	Utvalg %	Pop.	Utvalg %	Pop.	Utvalg %	Pop.
Oslo og Akershus	-	0.2	-	0.2	8.2	4.9	8.2	5.4
Østlandet	7.1	7.0	14.3	12.0	11.2	8.2	32.7	27.2
Sør- og Vest-Norge	7.1	12.2	9.2	15.0	9.2	8.2	25.5	35.4
Midt- og Nord-Norge	17.3	17.6	10.2	9.2	6.1	5.2	33.7	31.9
Totalt	31.6	37.1	33.7	36.4	34.7	26.5	100.0	100.0

Fordelingen av kommunene som har besvart undersøkelsen avviker stedvis fra det vi finner i populasjonen. Tabellen viser samlet sett at små kommuner er noe underrepresentert, mens det er en viss overrepresentasjon av store kommuner. Ser man på totalen for landsdel er det generelt en liten overrepresentasjon foruten i Sør- og Vest-Norge som er underrepresentert. Det er rimelig å forvente at undersøkelsen gjenspeiler variasjoner mellom kommuner på en akseptabel måte.

2.3 Grunnskoleutvalget: 58,4 prosent deltakelse og små skjevheter

I alt 921 grunnskoler ble invitert til å besvare undersøkelsen. Figur 2.3 viser skolene samt illustrerer den geografiske spredningen til disse.

Figur 2.3 Inviterte grunnskoler våren 2018

Utvalget er hentet fra en populasjon på 2731 ordinære grunnskoler. 520 av disse gjennomførte hele undersøkelsen, mens 108 besvarte deler av den. Av disse hadde kun 18 nok svar til å bli godkjent. 252 har ikke åpnet eller svart på undersøkelsen og av disse ga 42 beskjed om at de ikke ønsket å delta. Tidsbruk var, som tidligere år, den primære årsaken som ble oppgitt for dette.

Merk at svarprosenten i denne gruppen våren 2017 var 61,1 prosent mens den høsten 2017 var 54,0 prosent. Sammenlignet med høsten er det altså en liten økning i antall respondenter som representerer skoleledere i grunnskolen.

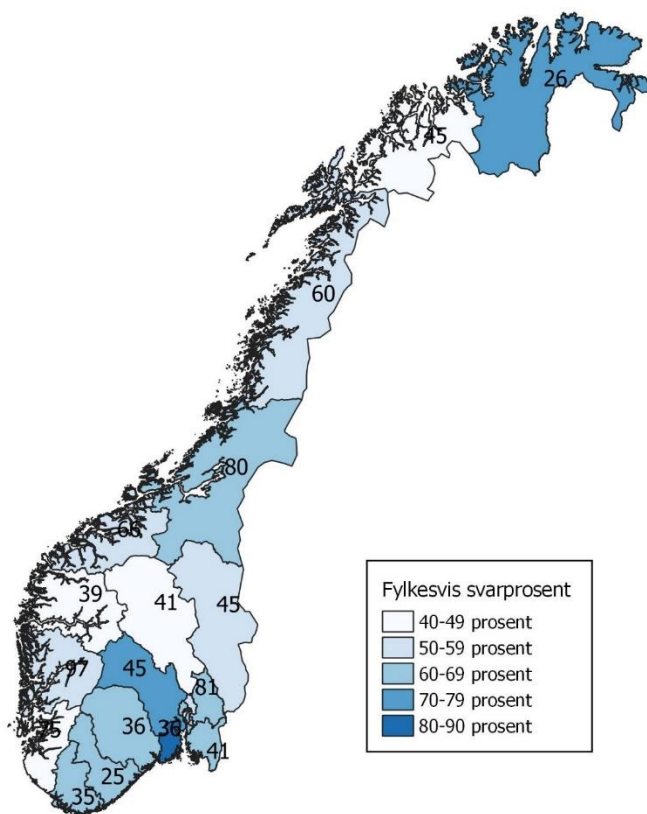
Tabell 2.6 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosenten varierer mellom fylkene (se også figur 2.4). Den høyeste svarprosenten finner man i Vestfold hvor 86,1 prosent av skolelederne besvarte undersøkelsen. Ellers er deltakelsen rundt 50 prosent. Den laveste oppslutningen finner man blant grunnskolene i Oppland, med 41.5 prosent.

Tabell 2.6 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Vestfold	109	36	31	86.1
Buskerud	135	45	33	73.3
Finnmark	72	26	19	73.1
Telemark	101	36	24	66.7
Østfold	122	41	27	65.9
Akershus	241	81	53	65.4
Aust-Agder	68	25	15	60.0
Trøndelag	251	80	48	60.0
Vest-Agder	101	35	21	60.0
Hordaland	287	97	55	56.7
Oslo	143	48	27	56.3
Nordland	196	60	33	55.0
Møre og Romsdal	195	66	36	54.5
Hedmark	123	45	23	51.1
Rogaland	231	75	37	49.3
Troms*	127	45	21	46.7
Sogn og Fjordane	109	39	18	46.2
Oppland	120	41	17	41.5
Totalt	2731	921	538	58.4

* Inkludert Svalbard

Figur 2.4 Svarprosent grunnskoler etter fylke (antall i utvalget vist per fylke)

I Tabell 2.7 og 2.8 vises svarprosent for grunnskolene sortert på henholdsvis landsdel og skoletype, samt landsdel og skolestørrelse.

Tabell 2.7 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype

Landsdel	Barneskole %	1 – 10-skole %	Ungdomsskole %	Totalt %
Oslo og Akershus	65.9	41.2	63.0	62.0
Østlandet	67.5	59.4	53.8	63.5
Sør- og Vest-Norge	55.1	50.7	54.1	54.0
Midt- og Nord-Norge	60.2	52.3	63.0	57.3
Totalt	61.3	51.9	56.9	58.4

Tabellen viser at svarprosenten varierer noe etter skoletype. Barneskolene har litt høyere deltakelse enn ungdomsskolene og 1-10-skolene, sett under ett.

Tabell 2.8 viser videre at deltakelsen varierer noe etter landsdel. Når det gjelder skolestørrelse er fordelingen relativt jevn.

Tabell 2.8 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse

Landsdel	Under 100 %	100 – 299 %	300 og over %	Totalt %
Oslo og Akershus	25.0	74.3	58.9	62.0
Østlandet	52.8	63.4	70.0	63.5
Sør- og Vest-Norge	58.2	54.7	49.0	54.0
Midt- og Nord-Norge	55.6	58.2	59.0	57.3
Totalt	55.5	59.9	58.9	58.4

Tabellene 2.9 og 2.10 viser hvordan nettoutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter landsdel, skoleslag og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen av grunnskoler. Det er noen forskjeller mellom nettoutvalget og populasjonen. Tabell 2.9 viser for eksempel at 1 – 10 skolene er smått underrepresentert. Når det gjelder skolestørrelse er de minste skolene noe underrepresentert, mens de største er svakt overrepresentert, men forskjellene er små. Dette har man også sett i tidligere spørninger.

Tabell 2.9 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenliknet med populasjonen

Landsdel	Barneskole %		1 – 10 skole %		Ungdomsskole %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	10.4	8.7	1.3	2.1	3.2	3.3	14.9	14.1
Østlandet	20.1	16.2	3.5	4.2	5.2	5.5	28.8	26.0
Sør- og Vest-Norge	21.0	22.3	6.7	7.8	6.1	6.2	33.8	36.3
Midt- og Nord-Norge	11.0	10.9	8.4	9.9	3.2	2.9	22.5	23.7
Totalt	62.5	58.1	19.9	24.0	17.7	17.9	100.0	100.0

Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen

Landsdel	Under 100 %		100 – 299 %		300 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	0.2	0.6	4.8	3.7	9.9	9.8	14.9	14.1
Østlandet	5.2	5.5	11.9	13.1	11.7	7.3	28.8	26.0
Sør- og Vest-Norge	10.6	10.9	13.9	15.3	9.3	10.1	33.8	36.3
Midt- og Nord-Norge	8.4	10.5	9.9	8.6	4.3	4.5	22.5	23.7
Totalt	24.3	27.5	40.5	40.8	35.1	31.7	100.0	100.0

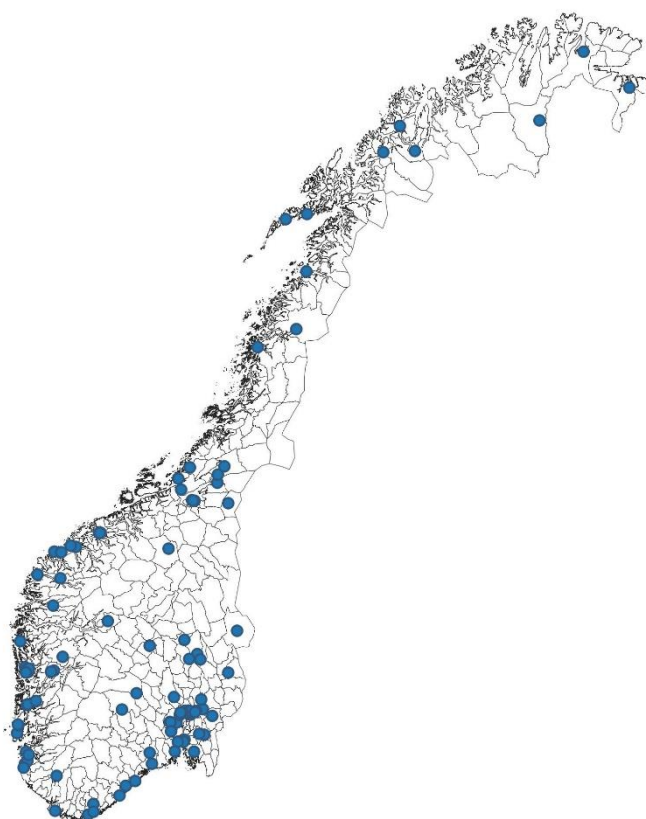
Tabell 2.11 indikerer at fordelingen i nettoutvalget mellom offentlig og privat organisering samt målform, korresponderer godt med fordelingen i populasjonen.

Tabell 2.11 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Utvalg %
Offentlig	92.6	92.4
Privat	7.4	7.6
<hr/>		
Bokmål	78.2	80.7
Nynorsk	21.3	19.0
Samisk	0.3	0.4

2.4 Videregåendeutvalget: 69,3 prosent deltakelse og noen skjevheter

127 videregående skoler var med i utvalget våren 2018. Figur 2.5 viser skolene som ble invitert samt illustrerer den geografiske spredningen til disse. Merk at Svalbard ikke er vist.

Figur 2.5 Inviterte videregående skoler våren 2018

Utvalget er hentet fra en populasjon bestående av 393 skoler. Totalt 88 besvarelser ble godkjent, noe som gir en svarprosent på 69,3. 30 skoler valgte å ikke svare på undersøkelsen. Ingen av disse oppga at de ikke ønsket å delta. Verdt å merke seg er at svarprosenten er 9 prosentpoeng høyere enn i spørningen høsten 2017 (60,3 prosent).

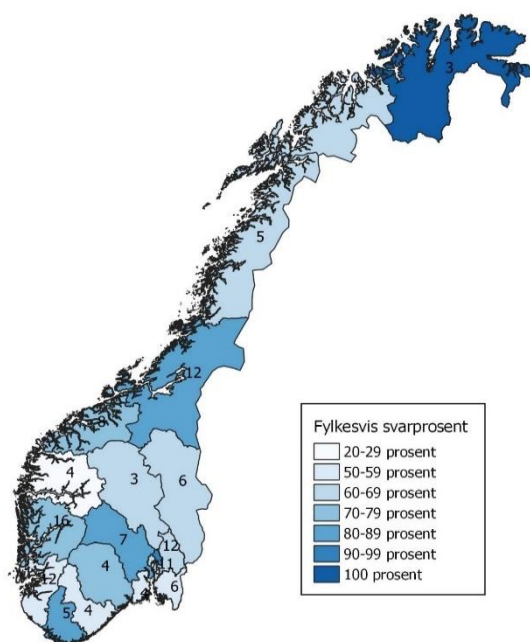
Tabell 2.12 oppsummerer populasjonen og utvalget sortert på fylke samt hvilken svarprosent som ble oppnådd.

Tabell 2.12 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Finnmark	11	3	3	100.0
Oslo	35	11	10	90.9
Buskerud	18	7	6	85.7
Trøndelag	39	12	10	83.3
Vest-Agder	15	5	4	80.0
Hordaland	48	16	12	75.0
Møre og Romsdal	27	8	6	75.0
Telemark	13	4	3	75.0
Akershus	36	12	8	66.7
Hedmark	17	6	4	66.7
Oppland	11	3	2	66.7
Nordland	17	5	3	60.0
Troms	16	5	3	60.0
Aust-Agder	9	4	2	50.0
Rogaland	34	12	6	50.0
Vestfold	15	4	2	50.0
Østfold	19	6	3	50.0
Sogn og Fjordane	13	4	1	25.0
Totalt	393	127	88	69.3

* Inkludert Svalbard

Svarprosenten for de videregående skolene varierer betydelig mellom fylkene (se også figur 2.6). Deltakelsen er høy i mange av fylkene, høyest i Finnmark med 100 prosent. I Sogn og Fjordane er det kun 1 av de inviterte skolene som har besvart undersøkelsen.

Figur 2.6 Svarprosent videregående skoler etter fylke (antall i utvalget vist per fylke)

Tabell 2.13 viser at det er små variasjoner mellom de tre ulike typene videregående skoler og når det gjelder skolestørrelse. Yrkesfag er noe underrepresentert.

Tabell 2.13 Sammensetning av nettutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Studiespes. %		Kombinert %		Yrkesfaglig %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	5.7	5.3	14.8	12.0	0.0	0.8	20.5	18.1
Østlandet	5.7	4.6	15.9	18.3	1.1	0.8	22.7	23.7
Sør- og Vest-Norge	8.0	7.6	23.9	24.2	3.4	5.3	35.2	37.2
Midt- og Nord-Norge	2.3	2.0	19.3	18.3	0.0	0.8	21.6	21.1
Totalt	21.6	19.6	73.9	72.8	4.5	7.6	100.0	100.0

Tabell 2.14 Sammensetning av nettutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 250 %		250 – 599 %		600 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	1.1	1.8	9.1	6.7	10.2	8.8	20.5	17.3
Østlandet	11.4	7.5	4.5	8.0	6.8	8.2	22.7	23.7
Sør- og Vest-Norge	9.1	11.3	18.2	17.0	8.0	9.3	35.2	37.6
Midt- og Nord-Norge	8.0	8.0	5.7	8.2	8.0	5.2	21.6	21.4
Totalt	29.5	28.6	37.5	39.9	33.0	31.4	100.0	100.0

Tabell 2.15 indikerer at fordelingen i nettoutvalget når det gjelder offentlig og privat organisering samt målform, korresponderer noe ujevnt med fordelingen i populasjonen. Det er noe overrepresentasjon av videregående skoler med samisk som målform.

Tabell 2.15 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Utvalg %
Offentlig	80,1	84,1
Privat	19,9	15,9
Bokmål	77,4	78,4
Nynorsk	16,0	13,6
Bokmål og nynorsk	5,3	4,5
Samisk	1,0	3,4

2.5 Gjennomføring av undersøkelsene

Spørringene for Utdanningsdirektoratet ble gjennomført i perioden 6. mars til 18. april 2018. Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk for alle fire målgrupper. Det ble gitt i alt syv påminnelser om undersøkelsen, en per uke og en ekstra de siste dagene. Det ble lagt ekstra arbeid i å forsøke å få svarprosenten opp, blant annet ved å tilpasse påminnesmailene til ulike grupper av respondenter. Vi ser at svarprosenten har økt noe siden spørringen som ble gjennomført høsten 2017. Likevel, tatt i betraktning at undersøkelsen er et ledd i styrkingen og styringen av skoler og skoleeiere hadde det vært ønskelig med enda høyere deltakelse. Selv om representativiteten er god for mange av gruppene ville høyere deltakelse gjort funnene sikrere.

Spørreskjemaet er utarbeidet i samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og NIFU. Utdanningsdirektoratet laget det første utkastet. NIFU har kommet med forslag til forbedringer når det gjelder utformingen av spørsmålene, men har i hovedsak latt oppdragsgiver selv bestemme innholdet i spørsmålene.

Respondentene fikk, i tillegg til en elektronisk lenke til selve undersøkelsen, også tilsendt en lenke til en PDF-fil som gjenga alle spørsmålene, slik at de kunne bruke denne som kladd før de fylte ut det elektroniske skjemaet. Fordi undersøkelsene er satt sammen av ulike temaer, kan det ha vært nødvendig for skolene og skoleeierne å involvere flere personer i arbeidet med å besvare undersøkelsen. Dette gjelder trolig særlig i fylker og kommuner, men kan også være aktuelt på skoler. Vi har ikke fått noen henvendelser fra respondentene om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

For å få mer kunnskap om belastningen på respondentene, ba vi om å få oppgitt hvem som besvarte undersøkelsen. Fordelingen vises i tabell 2.16.

Tabell 2.16 Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar mulig

Respondenttype	Barneskole	1 – 10 skole	Ungdoms- skole	Videregå- ende	Totalt
	%	%	%	%	%
Rektor	95.2	92.5	95.8	81.8	93.0
Assisterende rektor	1.5	3.7	2.1	8.0	2.9
Inspektør	1.2	0.9	0.0	1.1	1.0
Avdelingsleder	1.5	3.7	2.1	9.1	3.0
Annet	1.2	0.0	3.2	3.4	1.6
<i>Totalt (N)</i>	<i>336</i>	<i>107</i>	<i>95</i>	<i>88</i>	<i>626</i>

Ved både grunnskolene og de videregående skolene var rektor i de aller fleste tilfellene involvert i besvarelsen. Ved noen av skolene var inspektør og assisterende rektor også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene spiller assisterende rektor en noe større rolle i utfyllingen av besvarelsene enn ved grunnskolene. Det at skolene kunne krysse av for mer enn ett alternativ gjør at summen overstiger 100 ved alle skoleslagene. Totalt er det 1 prosent av skoleledere i grunnskolen og 3,1 prosent av skolelederne i videregående som oppgir at det er flere enn en person involvert i utfyllingen.

Totalt 1,6 prosent har krysset av for kategorien annet. Deres svar på et åpent spørsmål viser at i denne gruppen finnes teamledere, styreledere, ressurslærere, personalledere, pedagogiske ledere, lærere, kontor- og økonomiansvarlige, konsulenter, konstituerte rektorer, daglige ledere og administrative ledere.

Lignende spørsmål ble stilt til skoleeierne. I Tabell 2.17 vises hvem som svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen.

Tabell 2.17 Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar mulig

Respondenttype	Kommune (antall)	Fylkeskommune (antall)
(Fylkes)rådmann, assisterende rådmann og lignende	7	0
Skolefaglig ansvarlig (eksempel utdanningsdirektør, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole)	75	6
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	6	7
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, og lignende)	12	2
Annet	1	0

I kommunene og fylkeskommunene er det først og fremst skolefaglig ansvarlige som har besvart undersøkelsen. Vi ser at summen av de som har svart overstiger

antallet skoleiere (N) som er med, noe som betyr at flere enn en person er involvert. For 3,1 prosent av kommunene har to eller flere vært involvert i besvarelsen. Totalt 3 skoleiere i fylkeskommunen oppgir at to eller flere har bidratt. For sistnevnte krysset ingen av for «annet».

3 Læreplassituasjonen

Fylkeskommunenes vurdering av læreplass-situasjonen har vært et gjennomgående tema i tidligere Spørringer til skole-Norge, og Utdanningsdirektoratet ønsket også nå fylkeskommunenes vurdering av læreplass-situasjonen foran tildeling av læreplasser i 2018. Fylkeskommunenes syn på situasjonen foran tildeling av læreplasser gir viktig informasjon om lærlingsituasjonen, og danner et grunnlag for vurdering av eventuelle nasjonale tiltak som bør iverksettes kommende høst.

Kun 11 fylkeskommuner har besvart årets Spørringer, og vi vil i dette kapitlet derfor bare oppgi antall, ikke andeler. Vær oppmerksom på dette når du leser tabeller og figurer. Svarene fra årets undersøkelse sammenliknes med svarene fra 2017 der det er mulig.

3.1 Optimisme med tanke på tilgangen på læreplasser

Fylkeskommunen ble først bedt om å gi en vurdering av situasjonen for elever som var i ferd med å avslutte skoledelen av sin yrkesfaglige opplæring, og som hadde søkt om læreplass fra høsten 2018. De ble i den forbindelse bedt om å ta stilling til ulike påstander, og gi sin vurdering av i hvilken grad disse beskrev situasjonen i fylket på en god måte.

Det ser stort sett ut til at fylkeskommunene er nokså positive og optimistiske når det gjelder læreplass-situasjonen for elever som er i ferd med å avslutte skoledelen av sin yrkesfaglige opplæring. Faktisk kanskje en tanke enda mer positiv enn i året før. Av tabell 3.1 ser vi at alle oppgir at påstanden *Vi antar at de fleste kvalifiserte søkerne vil få læreplass* passer svært godt eller ganske godt, mens ingen svarer tilsvarende på påstandene *Vi er svært bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass* og *Lærebedrifter ser på det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger*. Sammenlikner vi med svarene fra 2017 (i parentes), ser vi at det er små endringer i svarmønstrene, og at årets situasjon altså ser ut til å være noe mer optimistisk. I år svarer nesten halvparten at påstanden *Vi antar at de fleste kvalifiserte søkere får læreplass* passer svært godt, mens den andre halvparten mener at den passer ganske godt. Som sagt svarer ingen at den passer dårlig. I fjor var det en mye skjevare fordeling mellom de som svarte at påstanden passet svært godt

og de som svarte at påstanden passet ganske godt, med en klar overvekt på svaralternativet *Passer ganske godt*. I fjor mente også 2 fylker at påstanden passet ganske dårlig. Ser vi igjen på påstanden *Vi er svært bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass* ser vi også at ingen i årets spørring svarer at denne passer svært godt eller ganske godt, mens tilsvarende antall i 2017 var henholdsvis 1 og 4.

Når det gjelder påstanden *Vi vil bare kunne skaffe læreplass til søkere med opplæringsrett* er det, i likhet med i fjor, ulike svar mellom de ulike fylkeskommunene. Mens 5 fylkeskommuner svarer at denne påstanden passer *ganske dårlig*, svarer 5 fylkeskommuner at den passer *ganske godt*. I tillegg svarer også 1 fylkeskommune at påstanden passer *svært godt*. Det varierer med andre ord veldig mellom de ulike fylkeskommunene i hvilken grad de vil kunne skaffe læreplasser til søkere uten opplæringsrett. Liknende tendens så vi altså i 2017.

Tabell 3.1 Ta stilling til hvor godt beskrivelsene nedenfor passer for situasjonen i dette fylket. Svarfordeling fra 2017 i parentes. Antall

Påstander	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Totalt
Vi antar at de fleste kvalifiserte søkerne vil få læreplass	5 (2)	6 (11)	0 (2)	0 (0)	11 (15)
Vi vil bare kunne skaffe læreplass til søkere med opplæringsrett	1 (1)	5 (5)	5 (6)	0 (3)	11 (15)
Vi er svært bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass	0 (1)	0 (4)	9 (8)	2 (2)	11 (15)
Lærebedrifter ser på det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger	0 (0)	0 (1)	7 (9)	3 (5)	10 (15)

3.2 Mange og varierte tiltak for å skaffe læreplasser

I likhet med foregående år, var vi interessert i å finne ut hva som gjøres for å skaffe læreplasser. Fylkeskommunene skulle ta stilling til fem påstander som omhandlet dette. Respondentene kunne også legge til andre eventuelle tiltak i et åpent kommentarfelt. Svarfordelingen for hver av de fem påstandene gjengis i tabell 3.2. Svarene for 2017 vises i parentes.

I likhet med fjoråret svarer alle fylkeskommunene i år at påstanden *Vi arbeider hele tiden med å skaffe læreplasser. Dette inngår i det daglige arbeidet* passer ganske eller svært godt. Vi ser også at påstanden *Vi har konkrete planer om rekruttering av lærebedrifter* passer ganske eller svært godt for alle fylkeskommunene. For de siste tre påstandene er det mer variasjon i svarene. Det samme så vi i 2017. En del svarer at vil gjennomføre en egen informasjonskampanje for å skaffe flere læreplasser, mens andre antyder at dette tiltaket sannsynligvis ikke kommer til å bli iverksatt. Det er også nokså ulik praksis når det gjelder å utvikle

egne fylkeskommunale mål for inntak av lærlinger på de enkelte fagområder. Til sammen 7 fylkeskommuner svarer at dette passer godt, mens 2 svarer at det *Passer ganske dårlig* og 1 svarer at dette *Passer svært dårlig*.

Tabell 3.2 gir også en indikasjon på at det i liten grad settes av penger til å skaffe flere læreplasser ved en eventuell krise. Her svarer 7 fylkeskommuner at påstanden *Passer ganske dårlig* mens henholdsvis 1 og 2 svarer at dette *Passer svært godt* eller *ganske godt*.

Tabell 3.2 Vil fylkeskommunen gjennomføre egne tiltak for å skaffe flere læreplasser? Svarfordeling fra 2017 i parentes. Antall

Påstander	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Totalt
Vi har konkrete planer om rekruttering av lærebedrifter.	5 (7)	6 (6)	0 (2)	0 (0)	11 (15)
Vi arbeider hele tiden med å skaffe læreplasser. Dette inngår i det daglige arbeidet.	8 (11)	2 (2)	0 (2)	0 (0)	10 (15)
Vi vil gjennomføre en egen informasjonskampanje for å skaffe flere læreplasser.	4 (4)	3 (3)	4 (6)	0 (1)	11 (14)
Vi har satt av penger til dette ved en eventuell krise.	1 (2)	2 (3)	7 (6)	0 (4)	10 (15)
Vi har utviklet fylkeskommunale mål for inntak av lærlinger på de enkelte fagområder (jf. samfunnskontrakten).	2 (3)	5 (4)	2 (8)	1 (0)	10 (15)

Tre fylkeskommuner oppgir også andre tiltak enn de skisserte. Disse gjengis i sin helhet i det følgende:

- Formidlingskoordinatorer ved yrkesfaglige skoler, til 150% stilling. Bransjevise avtaler i samfunnskontrakten er inngått på flere fagområder. Intensjonsavtaler med opplæringskontorer om læreplasser. Yte stimuleringsmidler til lærebedrifter som inngår kontrakt med lærlinger/lærekandidater med særskilte utfordringer.
- Lærlingekoordinatorer ved alle de 14 videregående skolene i Hedmark. Samarbeider tett med elever som søker læreplass, og hjelper til i søkeprosessen. Hvis det er behov for å rekruttere flere læreplasser pga. ønsker om fag, geografiske forhold e.l. så gjøres det av avgiverskolen i samarbeid med YFF lærer og lærlingekoordinator og avd. for fag og yrkesopplæring i fylkeskommunen.
- Prosjekt med yrkesfaglige koordinatorene på utvalgte skoler.

Videre ble fylkeskommunene bedt om å ta stilling til en rekke tiltak som kunne vært iverksatt på statlig nivå for å bidra til inntak av lærlinger. Svarfordelingene gjengis i tabell. 3.3. Det som oppfattes som de viktigste er *Økt lærlingtilskudd, Målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene, Nasjonale informasjonskampan-*

jer, og Nasjonalt "lærlingtorg" (database) for registrering av ledige plasser og søkere. Det oppfattes som noe mindre viktig med Bedre vern av lærlinger i lovverket under permisjon / oppsigelse og Flere kryssløp.

Tabell 3.3 Nedenfor ser du ulike tiltak som kunne blitt iverksatt på statlig nivå for å bidra til inntak av lærlinger. Ta stilling til viktigheten av de ulike tiltakene. Antall

Ulike tiltak	Svært viktig	Ganske viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Totalt
Økt lærlingtilskudd	1	10	0	0	11
Flere kryssløp	1	3	6	1	11
Nasjonale informasjonskampanjer	3	6	2	0	11
Nasjonalt "lærlingtorg" (database) for registrering av ledige plasser og søkere	2	5	4	0	11
Bedre vern av lærlinger i lovverket under permisjon / oppsigelse	0	2	8	0	10
Målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene	3	8	0	0	11

Også her kunne respondentene oppgi eventuelle andre mulige tiltak i et åpent kommentarfelt. Tre fylkeskommuner benyttet denne muligheten. Dette gjengis i det følgende:

- Det bør være mulig å kombinere (lønns)tilskudd fra NAV med lærlingtilskudd. Viktig med forutsigbare satser for ekstratilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger med særskilte behov. Det bør være mulig å tildele ekstratilskudd på bakgrunn av uttalelser.
- Målrettede krisepakker må sees i forhold til konjunktursvingninger i enkeltbransjer.
- Øke inntak av lærlinger i statlige virksomheter, spesielt alle regionale statlige foretak og virksomheter. Enda tettere oppfølging av arbeidet med lærlingklausuler.

3.3 Oppsigelser og permisjoner i fem av elleve fylker

I 2016 var det 5 av 15 fylker som oppga at de hadde permittert eller sagt opp lærlinger. På tilsvarende spørsmål i år svarer fem av de elleve fylkeskommunene som har besvart vårens spørringer at de har permittert eller oppsagt lærlinger etter 1. oktober 2017. Av disse oppgir ett fylke at de har permittert eller oppsagt lærlinger innenfor ett lærefag, mens to fylkeskommuner oppgir at de har permittert eller sagt opp lærlinger i to lærefag. Ett fylke oppgir at de har permittert eller sagt opp lærlinger i fire ulike lærefag, mens ett fylke oppgir å ha permittert og sagt opp lærlinger i 14 lærefag (tabell 3.4).

Tabell 3.4 Antall fylker som har oppgitt at de har permittert eller oppsagt lærlinger, etter antall lærefag oppgitt

Antall lærefag	Antall fylker
Ingen lærefag	6
1 lærefag	1
2 lærefag	2
3 lærefag	0
4 lærefag	1
14 lærefag	1
Totalt	11

Videre viser tabell 3.5 hvor mange lærlinger, i ulike fag, som har blitt permittert eller oppsagt etter 1. oktober. For de lærefagene det var oppgitt at lærlinger hadde blitt permittert eller oppsagt i 2016, er dette antallet oppgitt i parentes.

Vi ser at (*Institusjons*)kokk, har til sammen 5 oppsagte eller permitterte lærlinger i 2017. Tilsvarende andel i 2016 var 1. *Salgsfaget* har 5 oppsagte eller permitterte og *Anleggsmaskinfører* har 3. Tilsvarende andeler i 2016 var henholdsvis 0 og 2. Videre viser tabellen at *Betongfaget* og *Elektriker* har sagt opp eller permittert 2 hver, mens tilsvarende andeler i 2016 var henholdsvis 0 og 2. I tillegg har *Anleggsgartnerfaget*, *Bilfaget*, *lette kjøretøy*, *Billakkerer*, *Bilskade*, *Byggdrifterfaget*, *Dataelektroniker*, *Fjell- og bergverksfaget*, *Frisørfaget*, *Mediegrafikerfaget*, *Sikkerhetsfaget* og *Vei- og anleggsgfaget* permittert eller oppsagt 1 hver. Til tross for at svarprosenten var lavere i årets spørring enn i fjorårets, henholdsvis 11 versus 15 fylkeskommuner, er antall oppsagte eller permitterte lærlinger totalt høyere denne gangen (38) enn forrige gang (27).

Tabell 3.5 Antall permitterte eller oppsagte, etter lærefag. Antall i 2016 i parentes

Lærefag	Antall permittert	Antall opsagt	Totalt
Anleggsgartnerfaget		1	1
Anleggsmaskinfører	2 (2)	3	5 (2)
Betongfaget		2	2
Bilfaget, lette kjøretøy		1	1
Billakkerer		1	1
Bilskade		1	1
Byggdrifterfaget		1	1
Dataelektroniker		1	1
Elektriker	1 (2)	1	2 (2)
Fjell- og bergverksfaget		1	1
Frisørfaget		1	1
Helsearbeiderfaget	(1)	1 (1)	1 (2)
(Institusjons)kokk	1	4 (1)	5 (1)
Kulde- og varmepumpemontørfaget		2	2
Mediegrafikerfaget		1	1
Salgsfaget	1	4	5
Sikkerhetsfaget		1	1
Tømrerfaget	(3)	3 (2)	3 (5)
Vei- og anleggsgfaget		1 (1)	1 (1)
Yrkessjåførfaget		3 (1)	3 (1)
(Div. andre fag oppgitt i 2016)	(7)	(6)	(13)
Totalt	5 (15)	34 (12)	39 (27)

3.4 Ti av elleve fylker har opprettet alternative Vg3-tilbud

Til slutt fikk fylkeskommunene spørsmål om de hadde igangsatt alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk lære plass høsten 2017. Tabell 3.6 viser at ti av elleve fylkeskommuner oppgir at det har blitt igangsatt slike klasser høsten 2017. Tilsvarende antall høsten 2016 var 15. I den forrige spørringen svarte altså alle de 15 fylkeskommunene at de hadde igangsatt alternative Vg3-klasser.

Tabell 3.6 Har fylkeskommunen igangsatt alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk lære plass høsten 2017? Antall og år

Svaralternativ	2017	2016
Ja	10	15
Nei	1	0
Totalt	11	15

De som hadde igangsatt alternative Vg3-klasser fikk deretter spørsmål om hvor mange skoleår de alternative Vg3-klassene går. I årets spørring svarer 3 fylkeskommuner at klassene de går over ett år, mens 1 svarer at de går over to år og 6 svarer at det varierer. I fjorårets spørring svarte 10 fylkeskommuner at de gikk over ett år, mens fem svarte at de gikk over 2 år.

Tabell 3.7 Over hvor mange skoleår går de alternative Vg3-klassene? Antall og år

	2017	2016
Ett år	3	10
To år	1	5
Varierer	6	0
Totalt	10	15

Avslutningsvis ble fylkeskommunene bedt om å oppgi hvorvidt at de har planer om iverksetting av Vg3-tilbud for søkere som ikke får læreplass høsten 2018. Samtlige oppgir at de har planer for dette.

3.5 Oppsummering

Fylkeskommunenes vurdering av læreplassituasjonen har vært et gjentakende tema i Spørringene til skole-Norge og Utdanningsdirektoratet ønsket også nå fylkenes vurdering av læreplassituasjonen foran tildeling av læreplasser i 2018. Deres syn på situasjonen gir viktig informasjon om lærlingsituasjonen, og danner et grunnlag for vurdering av eventuelle nasjonale tiltak som bør iverksettes kommende høst. Oppsummert finner vi følgende:

- Det er generelt stor optimisme knyttet til læreplassituasjonen for elever som er i ferd med å avslutte skoledelen av den yrkesfaglige opplæringen.
- Det er kun små endringer i disse oppfatningene sammenlignet med forrige spørring.
- Fylkeskommunene oppgir at det viktigste de gjør er å hele tiden jobbe med å skaffe plasser og ha dette som en del av det daglige arbeidet.
- Fem av elleve fylkeskommuner svarer at lærlinger har blitt permittert eller sagt opp etter 1. oktober 2017.
- Ti av elleve fylkeskommuner oppgir at de har igangsatt alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk læreplass høsten 2017.

Det er generelt stor optimisme knyttet til læreplassituasjonen for elever som er i ferd med å avslutte skoledelen av sin yrkesfaglige opplæring. Alle fylkeskommunene oppgir at påstanden *Vi antar at de fleste kvalifiserte søkerne vil få læreplass* passer svært godt eller ganske godt, mens ingen svarer tilsvarende på påstandene

Vi er svært bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass og Lærebedrifter ser på det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger. Det er kun små endringer i disse oppfatningene fra forrige spørring. Når det gjelder det å kunne skaffe læreplass til elever uten opplæringsrett varier svarene fra respondentene. Resultatet samsvarer med fjorårets spørring.

Fylkeskommunene oppgir en rekke tiltak som de har tatt i bruk for å skaffe læreplasser, og det viktigste de gjør er å hele tiden jobbe med å skaffe plasser og ha dette som en del av det daglige arbeidet. Mange oppgir også at de har konkrete planer for å skaffe læreplasser. Når det gjelder hvilke tiltak de kunne tenke seg på statlig nivå, er de viktigste *Økt lærlingtilskudd, Målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene, Nasjonale informasjonskampanjer, og Nasjonalt "lærlingtorg"* (database) for registrering av ledige plasser og søkere.

På spørsmål om bedriftene har måttet permittere eller si opp lærlinger etter 1. oktober 2017, svarer 5 av 11 fylkeskommuner at det har skjedd. Tilsvarende andel i forrige spørring var 5 av 15.

Avslutningsvis fikk fylkeskommunene spørsmål om de hadde igangsatt alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk læreplass høsten 2017. 10 av 11 svarer at de har opprette slike klasser. Seks av fylkeskommunene oppgir at lengden på de alternative Vg3-klassene varier mellom ett og to år, én oppgir at de går over to år, mens tre oppgir at de går over ett år.

4 Videreutvikling av læreplanene

Læreplanverket skal bli et godt verktøy for styring og støtte for alle nivåer i skolen. Utdanningsdirektoratet skal blant annet videreutvikle strukturen på læreplaner for fag, og finne en god balanse mellom kompetanse- og innhold i læreplanene. Læreplanene skal legge til rette for mer dybdelæring, og for en bedre progresjon i elevenes læringsløp. Ett av tiltakene som skal vurderes er derfor om det skal utvikles færre og mer overordnede kompetansemål, og/eller om det skal utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag – og eventuelt i hvilke fag.

Evalueringen av Kunnskapsløftet og data fra Spørsmål til Skole-Norge i 2012, 2014 og 2016 viser at det lokale arbeidet har vært krevende for skolesektoren. Mye tid er brukt på å omsette kompetansemålene lokalt, og kvaliteten i arbeidet har vært varierende. Det har også kommet mange tilbakemeldinger om at kompetansemålene kan være vanskelig å forstå. Utdanningsdirektoratet ønsket derfor å finne ut hvordan kompetansen i faget kan beskrives for å gi en god støtte til det lokale arbeidet med læreplaner, og støtte opp om en god progresjon i elevenes læringsløp.

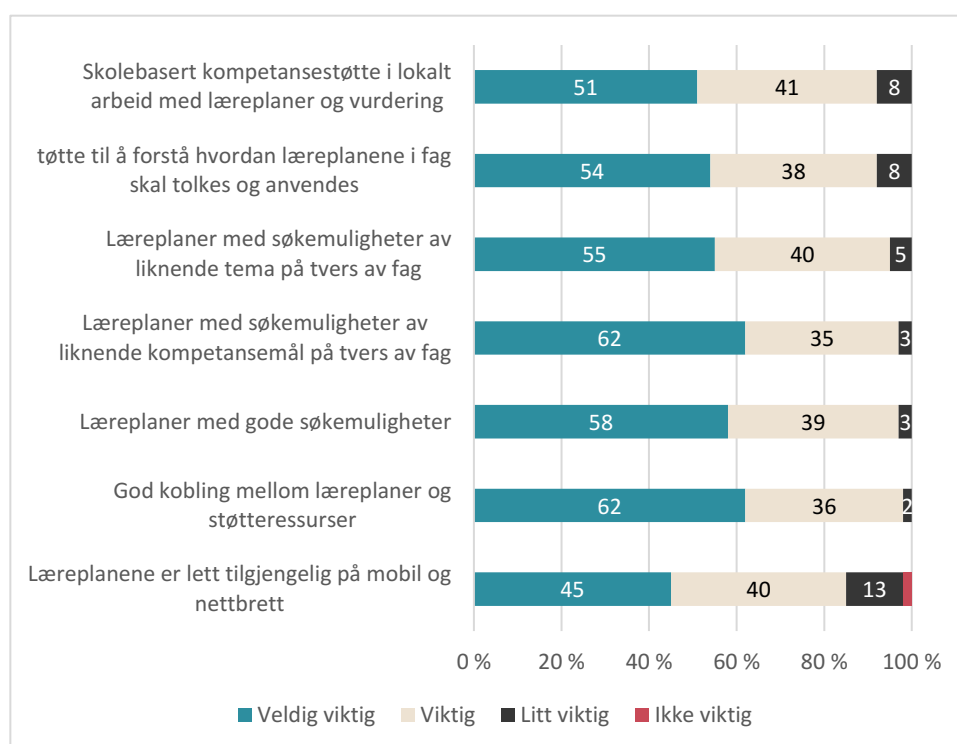
Utdanningsdirektoratet ønsket å finne ut hvordan kompetansebaserte læreplaner skal videreutvikles, dvs. blant annet hvordan kompetansemålene i fagene bør utformes, for å gi god støtte og styring og muligheter for å følge opp det lokale arbeidet med læreplaner. I dette arbeidet er derfor ikke bare innspill fra lærere, men også skoleledere og skoleeiere helt sentrale.

Resultatene fra vårens spørring skal brukes som en del av kunnskapsgrunnlaget for å finne rett nivå og retning for utvikling av læreplanene.

4.1 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressursene?

Det nye læreplanverket skal sammen med veiledningsressurser gi retning for og støtte til det lokale arbeidet med læreplaner. Skoleeierne og skolelederne ble først bedt om å ta stilling til en rekke påstander om hva som blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressursene. Figur 4.1 viser svarfordelingen. Denne viser at en

stor andel av de som svarer mener påstandene som er fremstilt oppleves som viktig eller svært viktig.

Figur 4.1 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Svarfordeling for hver av påstandene totalt. N=716-728

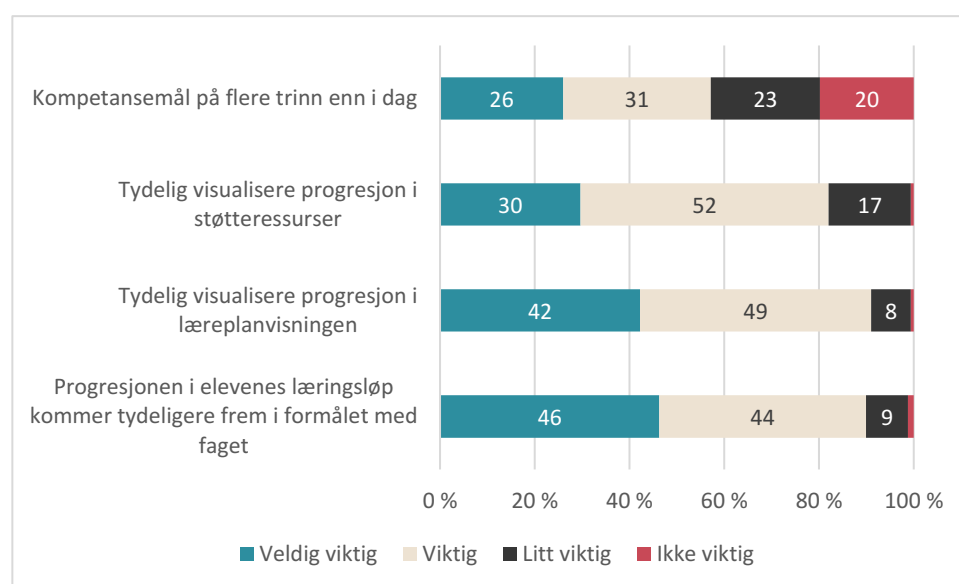
Sammenlikner vi de fire hovedgruppene (se figurer v1.1 – v1.7 i Vedlegg 1) finner vi at de videregående skolene skiller seg noe ut fra de andre ved å ha litt lavere andeler som er enig i at noe er *Veldig viktig*. Dette gjelder påstandene *God kobling mellom læreplaner og støtteressurser*, *Læreplaner med gode søkemuligheter*, *Læreplaner med søkemuligheter av liknende kompetansemål på tvers av fag*, *Læreplaner med søkemuligheter av liknende tema på tvers av fag* og *Skolebasert kompetansestøtte i lokalt arbeid med læreplaner og vurdering*. Til gjengjeld har de videregående skolene en høyere andel enn de andre gruppene som svarer at de mener disse påstandene er *Viktig*.

Respondentene fikk også mulighet til å oppgi eventuelle andre ting de mente var viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressursene. Svarene er gjengitt i en egen tabell i Vedlegg 2.

Etter å ha svart på hva som vil være viktig å ivareta i det nye læreplanverket og i støtteressursene, skulle skolelederne og skoleeierne svare på hvordan læreplanene kan legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp ved å krysse av for hvor viktig de mente den aktuelle påstanden var. Figur 4.2 viser at det er stor enighet om at *progresjonen i elevens læringsløp må komme tydeligere*

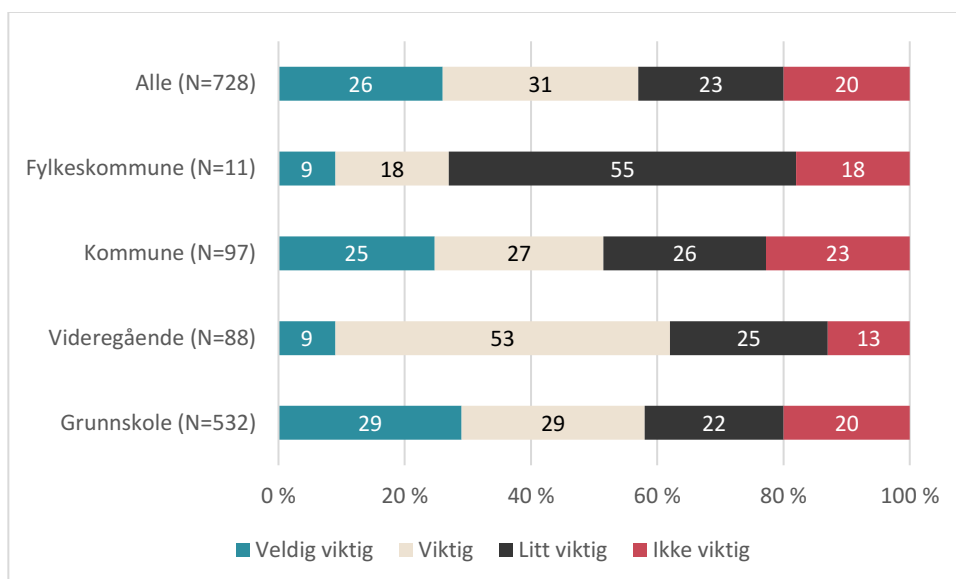
frem i formålet med faget (90 prosent), tydelig visualisering av progresjon i læreplanvisningen (91 prosent), og tydelig visualisering av progresjon i støtteressurser (82 prosent) er viktig.

Når det gjelder *Kompetansemål på flere trinn enn i dag* er det en andel som oppgir at det ikke er viktig sammenlignet med de andre påstandene. 20 prosent svarer at dette *ikke* er viktig, og 23 prosent svarer at det bare er *litt* viktig. Til sammen mener altså nesten halvparten at det i liten grad er viktig å få på plass kompetansemål på flere trinn enn i dag for å legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp. 26 prosent svarer derimot at dette er *Veldig viktig* og 31 prosent svarer at dette er *Viktig*.

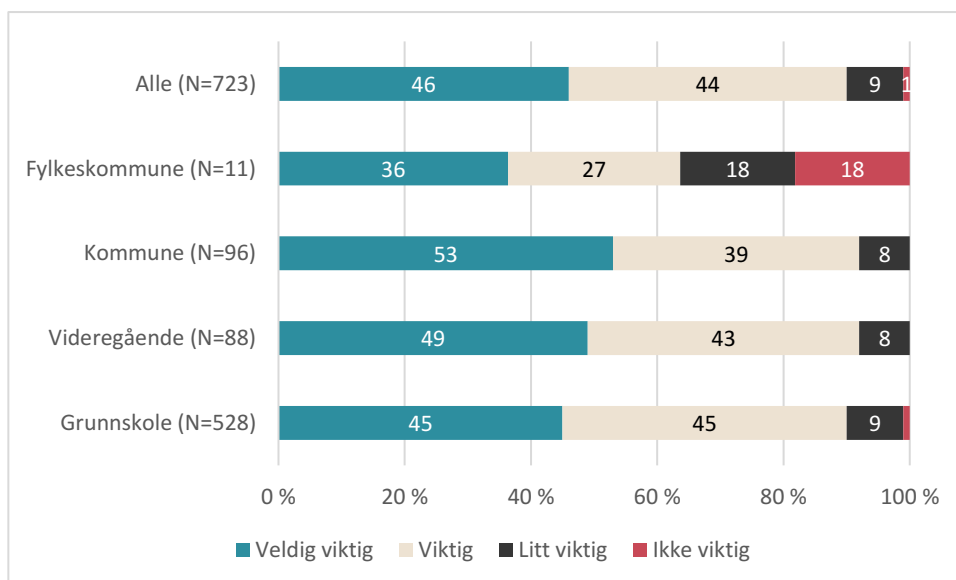
Figur 4.2 Hvordan kan læreplanene legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp? Svarfordeling for hver av påstandene totalt. N=718-728

Sammenlikninger etter de fire hovedgruppene av skoleledere og skoleeiere (figur 4.3), viser nokså små forskjeller mellom dem, men fylkeskommunene (21 prosent) har noe lavere andeler enn de andre gruppene som svarer at de synes *Kompetansemål på flere trinn enn i dag* er *Veldig viktig* eller *Viktig*. Fylkeskommunene har derimot ikke en høyere andel enn de andre gruppene som mener at dette *ikke* er viktig, men de har en høyere andel enn de andre som svarer at det er *Litt viktig*. Fylkeskommunene oppfatter altså dette som et noe mindre viktig punkt når det gjelder hvordan de nye læreplanene kan legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp, sammenliknet med de andre. De videregående skolene har også en lavere andel enn grunnskolen som svarer at dette er *Veldig viktig*.

Figur 4.3 *Hvordan kan læreplanene legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp? Kompetansemål på flere trinn enn i dag. Svarfordeling etter respondentgruppe*

Fylkeskommunene (18 prosent) skiller seg også noe fra de andre gruppene ved å ha en høyere andel som mener det *ikke* er viktig at *Progresjonen i elevenes læringsløp kommer tydeligere frem i formålet med faget*, sammenliknet med de andre gruppene (figur 4.4).

Figur 4.4 *Hvordan kan læreplanene legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp? Progresjonen i elevenes læringsløp kommer tydeligere frem i formålet med faget. Svarfordeling etter respondentgruppe*

4.2 Delte meninger om hvorvidt det bør utvikles kompetansemål på flere trinn

Skolelederne ved grunnskolene og kommunene skulle videre ta stilling til hvor vidt de synes at det i grunnskolen bør utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag. Tabell 4.1 viser svarfordelingen for grunnskole og kommune. I begge respondentgruppene svarer den ene halvparten at de synes det bør utvikles kompetansemål på flere trinn, mens den andre halvparten mener at de ikke bør utvikles kompetansemål på flere trinn.

Tabell 4.1 Bør det i grunnskolen utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag? Grunnskoler og kommuner

Respondent	Ja %	Nei %	N
Grunnskole	55	45	535
Kommune	53	47	96
Begge	55	45	631

Tabell 4.2 viser hvordan skolelederne ved grunnskolene besvarer dette spørsmålet, etter skolenivå. Skolelederne ved barneskolene (62 prosent) svarer noe oftere enn skolelederne ved 1-10-skolene (41 prosent) og ungdomsskolene (45 prosent) at det bør utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag.

Tabell 4.2 Bør det i grunnskolen utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag? Grunnskoler etter skolenivå

Respondent	Ja %	Nei %	N
Barneskole	62	38	335
1-10 skole	41	59	105
Ungdomsskole	45	55	95
Alle grunnskoler	55	45	535

Sammenlikninger etter skolestørrelse viser at de minste skolene (54 prosent) noe oftere enn de mellomstore (40 prosent) og de største (44 prosent) svarer *Nei* på spørsmålet om det i grunnskolen bør utvikles flere kompetansemål.

Tabell 4.3 Bør det i grunnskolen utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag? Grunnskoler etter skolestørrelse

	Ja %	Nei %	N
Under 100	46	54	131
100 - 299	60	40	216
300 og mer	56	44	188
Alle grunnskoler	55	45	535

De som svarte ja på spørsmålet om det i grunnskolen bør utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag, fikk et oppfølgingsspørsmål om hvilke fag og på hvilke trinn, de mener det kan være hensiktsmessig å utvikle flere kompetansemål. Tabell 4.4 viser hvor store andeler som har krysset av for hvert fag og nivå. Norsk, engelsk og matematikk er de fagene som det oftest krysses av for. En del svarer også at det ville være hensiktsmessig å utvikle flere kompetansemål innenfor Naturfag (10 – 18 prosent) og samfunnsfag (8 – 14 prosent). For 1.-7. trinn svarer også 9 prosent at det kan være fint å utvikle flere kompetansemål innenfor kroppsøving, mens 7-10 prosent krysser av for KRLE, 7-9 prosent for musikk, 7-10 prosent for kunst og håndverk og 5-8 prosent for mat og helse.

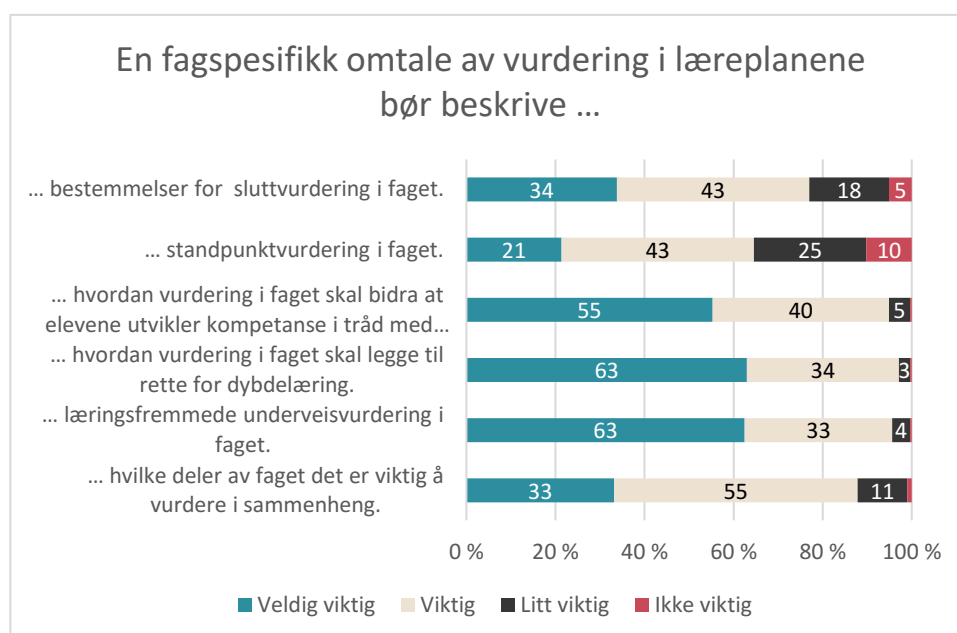
Tabell 4.4 For hvilke fag og på hvilke trinn kan det være hensiktsmessig å utvikle flere kompetansemål enn i dag? Kryss av for alle aktuelle fag og trinn. Andeler etter trinn. N=735

Fag	1.-4. trinn %	5. - 7. trinn %	8. - 10.- trinn %
Norsk	33	31	14
Matematikk	32	32	14
Engelsk	30	32	13
Naturfag	13	18	10
Samfunnsfag	10	14	8
Kroppsøving	9	9	6
KRLE	7	10	6
Musikk	7	9	5
Kunst & håndverk	7	10	5
Mat & helse	5	8	5
Fremmedspråk	1	2	6
Utdanningsvalg	1	1	4
Arbeidslivsfag	0	1	3

4.3 Fagspesifikke omtaler av vurdering i fag

Læreplanene skal inneholde en fagspesifikk omtale av vurdering i fag. Skoleeierne og skolelederne ble bedt om å vurdere viktigheten av en rekke påstander om hva en slik omtale bør beskrive. Figur 4.5 viser hvordan svarene fordeler seg for hver av påstandene. Mye av det som listes opp anses som viktig av mange, spesielt påstandene *læringsfremmede underveisvurdering i faget, hvordan vurdering i faget skal legges til rette for dybdelæring, og hvordan vurdering i faget skal bidra at elevene*

utvikler kompetanse i tråd med det nye kompetansebegrepet. De fleste synes også at en fagspesifikk omtale i læreplanene bør beskrive *hvilke deler av faget det er viktigst å vurdere i sammenheng*. Størst variasjon finner vi når det gjelder *standpunktvurdering i faget*, hvor 21 prosent mener dette er *Veldig viktig* og 43 prosent mener dette er *Viktig*. Samtidig svarer 25 prosent at dette bare er *Litt viktig*, mens 10 prosent oppgir at dette ikke er viktig. Tilleggsanalyser viser at grunnskolene (13 prosent) oftere enn de videregående skolene (2 prosent) svarer at dette *ikke* er viktig. En naturlig forklaring på dette er at standpunkt karakterer ikke settes før 10. trinn. Når det gjelder hvorvidt omtalen bør inneholde *bestemmelser for sluttvurdering i faget*, ser vi også at en del svarer at dette i liten eller ingen grad er viktig (23 prosent). Her er det også forskjeller mellom de videregående skolene og grunnskolene. Tilleggsanalyser viser at 26 prosent av grunnskolene svarer at dette bare er litt viktig eller at det ikke er viktig. Tilsvarende andel for de videregående skolene er 13 prosent.

Figur 4.5 En fagspesifikk omtale av vurdering i læreplanene bør beskrive... Svarfordeling per påstand

4.4 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet ønsket å finne ut hvordan kompetansebaserte læreplaner skal videreutvikles. Det innebærer blant annet å undersøke hvordan kompetansemålene i fagene bør utformes for å gi god støtte og styring samt muligheter for å følge opp det lokale arbeidet med læreplaner. Oppsummert finner vi følgende:

- Generelt oppfattes flere aspekter som viktig å ivareta i det nye læreplanverket og i støtteressursene. Spesielt nevnes *god kobling mellom læreplaner og støtteressurser og læreplaner med søkemuligheter av liknende kompetansemål på tvers av fag*.
- Det er stor grad av enighet om at progresjonen i elevens læringsløp må komme tydeligere frem i formålet med faget.
- Omtrent halvparten sier seg enig i at det bør utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag.
- På spørsmål om hva en fagspesifikk omtale av vurdering bør beskrive svarer flere at *læringsfremmede undervisvurdering i faget, hvordan vurdering i faget skal legge til rette for dybdelæring, og hvordan vurdering i faget skal bidra at elevene utvikler kompetanse i tråd med det nye kompetansebegrepet* er viktig.

Skolelederne og skoleeierne ble bedt om å ta stilling til hva som var viktig og mindre viktig å ivareta i det nye læreplanverket og i støtteressursene. Det generelle bildet er at mye oppfattes som viktig, spesielt *God kobling mellom læreplaner og støtteressurser og Læreplaner med søkemuligheter av liknende kompetansemål på tvers av fag*.

Både skoleledere og skoleeiere ble videre spurt om hvordan læreplanene kan legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp. Det viste seg å være stor enighet om at *progresjonen i elevens læringsløp må komme tydeligere frem i formålet med faget (90 prosent), tydelig visualisering av progresjon i læreplanvisningen (91 prosent), og tydelig visualisering av progresjon i støtteressurser (82 prosent)* er viktig.

Skolelederne i utvalget ble også spurt om hvorvidt de synes at det bør utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag (grunnskolen). Omtrent halvparten sa seg enig i dette. Skolelederne ved barneskolene er i større grad enig i dette sammenlignet med 1-10-skolene og ungdomsskolene. På oppfølgingsspørsmål om hvilke fag og på hvilke trinn de mener det kan være hensiktsmessig å utvikle dette krysses det oftest av for fagene norsk, matematikk og engelsk. Andelen som krysser av for ett av disse fagene er høyere for skoleledere ved barneskoler enn for ungdomskoler.

Avslutningsvis ble samtlige respondenter spurt om hva en eventuell fagspesifikk omtale av vurdering bør beskrive. Flere av alternativene oppleves som viktig, spesielt *læringsfremmede undervisvurdering i faget, hvordan vurdering i faget skal legge til rette for dybdelæring, og hvordan vurdering i faget skal bidra at elevene utvikler kompetanse i tråd med det nye kompetansebegrepet*. Her svarer tilnærmet alle at dette enten er *Veldig viktig* eller *Viktig*.

5 Desentralisert ordning for kompetanseutvikling

Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om hvordan den nye desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling er etablert rundt omkring i landet. For å få informasjon om dette inkluderer Spørringene en rekke spørsmål til skoleeier og ledere i kommuner.

5.1 Godt integrert ordning

Skoleeierne oppgir at nesten samtlige skoler deltar i ordningen om desentralisert kompetanseutvikling. I tabell 5.1 ser vi at i små og i mellomstore kommuner deltar alle skoler i kompetansetiltakene, mens i kommuner med mer enn 10.000 innbyggere oppgir 75 prosent at alle skoler deltar og 15 prosent svarer at noen av skolene deltar.

Tabell 5.1 *Hvor mange av skolene i kommunen deltar i kompetansetiltakene? Etter kommunestørrelse*

	Små kommuner	Mellomstore kommuner	Store kommuner	Total
	%	%	%	N
Alle skolene	100	100	77	90
De fleste skolene	0	0	6	2
Noen av skolene	0	0	15	5
Ingen av skolene	0	0	3	1
N	31	33	34	98

Kommunene ble spurt om de deltar og i hvilken form de deltar i samarbeidsforum rundt den desentraliserte ordningen. I tabell 5.2 ser vi at det store flertallet av kommuner oppgir at de deltar i samarbeidsforum. Over halvparten av kommunene svarer at de deltar i form av å være representant for egen kommune og litt færre oppgir at de deltar i form av å være representant for regionalt nettverk. Kun 11 prosent svarer at de *ikke* deltar i samarbeidsforum.

Tabell 5.2 Deltar skoleeier i samarbeidsforum for skoleiere i fylket omkring den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling?

Ja, som representant for egen kommune	Ja, som representant for regionalt nettverk	Nei	N
%	%	%	
55	34	11	98

Videre ble kommunene spurt om de deltar i regionalt nettverk (tabell 5.3) innenfor den desentraliserte ordningen, noe nesten samtlige kommuner svarer ja til. Analyser viser at det er tilnærmet ingen variasjon mellom ulike regioner og mellom kommuner av ulik størrelse.

Tabell 5.3 Deltar skoleeier (kommune) i regionalt nettverk innenfor denne ordningen?

	Ja %	Nei %	N
Kommuner	94	6	97

I tabell 5.4 ser vi at 8 av de 11 respondentene som oppgir at skoleeier *ikke deltar i samarbeidsforum i fylket* (tabell 5.2) svarer at skoleeier deltar i regionalt nettverk. Men tre kommuner svarer at skoleeier verken deltar i regionalt nettverk eller samarbeidsforum for skoleiere i fylket.

Tabell 5.4 Deltar skoleeier (kommune) i regionalt nettverk innenfor denne ordningen? Kun respondenter som svarte nei på at skoleeier deltar i samarbeidsforum for skoleiere i fylket

	Ja Antall	Nei Antall	N
Kommuner	8	3	11

Det store flertallet av kommuner opplever at samarbeidet med Fylkesmannsembetet fungerer *godt* eller *svært godt* rundt etableringen av ordningen (tabell 5.4). Heller ikke her finner vi signifikante forskjeller mellom regionene eller mellom kommuner av ulik størrelse.

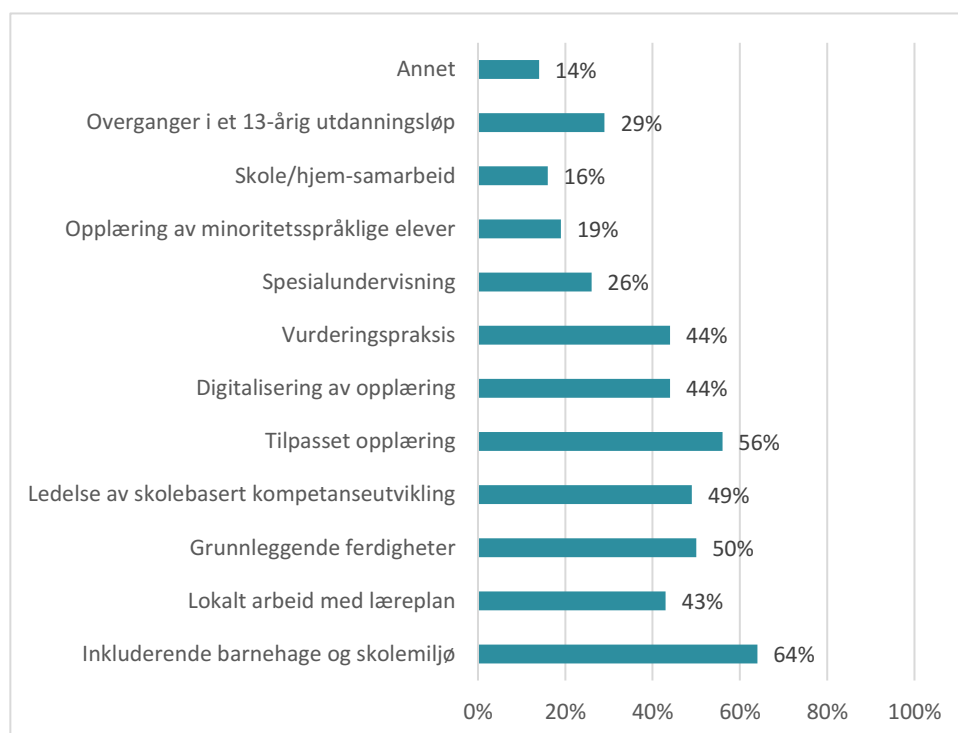
Tabell 5.5 Hvordan opplever kommunen samarbeidet med Fylkesmannsembetet om etableringen av denne ordningen?

	Svært godt %	Godt %	Noe dårlig %	Svært dårlig %	N
Kommuner	28	59	12	1	95

Spørringene inkluderte spørsmål til skoleledere og kommuner om hvilke utviklingsområder som er identifisert i kommunens eller skolens planer for kompetan-

seutvikling. I figur 5.1 ser vi at *Inkluderende barnehage og skolemiljø* er det utviklingsområdet som flest kommuner oppgir. Rundt halvparten av kommunene svarer *grunnleggende ferdigheter, ledelse av skolebasert kompetanseutvikling, vurderingspraksis* og *digitalisering av opplæring*. 16 prosent av kommunene totalt oppgir *skole/hjem-samarbeid* eller *opplæring av minoritetsspråklige elever*.

Videre analyser viser at en større andel av kommunene i Oslo og Akershus, enn på Østlandet forøvrig, Sør- og Vestlandet og Midt- og Nord-Norge, oppgir at *digitalisering av opplæring* er identifisert som utviklingsområde. 14 respondenter krysset av for alternativet «annet».

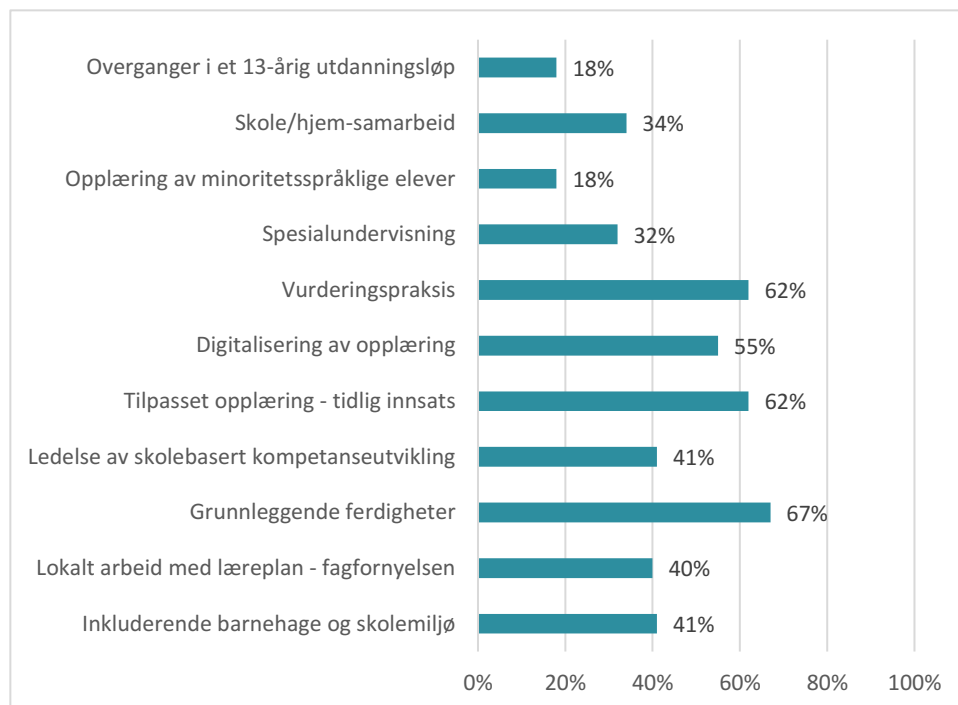

Figur 5.1 Hvilke utviklingsområder er identifisert i kommunens planer for kompetanseheving? Kommune, N=98

På samme spørsmål stilt til ledere i grunnskolen (figur 5.2) svarer over halvparten av skolelederne *grunnleggende ferdigheter, tilpasset opplæring – tidlig innsats, vurderingspraksis* og *digitalisering av opplæringen*. Mindre enn 20 prosent av skolelederne oppgir *overganger i et 13-årig utdanningsløp* eller *opplæring av minoritetsspråklige elever*. Skoleledere fra ulike regioner svarer tilnærmet likt på dette spørsmålet.

Sammenligner en hva skoleeiere og skoleledere oppgir som utviklingsområder identifisert i kommunens / skolens planer for kompetanseutvikling, ser vi at det er noen forskjeller. En større andel av skoleeiere enn av skoleledere oppgir at *inkluderende barnehage og skolemiljø* er et identifisert utviklingsområde i kommunen/skolen. På den annen side ser vi at en noe større andel av skoleledere enn av

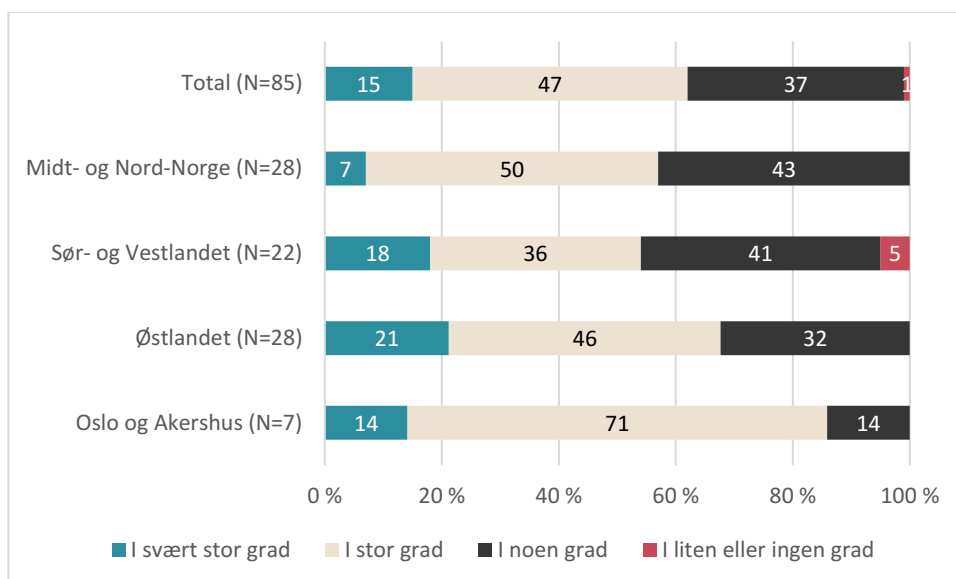
skoleeiere svarer at *grunnleggende ferdigheter* og *skole/hjem-samarbeid* er identifiserte utviklingsområder. Forskjeller i skoleeiers og skoleleders svar kan muligens skyldes ulike oppfatninger av samme begreper eller reelle ulikheter.

Figur 5.2 Hvilke utviklingsområder er identifisert i skolens planer for kompetanseutvikling? Grunnskole, N=538

Kommunene som deltar i samarbeidsforum for skoleeiere, enten som representant for egen kommune eller som representant for regionalt nettverk (tabell 5.1), ble videre spurt i hvilken grad samarbeidsforumets beslutninger ivaretar de lokale planene for kompetanseutvikling på en god måte.

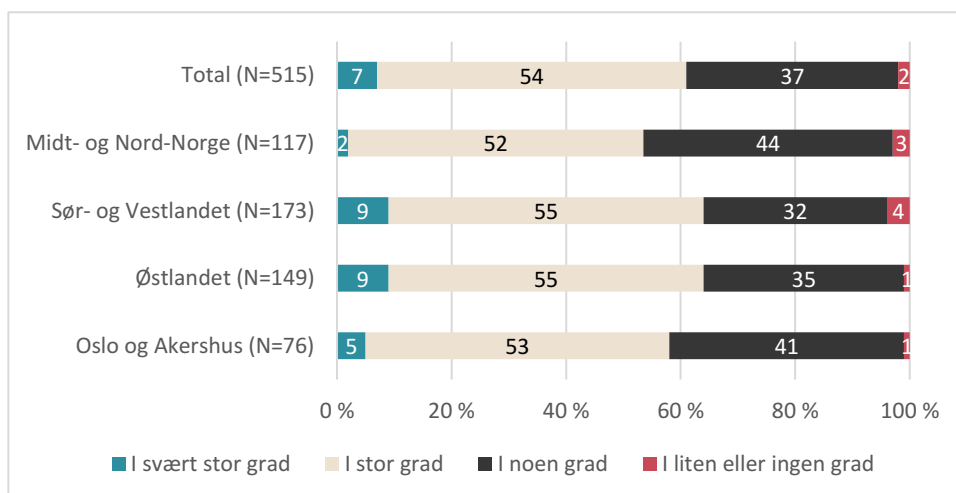
I figur 5.3 under ser vi at over halvparten av kommunene svarer at samarbeidsforumets beslutninger ivaretar lokale planer *i svært stor grad* eller *i stor grad*. Oslo og Akershus (85 prosent) er noe mer positive sammenlignet med de andre delene av landet. Totalt svarer 62 prosent av kommunene *i svært stor grad* eller *i stor grad*.

Figur 5.3 I hvilken grad ivaretar samarbeidsforumets beslutninger de lokale planene for kompetanseutvikling på en god måte? Kommuner etter region

Også ledere på grunnskolen ble spurt i hvilken grad kompetansetiltakene i ordningen ivaretar skolens behov slik de er beskrevet i de lokale planene for kompetanseutvikling, figur 5.4. Over halvparten av skolelederne svarer *i stor grad* og 37 prosent svarer *i noen grad*. Det er svært lite forskjell mellom svarene til skoleledere fra de ulike regionene.

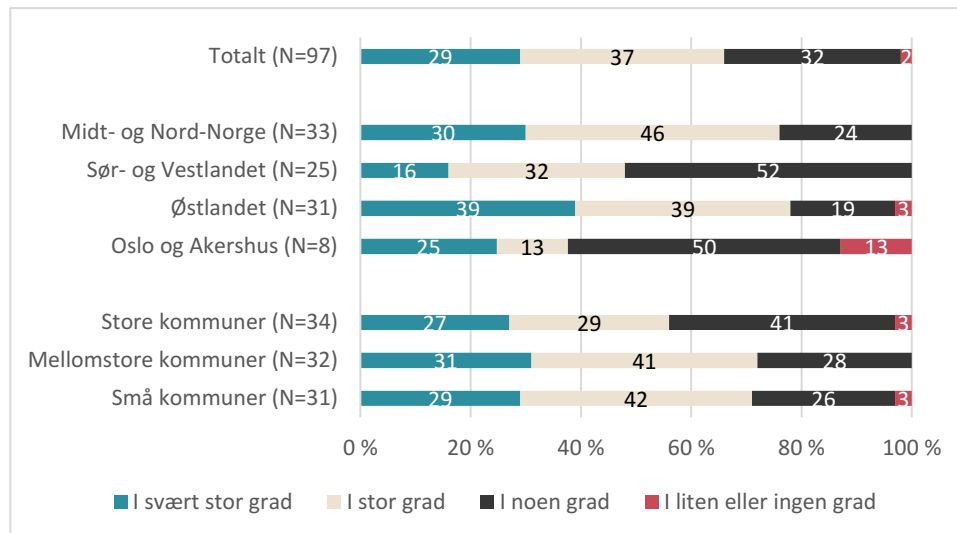
Sammenligner vi skoleledere og skoleeiere (figur 5.3 og figur 5.4) ser vi at ledere på grunnskoler i Oslo og Akershus er litt mer negative enn skoleeiere i samme region. Blant skoleeiere svarer hele 85 prosent *i svært stor grad* eller *i stor grad*, mens blant skoleledere svarer 27 prosentpoeng færre det samme.

Figur 5.4 I hvilken grad ivaretar kompetansetiltakene i ordningen skolens behov slik de er beskrevet i de lokale planene for kompetanseutvikling? Grunnskole etter region

5.2 Godt kommunalt samarbeid om desentralisert ordning

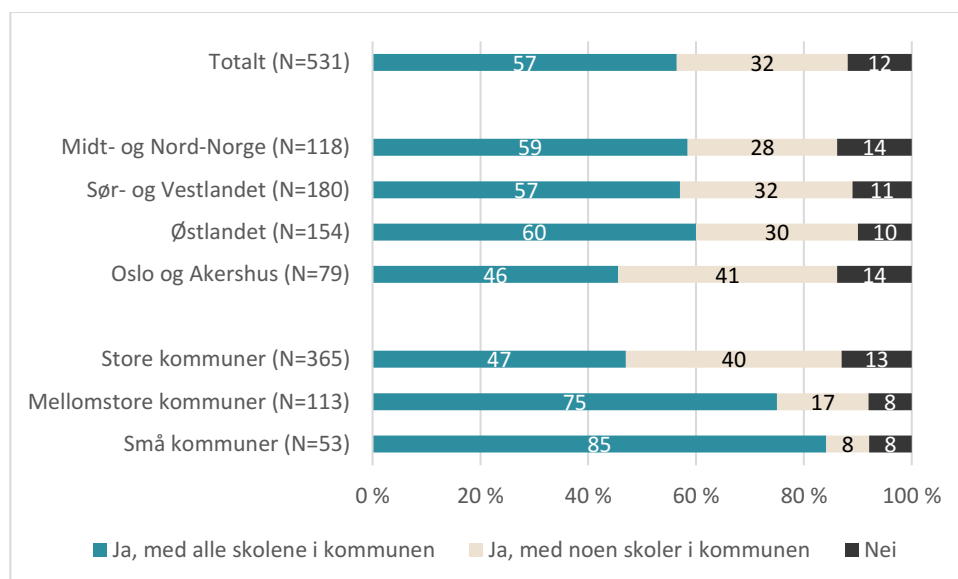
Kommune ble spurt om hvem de samarbeider med i arbeidet med kompetanseutviklingen. I figur 5.5 ser vi at en-tredel av kommunene oppgir at de i *noen grad* samarbeider med andre kommuner og at over en-tredel svarer *i stor grad*. Kommuner av ulik størrelse svarer tilnærmet likt på dette spørsmålet. I Oslo og Akershus svarer flertallet at de kun *i noen grad* eller *i liten grad* samarbeider med andre kommuner, mens på Østlandet svarer kun 22 prosent dette.

Figur 5.5 I hvilken grad samarbeider kommunen med andre kommuner om kompetanseutviklingen? Kommune etter region og kommunistørrelse

Over halvparten av ledere ved grunnskolene svarer at de samarbeider med alle skolene i kommunen om kompetanseutviklingen (figur 5.6). I store kommuner er det litt mindre vanlig at *alle skolene* i kommunen inngår i samarbeidet. I mellomstore og små kommuner svarer det store flertallet at alle skoler inngår. Kanskje skyldes dette at det er lettere å få til et godt samarbeid når det er færre skoler enn når det blir veldig mange, slik som det er i de større kommunene.

Det er ingen betydelige forskjeller i svarfordelingene mellom skoleledere fra ulike regioner når det gjelder grad av samarbeid.

Figur 5.6 Samarbeider dere med andre skoler i kommunen om kompetanseutviklingen?

Videre ble ledere på grunnskole spurt om de samarbeider med skoler i andre kommuner og/eller med friskoler (tabell 5.6). Også her skiller store kommuner seg fra mellomstore og små ved at de i mindre grad oppgir å samarbeide med andre kommuner og/eller friskoler.

Tabell 5.6 Samarbeider dere med skoler i andre kommuner og/eller med friskoler?

Kommunestørrelse	Ja	Nei	N
	%	%	
Små kommuner	61	39	54
Mellomstore kommuner	55	45	112
Store kommuner	29	72	365

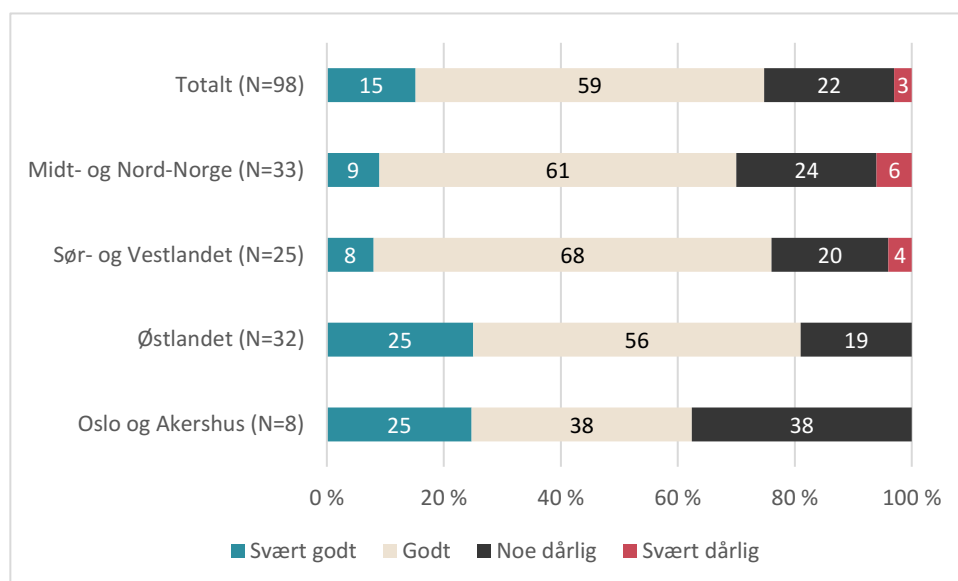
Ledere på grunnskolen som har svart at de samarbeider med andre skoler, i kommunen eller i andre kommuner, opplever at samarbeidet fungerer godt (tabell 5.7). Videre analyser viser at det er tilnærmet ingen forskjeller i svarene mellom skoler fra ulike regioner, eller mellom kommuner eller skoler av ulik størrelse.

Tabell 5.7 Hvordan fungerer samarbeidet med andre skoler om kompetansetilskene? Grunnskole, N=485

	Svært godt	Godt	Noe godt	Svært dårlig
	%	%	%	%
Kommuner	18	73	9	0

5.3 Samarbeid med universiteter og høyskoler

Skoleeierne (kommunene) fikk også spørsmål om samarbeid med universiteter og høyskoler (figur 5.7). Over halvparten oppgir at samarbeidet med universitet og/eller høyskole om analyse og identifisering av kompetansebehov fungerer *godt*. I Midt- og Nord-Norge og Sør- og Vestlandet oppgir færre enn 10 prosent at samarbeidet fungerer *svært godt*, mens i Oslo og Akershus og på Østlandet for øvrig svarer en fjerdedel dette. Østlandet skiller seg signifikant fra Sør- og Vestlandet og Midt- og Nord-Norge. Oslo og Akershus har så liten N at avviket ikke blir signifikant.

Figur 5.7 *Hvordan fungerer samarbeidet med lokalt universitet og/eller høyskole om analyse og identifisering av kompetansebehov i samarbeidsforumet/regionalt nettverk?*

Ledere og eiere på grunnskolenivå ble bedt om å oppgi hvilke kompetansemiljø de samarbeider med om utviklingsområder (tabell 5.8). Blant skolelederne oppgir 17 prosent (91 respondenter) at de *ikke* samarbeider med et universitet eller en høyskole, mens kun 6 prosent (6 respondenter) av skoleeierne svarer det samme. Forskjellen er signifikant. Denne forskjellen kan muligens skyldes at ordningen i deler av landet kom i gang sent i 2017 og skoleeiere kan ha innledet samarbeid med universitet eller høyskole uten at det konkrete samarbeidet har rukket å komme i gang for skolene. Skoleledere oppgir i størst grad at de samarbeider med Høgskolen i Innlandet (17 prosent), Andre (15 prosent), Høgskolen i Sørøst-Norge (10 prosent) og Høgskolen på Vestlandet (10 prosent). Alle disse er relativt store institusjoner. Ingen av skolelederne svarer at de samarbeider med Kunsthøgskolen i Oslo, og svært få (1-2 skoler) samarbeider med Norges musikkhøgskole, Norges

Idrettshøgskole og Samisk høgskole. For skoleeierne sin del oppgir flest at de samarbeider med Høgskolen i Innlandet (17 prosent), Høgskolen på Vestlandet (17 prosent), Nord Universitet (17 prosent), Norges Teknisk-naturvitenskapelige Universitet (15 prosent), Universitetet i Stavanger (12 prosent), Universitetet i Tromsø (11 prosent) og Andre (10 prosent).

Tabell 5.8 Hvilke(t) kompetansemiljø samarbeider skolen med om utviklingsområder? Grunnskole og skoleeier kommune

Kompetansemiljø	Leder grunnskole		Skoleeier kommune	
	%	N	%	N
Nord Universitet	8	45	17	17
Norges Teknisk-naturvitenskapelige Universitet	8	43	15	15
Universitetet i Agder	6	30	9	9
Universitetet i Bergen	4	20	3	3
Universitetet i Oslo	4	21	5	5
Universitetet i Stavanger	9	49	12	12
Universitetet i Tromsø	5	28	11	11
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	1	5	3	3
NLA Høgskolen - Bergen	3	18	3	3
Høgskolen i Innlandet	17	90	17	17
OsloMet	5	24	5	5
Høgskolen i Sørøst-Norge	10	54	9	9
Høgskolen i Østfold	4	20	8	8
Høgskolen i Volda	6	31	5	5
Høgskolen på Vestlandet	10	51	17	17
Samisk Høgskole	0	2	0	0
Kunsthøgskolen i Oslo	0	0	0	0
Norges idrettshøgskole	0	2	1	1
Norges musikkhøgskole	0	1	0	0
Andre	15	83	10	10
Ingen universiteter eller høgskoler	17	91	6	6
Total N	538		98	

Tabell 5.9 viser hvor mange av universitetene og høgskolene fra listen i tabell 5.8 (inkludert kategori *andre*) som skolelederne og skoleeierne krysser av for. Over halvparten (60 prosent) av skoleeiere krysser av for ett kompetansemiljø, mens rundt en fjerdedel krysser av for to. Ledere på grunnskolen svarer tilnærmet likt som skoleeier, men det er en større andel av skoleledere (20 prosent) enn av skoleeierne (6 prosent) som ikke krysser av for noen av lærestedene. Dette kan som

tidligere nevnt skyldes at samarbeid med universitet eller høgskole kan ha blitt innledet av kommunene, uten at det i praksis har kommet i gang i skolene enda.

Tabell 5.9 Antall valgte universiteter/høgskoler som er huket av for, grunnskole og kommune

Antall valgte universiteter/høgskoler (inkludert andre)	Leder grunnskole (N=538)	Skoleeier kommune (N=98)
	%	%
0	20	6
1	54	60
2	21	24
3	5	2
4	1	4
5	0	2
6	0	1
7	0	1

Tabell 5.10 viser i hvilken grad kommunene som samarbeider med høyere utdanningsinstitusjoner oppgir at tiltakene som er iverksatt er *helt skolebaserte*, *delvis skolebaserte* eller *ikke skolebaserte*. Omtrent halvparten svarer *helt skolebaserte* og like mange *delvis skolebaserte*. Blant kommunene i Midt- og Nord-Norge og på Østlandet mener godt over halvparten at tiltakene er *helt skolebaserte*. De skiller seg dermed fra Sør- og Vestlandet der hele to-tredeler svarer at tiltakene er *delvis skolebaserte*.

Tabell 5.10 I hvilken grad er tiltakene som er iverksatt i samarbeid med universiteter og/eller høgskoler skolebasert tiltak? Skoleeier kommune, N=88

Landsdel	Helt skolebaserte	Delvis skolebaserte	Ikke skolebaserte	N
	%	%	%	
Oslo og Akershus	29	57	14	7
Østlandet	57	43	0	28
Sør- og Vestlandet	21	63	18	24
Midt- og Nord-Norge	59	35	7	29
Totalt	46	47	8	88

I tabell 5.11 ser vi tilsvarende spørsmål til grunnskoleledere som har oppgitt at de samarbeider med universitet/høgskole. Flertallet oppgir at tiltakene er *delvis skolebaserte*, og det er ingen forskjeller mellom regionene.

Sammenligning av kommunene og skolelederne (tabell 5.10 og tabell 5.11) viser at kommunene i større grad mener at tiltakene er skolebaserte. 13 prosentpoeng flere blant kommunene enn blant skolelederne oppgir svarer *helt skolebaserte*.

Tabell 5.11 I hvilken grad er tiltakene som er iverksatt i samarbeid med universiteter og/eller høyskoler skolebasert tiltak? Skoleleder grunnskole, N=334

Landsdel	Helt skolebaserte %	Delvis skolebaserte %	Ikke skolebaserte %	N
Oslo og Akershus	30	57	13	46
Østlandet	33	58	9	122
Sør- og Vestlandet	33	60	7	145
Midt- og Nord-Norge	35	59	6	88
Totalt	33	59	8	334

Avslutningsvis ble ledere på grunnskolen som oppgir samarbeid med universitet/høyskole spurt hvordan kompetansen fra universitetene og høyskolene samsvarer med de identifiserte behovene i lokal kompetanseplan og det ser ut til at denne kompetansen samsvarer godt med de identifiserte behovene. De fleste (72 prosent) svarer at de samsvarer *godt*, mens 10 prosent svarer at det samsvarer *svært godt*. 17 prosent svarer at de kompetansen samsvarer dårlig, mens 2 prosent svarer at den samsvarer svært dårlig.

5.4 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om hvordan den nye desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling er etablert rundt i landet. Spørsmål om ordningen ble stilt til skoleledere i grunnskolen og skoleeiere i kommunen. Oppsummert finner vi følgende:

- Nesten samtlige kommuner oppgir at *alle skoler* i kommunen deltar i kompetanse-tiltakene.
- *Inkluderende barnehage og skolemiljø* er det utviklingsområdet som flest skoleeiere oppgir at de har identifisert etterfulgt av *tilpasset opplæring*. Blant skoleledere utpeker *grunnleggende ferdigheter, vurderingspraksis og tilpasset opplæring – tidlig innsats* seg som utviklingsområder.
- Over halvparten mener at samarbeidsforumets beslutninger ivaretar lokale planer/skolens planer for kompetanseutvikling på en god måte.
- De fleste kommuner oppgir at samarbeid med universitet/høyskole fungerer godt.
- På spørsmål om iverksatte tiltak er skolebaserte svarer halvparten av kommuner i Midt- og Nord-Norge og på Østlandet disse er *helt skolebaserte*
- Det store flertallet av skoleledere oppgir at tiltakene er *delvis skolebaserte*.

Nesten samtlige kommuner oppgir at *alle skoler* i kommunen deltar i kompetansetiltakene. De aller fleste skoleeiere deltar i samarbeidsforum for den desentraliserte ordningen, majoriteten som representanter for egen kommune og en tredel som representanter i regionalt nettverk. På spørsmål om kommunen deltar i regionalt nettverk innenfor den nye ordningen svarer hele 94 prosent av skoleeierne ja, og skoleeierne stiller seg positive til samarbeidet med Fylkesmannsembetet om ordningen. 87 prosent karakteriserer samarbeidet som *svært godt* eller *godt*.

Skoleeiere og ledere ble bedt om å oppgi hvilke utviklingsområder som er identifisert i kommunes/skolens planer for kompetanseutvikling. *Inkluderende barnehage og skolemiljø* er det utviklingsområdet som flest skoleeiere oppgir etterfulgt av *tilpasset opplæring*. I Oslo og Akershus oppgir signifikant flere kommuner at *digitalisering av opplæring* er et identifisert utviklingsområde. Blant skoleledere utpeker *grunnleggende ferdigheter, vurderingspraksis og tilpasset opplæring – tidlig innsats* seg som utviklingsområder.

Over halvparten som deltar i samarbeidsforum mener at samarbeidsforumets beslutninger ivaretar lokale planer/skolens planer for kompetanseutvikling på en god måte. Flertallet av kommunene oppgir at de samarbeider med andre kommuner med kompetanseutvikling *i svært stor grad* eller *i stor grad*. Oslo og Akershus avviker noe, over halvparten svarer *i noen grad* eller *i liten eller ingen grad*. Flertallet av skolelederne i små og mellomstore kommuner svarer at de samarbeider med andre skoler i kommunen og i andre kommuner og/eller med friskoler. I de største kommunene er det mindre vanlig med samarbeid med alle skolene innad i kommunen eller med skoler utenfor kommunen.

De fleste kommuner oppgir at samarbeid med universitet/høgskole fungerer *godt*, kommuner på Østlandet er spesielt fornøyd med samarbeidet. Kun 6 prosent av skoleeiere oppgir at de ikke samarbeider med universitet/høgskole, mens 17 prosent av skoleledere svarer slik. Det kan skyldes at ordningen er ny og samarbeid mellom kommunen og universitet eller høgskole kan være innledet uten at skolene har kommet i gang enda. Skoleeiere og ledere som oppgave at de samarbeider med universitet/høgskole ble spurt om i hvilken grad iverksatte tiltak er skolebaserte. Kommuner i Midt- og Nord-Norge og på Østlandet svarer at halvparten av tiltakene er *helt skolebaserte*, mens på Sør- og Vestlandet svarer to-tredeler at tiltakene er *delvis skolebasert*. Det store flertallet av skoleledere oppgir at tiltakene er *delvis skolebaserte*. Skolelederne ble videre spurt om hvordan kompetansen ved universitet/høgskolen samsvarer med behovene som er identifisert i lokal kompetanseplan og hele 72 prosent svarte *godt*, og 17 prosent svarte *noe dårlig*.

6 Skolebibliotek

Kunnskapsdepartementet har utvidet tilskuddsordningen for lesestimuleringstiltak til å også omfatte skolebibliotek. Kommuner og fylkeskommuner skal kunne søke på midlene. I den forbindelse trenger utdanningsmyndighetene informasjon om tilstanden for skolebibliotek i Norge. Forskning har vist at systematisk bruk av skolebibliotek i opplæringen har positiv innvirkning på elevenes læring og leseferdigheter og bidrar til å utjevne sosiale forskjeller.

Skoleledere har fått spørsmål om skolebibliotekenes tilgjengelighet, organisering, funksjon, tilbud og rolle i opplæring. Skoleeier fikk spørsmål om planer og møteplasser for skolebibliotekstjenesten. Spørsmål om skolebibliotek ble også stilt i 2009 og 2013. Der spørsmålene er sammenfallende med tidligere år ser vi på utvikling over tid.

6.1 Ni av ti skoler har eget skolebibliotek

Tabell 6.1 viser at 88 prosent av skolene, både videregående og grunnskoler, har skolebibliotek. Samme spørsmål ble stilt i 2009 og 2013 (se Vibe og Hovdhaugen 2013), men med andre alternativer enn i år. Svaralternativene var da *egget skolebibliotek*, *kombinasjon med folkebibliotek* og *ikke bibliotek*. Utfordringen med å sammenligne over tid blir da om andelen som i år svarer *ja*, skal sammenlignes med andelen som svarte at de hadde eget bibliotek i 2009 og 2013, eller andelen som svarte *egget bibliotek* eller *kombinasjon med folkebibliotek*. Førstnevnte sammenligning viser at andelen grunnskoler med skolebibliotek er 5 og 9 prosentpoeng høyere i år, enn andelen i henholdsvis 2009 og 2013. En tilsvarende sammenligning for videregående viser ingen signifikant endring over tid. Når en slår sammen de to alternativene fra 2009 og 2013, finner man derimot en nedgang på 6 prosentpoeng ved grunnskolene siden 2009, mens det er ingen signifikant endring fra 2013 til i år. En slik sammenligning av videregående skoler viser en signifikant nedgang på 10 prosentpoeng fra 2009, mens andelen er stabil i forhold til 2013. På bakgrunn av dette kan vi ikke si noe om endringen over tid.

Tabell 6.1 Er det skolebibliotek på skolen? Etter skolenivå

	Grunnskole	Videregående	Total
	%	%	%
Ja	88	88	88
Nei	12	12	12
N (=100%)	532	86	618

Ved å skille mellom type grunnskole (tabell 6.2), finner vi at andelen med skolebibliotek er større ved barneskoler enn ved 1-10-skoler og ungdomskoler. Andelen barneskoler med skolebibliotek er 92 prosent, mens andelen er henholdsvis 80 og 84 blant 1-10 skoler og ungdomskoler.

Tabell 6.2 Er det skolebibliotek på skolen? Etter firedelt skolenivå

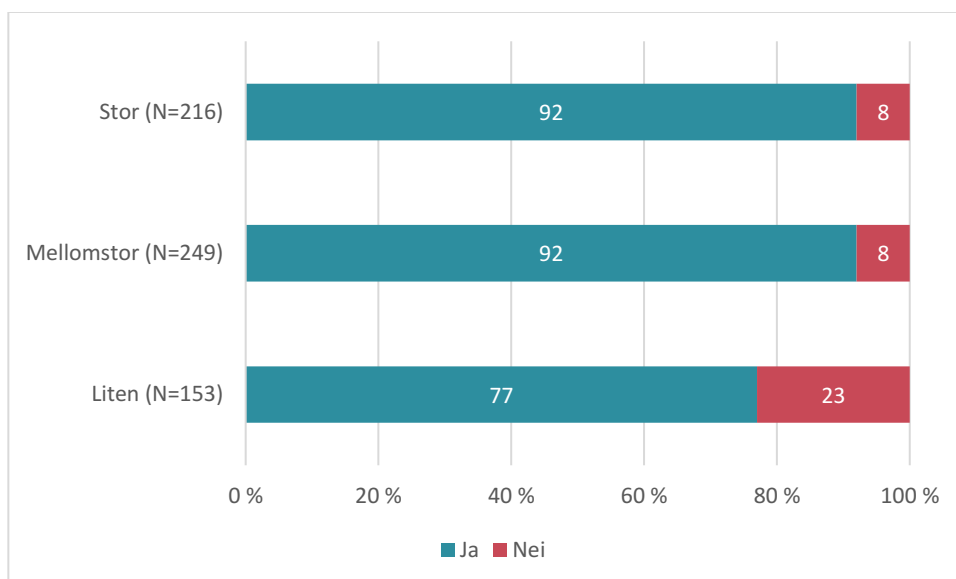
	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående
	%	%	%	%
Ja	92	80	84	88
Nei	8	20	16	12
N (=100%)	334	104	94	86

Fordelt på landsdel (se tabell 6.3) skiller Oslo og Akershus seg ut med en høyere andel med skolebibliotek i forhold til de andre landsdelene. Forskjellen er størst mellom Oslo og Akershus og Midt og Nord-Norge, differansen er her 14 prosentpoeng.

Tabell 6.3 Er det skolebibliotek på skolen? Etter landsdel

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge
	%	%	%	%
Ja	97	88	88	82
Nei	3	12	12	18
N (=100%)	95	174	212	137

Det er også forskjeller etter skolestørrelse. Figur 6.1 viser at 92 prosent av de mellomstore og store skolene har bibliotek, mens 77 prosent av de minste skolene har det.

Figur 6.1 Er det skolebibliotek på skolen? Etter skolestørrelse

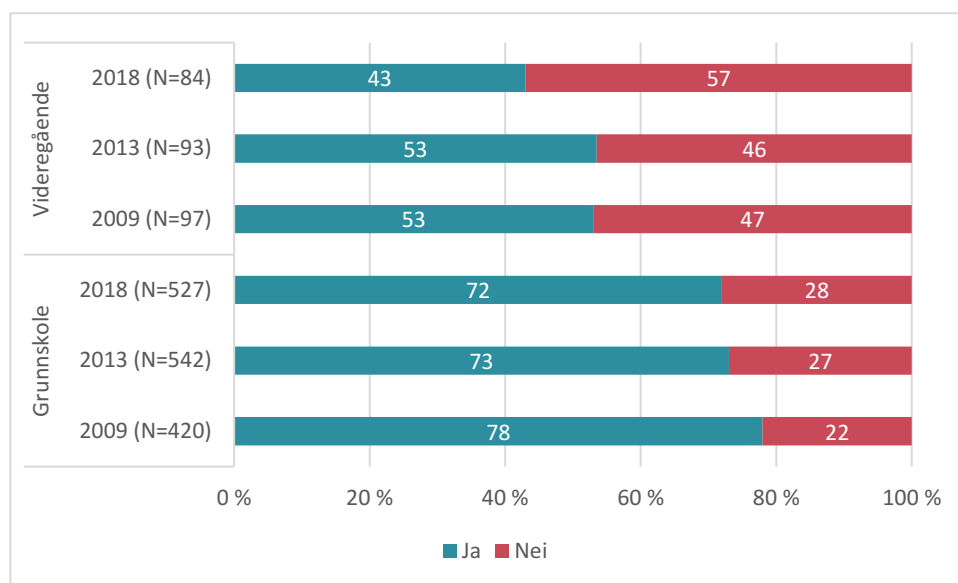
De 74 skolelederne uten skolebibliotek ble spurt om de viktigste årsakene til at de ikke hadde dette. Respondentene kunne her krysse av på flere alternativer, og andelen i tabell 6.4 summeres derfor ikke til 100. Omtrent halvparten svarer at en av de viktigste årsakene er plassmangel, 30 prosent svarer økonomi, mens 20 prosent svarer at det ikke er prioritert. En kan også merke seg at begrunnelsen *plassmangel* er mer utbredt blant videregående skoler enn blant grunnskoler.

Tabell 6.4 Hva er de viktigste årsakene til at skolen ikke har skolebibliotek? Etter skolenivå

Årsaker	Grunnskole	Videregående	Total
	%	%	%
Økonomi	28	40	30
Mangel på kompetanse	9	0	8
Mangel på plass	44	70	47
Ikke prioritert	22	10	20
Ser ikke behovet	5	10	5
Annet, spesifiser	48	30	46
N	64	10	74

Respondentene hadde mulighet til å krysse av for *annet*, og å spesifisere andre årsaker til at skolen ikke har skolebibliotek. I alt 34 respondenter benyttet seg av denne muligheten, og omtrent halvparten av disse svarer at de benytter et offentlig bibliotek i nærheten av skolen. Omtrent en fjerdedel svarer at pågående bygningsarbeid fører til at de midlertidig ikke har bibliotek. De resterende svarer at de har boksamlinger, men at disse er for små til å kunne klassifiseres som bibliotek, eller at de benytter seg av et bokbuss-tilbud.

Skolelederne ble videre spurt om skolen har et organisert samarbeid med folkebiblioteket i kommunen. Et lignende spørsmål ble stilt i både 2009 og 2013, men både spørsmålsformuleringen og alternativene var litt forskjellig fra i år. I de foregående rundene var spørsmålet om *skolebiblioteket* hadde et slikt samarbeid med folkebiblioteket, og ikke skolen. Og istedenfor alternativene *ja* og *nei*, hadde man i 2009 og 2013 alternativene: 1. *Ja, i formell, skriftlig avtale*; 2. *Ja, i form av løpende, uformelt samarbeid*; 3. *Nei, men det foreligger planer for å etablere organisert samarbeid*; 4. *Nei, og det er ikke planer for samarbeid* (se Vibe og Hovdhaugen 2013). For å sammenligne over tid slår vi sammen alternativ 1 og 2 (ja), og 3 og 4 (nei) fra 2009 og 2013. Ser en først på svarene fra i 2018 er det tydelig at denne type samarbeid er mer utbredt i grunnskolen enn i videregående opplæring. 72 prosent av grunnskolene svarer at de har et slikt samarbeid, mens 43 prosent av videregående skolene svarer det samme. Ser man på utviklingen over tid blant grunnskoler, er andelen som svarer at et slikt samarbeid eksisterer noe lavere i 2018 og 2013 sammenlignet med 2009. På videregåendenivå er det ingen signifikante forskjeller over tid (figur 6.2).

Figur 6.2 Har skolen et organisert samarbeid med folkebiblioteket i kommunen? Sammenligning 2009, 2013 og 2018

Tabell 6.5 viser andelen skoler med og uten skolebibliotek, fordelt på om de også har et samarbeid med folkebiblioteket i kommunen. En ser at 27 prosent av skolene verken har eget skolebibliotek eller samarbeid med folkebiblioteket. Altså har i underkant av tre fjerdedeler av skolene uten skolebibliotek et samarbeid med folkebiblioteket. Vi ser også at et betydelig flertall av skolene med skolebibliotek i tillegg samarbeider med folkebiblioteket.

Tabell 6.5 Andel skoler med og uten skolebibliotek, etter samarbeid med folkebibliotek.

	Har skolebibliotek	Har ikke skolebibliotek	Total
	%	%	%
Har samarbeid med folkebibliotek	67	73	68
Har ikke samarbeid med folkebibliotek	33	27	32
N	536	74	610

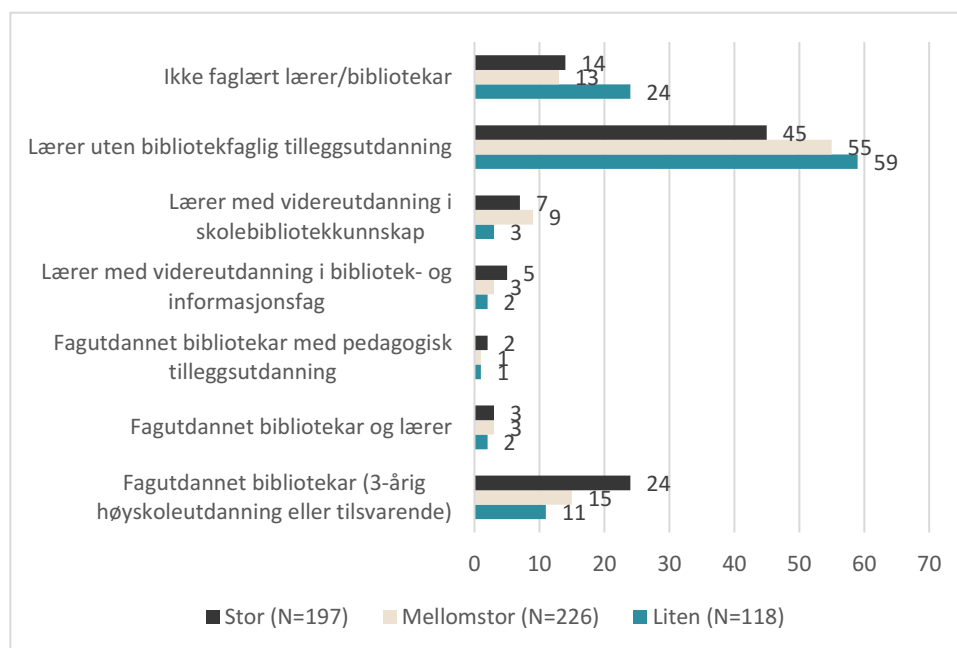
Skoler med skolebibliotek ble spurt om hvilken utdanning skolebibliotekaren eller den biblioteksansvarlige har. Det samme spørsmålet ble stilt i 2009 og 2013. Svarfordelingen fra disse tre årene gjengis i tabell 6.6. Svarene fra 2018 viser at et klart flertall av skolene, både grunnskoler og videregående, har en lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning som biblioteksansvarlig. Blant grunnskolene har 10 prosent en fagutdannet bibliotekar, mens 17 prosent av videregående skolene har dette. Denne forskjellen er derimot ikke signifikant. Mellom 7 og 8 prosent svarer at de har en lærer med videreutdanning i skolebibliotek kunnskap, mens 16 til 17 prosent svarer at en ikke faglært lærer eller bibliotekar har ansvaret for biblioteket.

Ser en på endring over tid blant grunnskoler finner vi at andelen lærere med videreutdanning i skolebibliotek kunnskap har falt fra 15 til 8 prosent, fra 2009 til 2018. Mens andelen lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning har steget fra 48 til 59 prosent. Ellers er svarene svært stabile over tid. I videregående opplæring har andelen av fagutdannede bibliotekarer falt fra omtrent halvparten i 2009 og 2013 til i underkant av en femdel i 2018. Andelen lærere uten bibliotekfaglig videreutdanningen øker fra 14 og 13 prosent i 2009 og 2013, til 52 prosent i 2018.

Tabell 6.6 Hva slags utdanning har skolebibliotekaren/den biblioteksansvarlige? Etter skolenivå. Sammenligning 2009, 2013 og 2018

	Grunnskole			Videregående		
	2009	2013	2018	2009	2013	2018
	%	%	%	%	%	%
Fagutdannet bibliotekar (3-årig høyskoleutdanning eller tilsvarende)	9	11	10	50	55	17
Fagutdannet bibliotekar og lærer	3	2	3	6	4	3
Fagutdannet bibliotekar med pedagogisk tilleggsutdanning	0	1	0	3	2	2
Lærer med videreutdanning i bibliotek- og informasjonsfag	5	3	3	4	4	3
Lærer med videreutdanning i skolebibliotek kunnskap	15	12	8	3	7	7
Lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning	48	56	59	14	13	52
Ikke faglært lærer/bibliotekar	20	16	17	20	14	16
N (=100%)	421	533	465	98	91	76

Etter skolestørrelse finner vi forskjeller mellom de minste og største skolene. Figur 6.3 viser at omtrent én av fire av de største skolene har en fagutdannet bibliotekar, mens omtrent én av ti av de minste skolene har dette. Videre finner vi at de minste skolene i større grad enn de største skolene har lærere uten tilleggsutdanning og ufaglærte som biblioteksansvarlig.

Figur 6.3 Hva slags utdanning har skolebibliotekaren/den biblioteksansvarlige? Etter skolestørrelse. Prosent

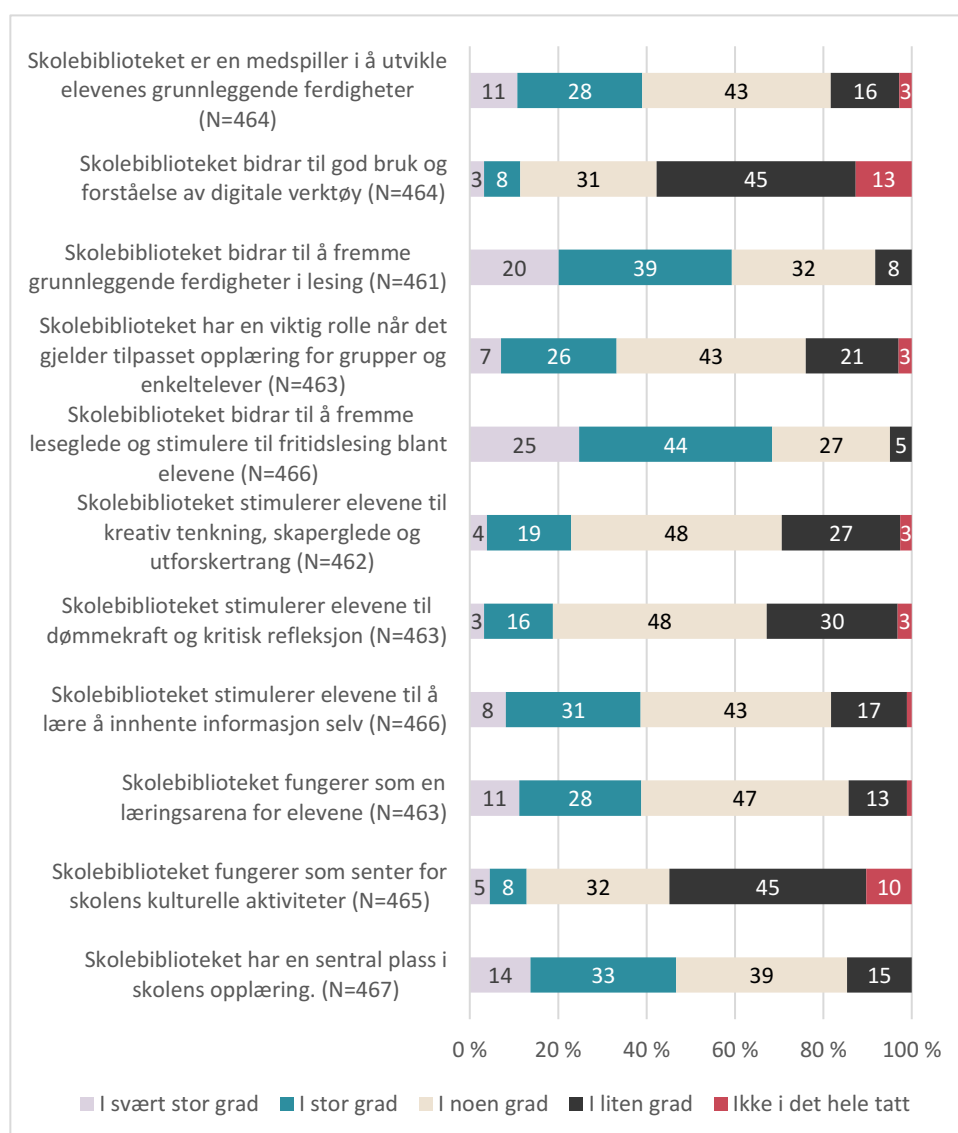
6.2 Skolebibliotekenes funksjon og tilbud

Skolelederne med skolebibliotek ble bedt om å ta stilling til 11 påstander om skolebiblioteksfunksjonen ved sin skole. De skulle her svare på en fempunktsskala, hvor 1 tilsvarer *i svært stor grad* og 5 tilsvarer *ikke i det hele tatt*. Grunnskoleledernes svar gjengis i figur 6.4. Alt i alt ser det ut til å være nokså stor variasjon i hvordan respondentene svarer på disse påstandene. Starter en øverst i figuren ser man at 43 prosent svarer at skolebiblioteket kun i noen grad er en medspiller i utviklingen av elevenes grunnleggende ferdigheter, mens 39 prosent enten i stor grad eller i svært stor grad er enig i dette utsagnet. I underkant av 1 av 5 svarer at skolebiblioteket i liten eller ingen grad er en medspiller for å utvikle elevenes grunnleggende ferdigheter.

Færre mener at skolebiblioteket bidrar til å utvikle forståelse for digitale verktøy. Her oppgir 58 prosent at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfellet. Kun 11 prosent er enten i stor grad eller i svært stor grad enig i denne påstanden.

Holdningen er mer positiv til hvorvidt skolebiblioteket bidrar til å fremme grunnleggende ferdigheter i lesing. Totalt er 59 prosent enten i stor eller svært stor grad enig i dette utsagnet.

En tredjedel mener at skolebiblioteket i stor eller i svært stor grad har en viktig rolle i den tilpassede opplæringen for grupper og enkeltelever, og 43 prosent svarer at dette i noen grad er tilfellet.

Figur 6.4 I hvilken grad mener du følgende påstander passer for skolebiblioteksfunksjonen ved din skole? Svarfordeling grunnskole

Til sammen 69 prosent av skolelederne svarer at skolebiblioteket i svært stor, eller i stor grad bidrar til å fremme leseglede og stimulerer til fritidslesing. Færre mener at biblioteket bidrar til å stimulere elevenes kreative tenkning, skaperglede og utforskningstrang eller stimulerer dømmekraft og kritisk refleksjon. På disse to

spørsmålene svarer 48 prosent av skolelederne at dette i noen grad stemmer, og omtrent 30 prosent svarer at det i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfellet.

Vi finner et tilnærmet likt svarmønster på om hvorvidt skolebiblioteket bidrar til læring om innhenting av informasjon, og om skolebiblioteket fungerer som en læringsarena for elevene. I underkant av 40 prosent svarer at disse utsagnene i svært stor eller i stor grad stemmer, mens henholdsvis 18 og 14 prosent svarer at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt stemmer. Det er få som mener at skolebiblioteket fungerer som senter for skolens kulturelle aktiviteter. 55 prosent krysser her av på *i liten grad* eller *ikke i det hele tatt*, mens kun 13 prosent mener dette i stor eller i svært stor grad er tilfellet. Til slutt ser man at 37 prosent mener at skolebiblioteket i stor eller i svært stor grad har en sentral plass i skolens opplæring, ingen svarer *ikke i det hele tatt*, og kun 15 prosent krysser av for *i liten grad*.

Noen av de samme spørsmålene har blitt stilt tidligere (se Vibe og Hovdhaugen 2013). Når vi sammenligner svarene over tid finner vi kun svært små eller ingen signifikante endringer over tid.

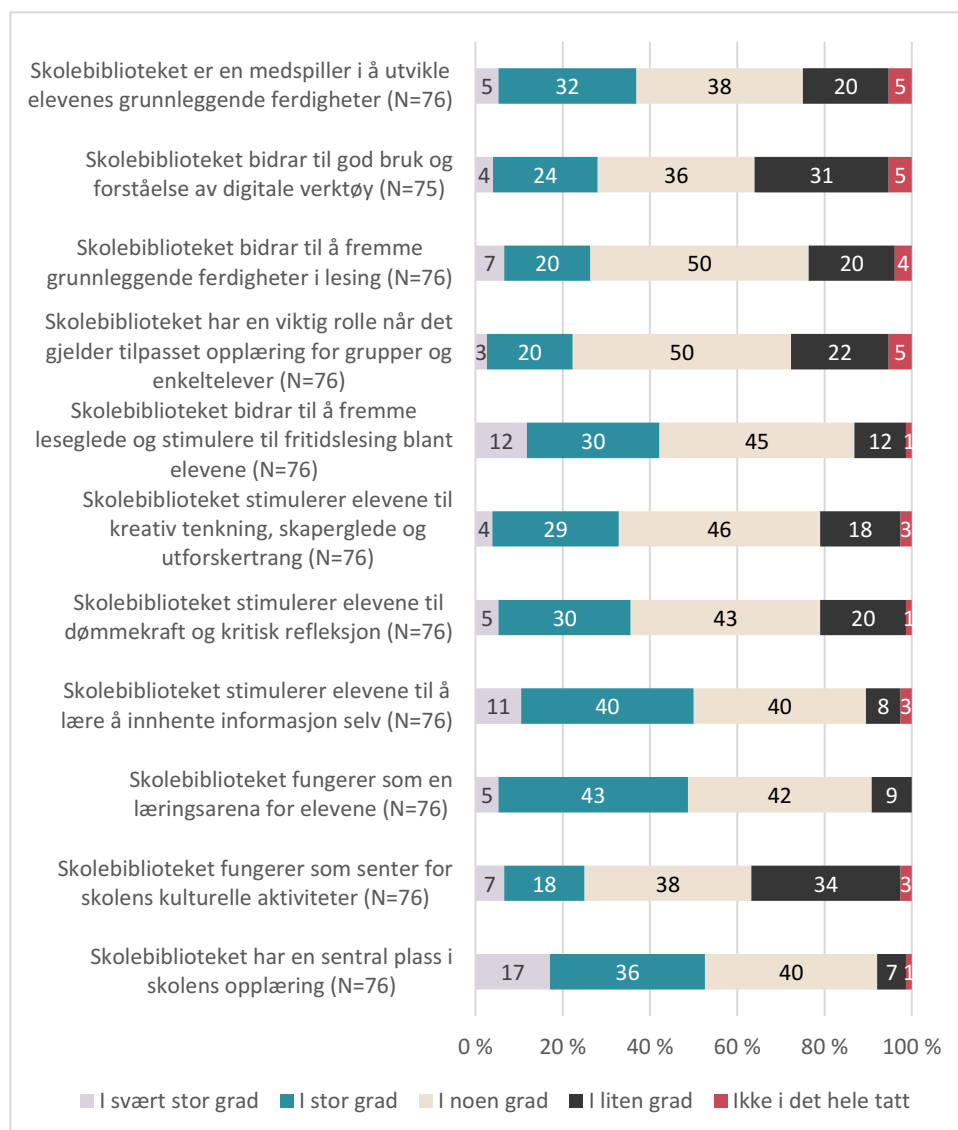
Skolelederne fra videregående med skolebibliotek ble også bedt om å ta stilling til påstandene om skolebiblioteksfunksjonen ved sin skole. Figur 6.5 viser svarene. På spørsmålet om skolebiblioteket er en medspiller i å utvikle elevenes grunnleggende ferdigheter, er fordelingen svært lik som blant grunnskolene. I underkant av 40 prosent svarer at dette i svært eller i stor grad er tilfellet, mens 25 prosent krysser av for *i liten grad* eller *ikke i det hele tatt*. Videre ser vi at skolelederne fra videregående i noe større grad enn fra grunnskolen, mener at skolebiblioteket bidrar til god bruk og forståelse av digitale verktøy. 28 prosent svarer at dette i svært eller i stor grad stemmer.

Sammenlignet med grunnskolen er videregåendelederne mindre overbevist om at skolebiblioteket fremmer grunnleggende leseferdigheter. Kun 27 prosent krysser her av på *i svært stor grad* eller *i stor grad*, mens halvparten svarer *i noen grad*. En forklaring på dette kan kanskje knyttes til fortolkningen av begrepet *grunnleggende leseferdigheter*. Mange forbinder nok dette med leseferdigheter på et lavere nivå enn videregående nivå, og er derfor mindre relevant.

Svarfordelingen er ganske lik som på forrige spørsmål på utsagnet om at skolebiblioteket har en viktig rolle i tilpasset opplæringen for grupper eller enkeltelever, og fordelingen skiller seg forholdsvis lite fra den hos grunnskolene. En større andel mener at skolebiblioteket fremmer leseglede og fritidslesing, 42 prosent svarer at dette i stor eller svært stor grad er tilfellet. Andelen som mener dette er likevel betydelig mindre enn hos grunnskolen.

Omtrent like stor andel, henholdsvis 33 og 35 prosent, av skolelederne svarer at de i stor eller i svært stor grad mener skolebiblioteket stimulerer til både kreativ tenkning, skaperglede og utforskertrang, og dømmekraft og kritisk refleksjon. På

disse to utsagnene er skolelederne fra videregående mer enig enn de fra grunnskolen. Igjen tenker vi at disse evnene er mer aktuelle på videregående nivå enn i grunnskolen.

Figur 6.5 I hvilken grad mener du følgende påstander passer for skolebiblioteksfunksjonen ved din skole? Svarfordeling videregående

Halvparten av lederne svarer at skolebiblioteket i stor eller i svært stor grad stimulerer elevene til å innhente informasjon selv. Dette er 12 prosentpoeng flere enn blant grunnskolelederne. 48 prosent svarer at skolebiblioteket i stor eller i svært stor grad fungerer som en læringsarena, altså 10 prosentpoeng flere enn blant grunnskolene. Færre mener at skolebiblioteket fungerer som senter for skolens kulturelle aktiviteter, og en firedel krysser her av på enten *i stor grad* eller *i svært stor grad*. Dette er likevel en større andel enn blant grunnskolene.

Til slutt ser vi at 53 prosent svarer at skolebiblioteket enten i svært stor eller i stor grad er en sentral plass for skolens opplæring. Kun 8 prosent svaer på en av de to mest «negative» kategoriene.

Sammenligner en disse svarene med tidligere år finner vi svært lite variasjon på spørsmålene som har vært med tidligere (se Vibe og Hovdhaugen 2013). Dette tyder på at skoleledernes syn på bibliotekenes funksjon og tilbud er forholdsvis stabilt over tid.

6.3 Bruken av skolebiblioteket er i liten grad nedfelt i skolens planer

Skoler med skolebibliotek ble spurt om skolen har nedfelt i planene sine hvordan skolebiblioteket skal brukes (tabell 6.7). Både ved grunnskoler og videregående skoler svarer et betydelig flertall (64 og 66 prosent) at skolen *ikke* har nedfelt hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen i sine planer.

Tabell 6.7 Har skolen nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen? Etter skolenivå

	Grunnskole	Videregående	Total
	%	%	%
Ja	37	34	36
Nei	64	66	64
N (=100%)	466	76	542

Fordelt på landsdel skiller skoler fra Oslo og Akershus seg signifikant fra skoler på Sør- og Vestlandet. 16 prosentpoeng flere på Sør- og Vestlandet svarer at skolebibliotekets bruk i opplæringen er nedfelt i skolens planer (tabell 6.8).

Tabell 6.8 Har skolen nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen? Etter region

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge
	%	%	%	%
Ja	28	32	44	36
Nei	72	68	57	64
N (=100%)	92	152	186	112

Skolelederne ble til slutt spurt om skolen har en egen «Plan for lesing» som inkluderer bruk av skolebiblioteket. Totalt svarer i underkant av halvparten at de har dette. Sammenligner man grunnskoler og videregående ser en derimot at mens omtrent halvparten av grunnskolene har dette, er dette kun tilfelle for 7 prosent av de videregående skolene (tabell 6.9). Spørsmålet ble også stilt i 2013, men da også med alternativet *vet ikke*, noe som gjør at en bør være varsom med sammenligninger. Totalt sett er det en signifikant nedgang i andelen som svarer at de har

en slik plan, fra 60 prosent i 2013 til 46 prosent i 2018. Andelen videregående skoler som svarte *vet ikke* i 2013 er såpass stor at forskjellene over tid kan skyldes endringene i svaralternativene. Blant grunnskolene ser man derimot en nedgang på 16 prosentpoeng i andelen som svarer ja, sammenlignet med 2013 (se Vibe og Hovdhaugen 2013). Når kun 1 prosent av grunnskolene svarte *vet ikke* i 2013, er det grunn til å tro at nedgangen er reel, og ikke et resultat av endrede svaralternativer.

Tabell 6.9 Har skolen egen «Plan for lesing» som inkluderer bruk av skolebibliotek? Etter skolenivå

	Grunnskole	Videregående	Total
	%	%	%
Ja	52	7	46
Nei	48	93	54
N (=100%)	466	74	540

Med en ytterligere findeling av skolenivå finner vi at andelen som har en slik plan for lesing er betydelig lavere blant ungdomskoler, sammenlignet med barneskoler og 1-10-skoler (tabell 6.10).

Tabell 6.10 Har skolen egen «Plan for lesing» som inkluderer bruk av skolebibliotek? Etter firedeelt skolenivå

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående
	%	%	%	%
Ja	56	57	34	7
Nei	44	43	66	93
N (=100%)	305	82	79	74

6.4 Skoleeier om skolebibliotektjenesten

Skoleeiere fikk tre spørsmål om skolebibliotektjenesten. Først ble de spurt om de har nedfelt hvordan skolebiblioteket skal utvikles i sine planer. Tabell 6.11 viser svarfordelingen totalt, og for kommuner og fylkeskommuner separat. Det er store forskjeller mellom kommuner og fylkeskommuner. Mens 23 prosent av kommunene svarer at dette er nedfelt i deres planer, svarer 73 prosent av fylkeskommunene det samme. I 2013 ble skoleeier stilt et lignende spørsmål, men med litt annen ordlyd og inklusiv en *vet ikke*-kategori. Det er ingen signifikante forskjeller over tid.

Tabell 6.11 Har skoleeier nedfelt i sine planer hvordan skolebibliotekstjenesten skal utvikles? Etter på skoleeier

	Kommune	Fylkeskommune	Total
	%	%	%
Ja	23	73	28
Nei	77	27	72
N (=100%)	95	11	106

Tabell 6.12 tyder på at de fleste fylkeskommunene arrangerer fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebibliotekansvarlige. I alt svarer 82 prosent av fylkeskommunene at de arrangerer slike fellesmøter eller lærende nettverk, mens kun 16 prosent av kommunene gjør det samme. I 2013 ble samme spørsmål stilt, men da uten å nevne lærende nettverk i spørsmålet. I tillegg inkluderte spørsmålet i 2013 en *vet ikke*-kategori. Dette gjør at en sammenligning over tid blir usikker, men det kan likevel nevnes at andelen kommuner som svarer at de har fellesmøter har sunket fra 27 prosent i 2013 til 16 prosent i år (se Vibe og Hovdhaugen 2013). Vi vet ikke om denne endringen kun er et resultat av forskjellene i spørsmålene, og resultatet bør derfor tolkes med varsomhet.

Tabell 6.12 Har skoleeier arrangert fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebibliotekansvarlige i kommunen/fylket? Etter skoleeier

	Kommune	Fylkeskommune	Total
	%	%	%
Ja	16	82	22
Nei	84	18	77
N (=100%)	96	11	107

Fordeler en kommunenes svar etter folketall i kommunen, finner vi at de mellomstore kommunene i signifikant mindre grad svarer at de arrangerer slike fellesmøter eller lærende nettverk, sammenlignet med de største (tabell 6.13).

Tabell 6.13 Har skoleeier arrangert fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebibliotekansvarlige i kommunen/fylket? Etter kommunestørrelse

	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer
	%	%	%
Ja	13	6	28
Nei	87	94	72
N (=100%)	31	33	32

Til slutt ble skoleeierne spurt om de skolebibliotekansvarlige deltar i lærende nettverk sammen med lærerne i kommunen eller fylket. Én av fire kommuner svarer at de bibliotekansvarlige deltar i slike lærende nettverk, mens 36 prosent av fylkeskommunen svarer det samme (tabell 6.14 neste side).

Tabell 6.14 Deltar skolebiblioteksansvarlig i lærende nettverk sammen med lærerne i kommunen eller fylket? Etter skoleeier

	Kommune	Fylkeskommune	Total
	%	%	%
Ja	25	36	26
Nei	75	64	74
N (=100%)	95	11	106

6.5 Oppsummering

Kunnskapsdepartementet har utvidet tilskuddsordningen for lesestimuleringstiltak til å også omfatte skolebibliotek. Kommuner og fylkeskommuner skal kunne søke på midlene. I den forbindelse trenger utdanningsmyndighetene informasjon om tilstanden for skolebibliotek i Norge. Skoleledere fikk spørsmål om skolebibliotekenes tilgjengelighet, organisering, funksjon, tilbud og rolle i opplæring. Skoleeier fikk spørsmål om planer og møteplasser for skolebibliotektjenesten. Oppsummert finner vi følgende:

- Omtrent 90 prosent av skolene har skolebibliotek
- Skolebibliotek er mindre utbredt på ungdomskoler enn barneskoler.
- Mangel på plass trekkes frem som den viktigste årsaken til ikke å ha skolebibliotek.
- Samarbeid med folkebibliotek er mer utbredt blant grunnskoler enn videregående.
- Et klart flertall av skolene har en biblioteksansvarlig som er lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning.
- Et betydelig flertall oppgir at bruken av skolebiblioteket ikke er nedfelt i skolens planer.

Omtrent ni av ti skoler har skolebibliotek. Skolebibliotek er mindre utbredt på ungdomskoler enn barneskoler, og mindre utbredt på de minste skolene, sammenlignet med de mellomstore og store skolene. Mangel på plass trekkes frem som den viktigste årsaken til at skoler ikke har skolebibliotek. Samarbeid med folkebibliotek i kommunen er utbredt, men i større grad blant grunnskoler enn videregående. Et klart flertall av skolene har en biblioteksansvarlig som er lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning.

Skolelederne ble bedt om å ta stilling til 11 påstander om skolebiblioteksfunksjonen ved sin skole. Skolelederne fra grunnskolen er mest enig i at skolebiblioteket bidrar til å fremme leseglede, stimulerer til fritidslesing og fremme grunnleggende leseferdigheter. Skoleledere i grunnskolen er mest uenig i at skolebiblioteket bidrar til å utvikle forståelse for digitale verktøy og fungerer som et senter for skolens kulturelle aktiviteter. Kun 11 og 13 prosent mener dette i stor eller i svært stor grad.

Skolelederne i videregående er mest enig i påstandene om at biblioteket stimulerer elevene til å lære å innhente informasjon, at det fungerer som en læringsarena og er en sentral plass for skolens opplæring.

Både blant grunnskoler og videregående skoler svarer et betydelig flertall (64 og 66 prosent) at hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen, ikke er nedfelt i skolens planer. Omtrent halvparten av grunnskolene, mens kun 7 prosent av videregående skolene svarer at de har en egen «Plan for lesing» som inkluderer bruk av skolebibliotek.

Skoleeiere fikk tre spørsmål om skolebibliotekstjenesten. Kun 23 prosent av kommunene svarer at de har nedfelt hvordan skolebiblioteket skal utvikles i sine planer, mens 73 prosent av fylkeskommunene svarer at de har dette. 82 prosent av fylkeskommunene og 16 prosent av kommunene svarer at de arrangerer fellesmøter eller lærende nettverk. Få skoleeiere svarer at den skolebiblioteksansvarlige deltar i lærende nettverk sammen med lærerne.

7 Videreutdanning for lærere – Kompetanse for kvalitet

I september 2015 ble *Kompetanse for kvalitet* - strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere signert. Målet med strategien er at videreutdanning for lærere skal bidra til god faglig og pedagogisk kvalitet i grunnopplæringen, for så å styrke elevenes læring. Deltakerundersøkelser viser at både lærere og skoleledere er svært fornøyde med videreutdanningstilbudene, og det er utbredt enighet om at høy faglig kompetanse har stor betydning for elevenes utbytte av opplæringen.

Utdanningsdirektoratet ønsker å vite mer om oppfølgingen av strategien. De har en egen undersøkelse som baserer seg på egenrapportering fra lærere som har deltatt i videreutdanning, og ønsket nå også å inkludere spørsmål i vårens spøringer til skoleeiere og ledere på dette tema.

7.1 Strategi for å oppfylle de nye kompetansekravene

Tre av fire grunnskoleledere svarer *Ja* på spørsmål om skolen har en strategi/plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene, mens ca. én av fire svarer at de *ikke* har en strategi eller plan for dette (tabell 7.1.)

Tabell 7.1 Har skolen en strategi/plan for hvordan lærere skal oppfylle de nye kompetansekravene? Skoleleder grunnskole

Kommunestørrelse	Ja	Nei	Vet ikke	N
	%	%	%	
Under 3000	81	15	4	53
3000-9999	62	34	4	113
10.000 eller mer	79	21	1	363
Region				
Oslo og Akershus	83	17	0	77
Østlandet	78	20	1	153
Sør- og Vestlandet	75	22	3	180
Midt- og Nord-Norge	66	31	3	119
Totalt	75	23	2	538

Mellomstore kommuner skiller seg ut med en større andel ledere som svarer at de *ikke* har en strategi, og det samme gjelder ledere fra Midt- og Nord-Norge. Det er derimot tilnærmet ingen forskjeller i svarene når vi sammenlikner på bakgrunn av skolestørrelse. Sammenlikner vi etter landsdel, ser vi at Oslo og Akershus utmerker seg ved å ha en høyere andel (83 prosent) av grunnskolelederne som svarer at de har en strategi.

I tabell 7.2 ser vi hvordan ledere på videregående skole har svart på spørsmål om hvor vidt skolen har en strategi eller plan for hvordan lærere skal oppfylle de nye kompetansekravene. Over halvparten (60 prosent) svarer *Ja*, mens ca. én tredel svarer *Nei*. På Sør- og Vestlandet er det mer sjeldent at videregåendeledere svarer at de har en strategi eller plan, sammenlignet med de øvrige regionene.

Sammenlikner vi svarene fra skolelederne på grunnskolene med svarene fra skolelederne på videregående, ser vi at flere grunnskoleledere (75 prosent) enn videregående skoleledere (60 prosent) oppgir at de har en strategi eller plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene. (tabell 7.1 og tabell 7.2).

Tabell 7.2 Har skolen en strategi/plan for hvordan lærere skal oppfylle de nye kompetansekravene? Skoleleder videregående

Region	Ja %	Nei %	Vet ikke %	<i>N</i>
Oslo og Akershus	72	17	11	18
Østlandet	63	37	0	19
Sør- og Vestlandet	42	48	10	31
Midt- og Nord-Norge	74	26	0	19
Totalt	60	35	6	87

Skoleeier for grunnskole og videregående, henholdsvis kommune og fylkeskommune, ble også spurt om de har en strategi eller plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene. Blant kommunene oppgir 83 prosent at de har en plan eller strategi. Det er kun 11 respondenter som svarer på vegne av fylkeskommunene, og av disse 11 svarer 8 (73 prosent) at de har en plan eller strategi for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene.

Tabell 7.3 Har kommunen/fylkeskommunen en strategi/plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene? Kommune og fylkeskommune

	Ja %	Nei %	<i>N</i>
Kommune	83	17	95
Fylkeskommune	73	27	11
Totalt	82	18	106

I tabell 7.4 sammenfattes svarene til ledere (grunnskole og videregående), og skoleeiere (kommune og fylkeskommune) på spørsmål om de har en plan eller strategi for hvordan lærernes skal oppfylle de nye kompetansekravene. Det er kun mindre forskjeller mellom gruppene.

Tabell 7.4 Har kommunen/fylkeskommunen/skolen en strategi/plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene? Alle respondentgrupper

	Ja	Nei	N
	%	%	
Skoleleder	75	25	601
Skoleeier	82	18	106

7.2 Det tilrettelegges for videreutdanning av lærere

På spørsmål om skolen har lagt til rette for at lærerne som deltar på videreutdanning kan dele det de har lært med sine kolleger svarer tre firedeler av ledere på grunnskoler Ja (figur 7.5). Det ble også undersøkt eventuelle forskjeller mellom regionene. Midt- og Nord-Norge skiller seg fra de øvrige ved at færre ledere svarer at skolen legger til rette for deling etter videreutdanning. Det er derimot ingen signifikante forskjeller mellom grunnskoler av ulik størrelse.

Tabell 7.5 Har skolen lagt til rette for at lærerne som deltar på videreutdanning kan dele det de har lært med sine kolleger? Skoleleder grunnskole, etter region

Region	Ja	Nei	Vet ikke	N
	%	%	%	
Oslo og Akershus	74	22	4	78
Østlandet	79	19	1	155
Sør- og Vestlandet	82	17	2	176
Midt- og Nord-Norge	64	28	8	117
Totalt	76	21	3	526

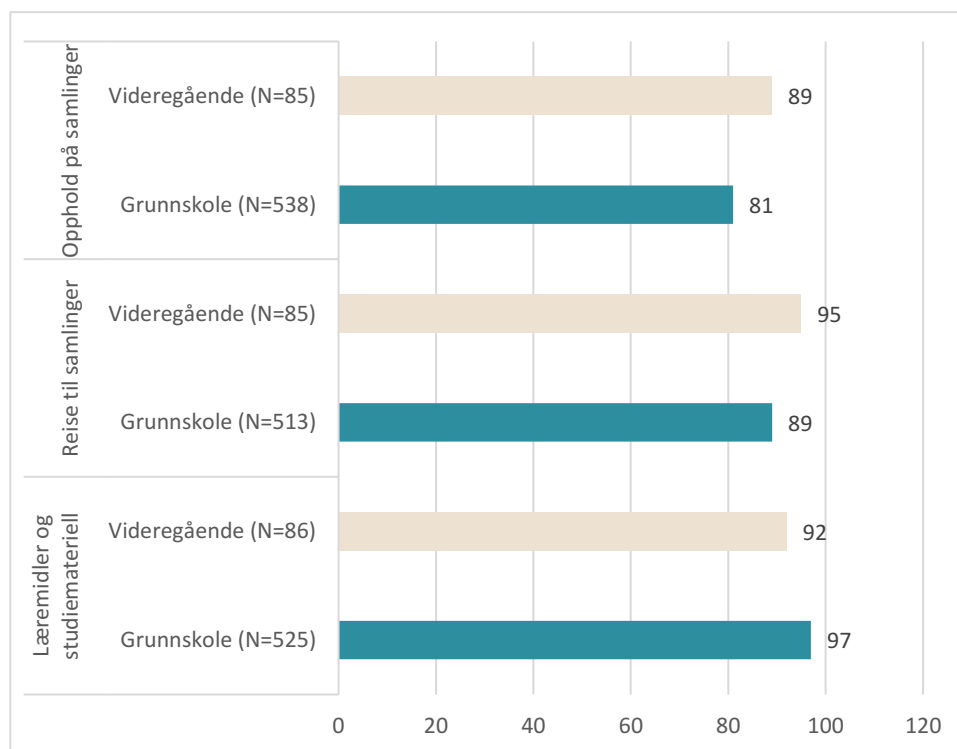
Blant ledere på videregående skoler svarer mer enn tre firedeler at skolen legger til rette for at lærere som har deltatt på videreutdanning kan dele det de har lært med sine kollegaer (tabell 7.6). Analyser viser imidlertid at det ikke er noen signifikante forskjeller dersom man ser på region eller skolestørrelse.

Tabell 7.6 Har skolen lagt til rette for at lærerne som deltar på videreutdanning kan dele det de har lært med sine kolleger? Skoleleder videregående

	Ja	Nei	Vet ikke	N
	%	%	%	
Totalt	82	16	2	87

Spørringene inkluderte spørsmål om skolen dekker utgifter lærere har knyttet til *læremidler og studiemateriell, reise til samlinger og opphold på samlinger*. I figur 7.1 ser vi hva ledere på grunnskole og videregående skole har svart at skolen dekker. De absolutt fleste skoler dekker alle tre utgiftskategoriene. Grunnskoler og videregående skoler skiller seg fra hverandre når det kommer til dekning av reise og av opphold. Blant ledere på videregående skoler er det 6 prosentpoeng flere som svarer at de dekker *reise til samlinger* og 8 prosentpoeng flere som dekker *opphold på samlinger*, sammenlignet med ledere på grunnskole.

Tilleggsanalyser viser at det er færre ledere på grunnskoler i Oslo og Akershus som svarer at lærerne får dekket opphold ved samlinger enn i andre deler av landet. En mulig forklaring kan være at de ikke har like stort behov for å få dekket opphold, da samlinger kanskje foregår i relativ nærhet. Ellers finner vi ingen forskjeller mellom ulike grupper etter kommunestørrelse, skolestørrelse eller region.

Figur 7.1 Får lærerne som deltar dekket utgifter til noe av de følgende? Grunnskole og videregående

I tabell 7.7 ser vi om ledere ved grunnskole og videregående mener at lærerne har forbedret sin egen undervisning som følge av videreutdanning. Mens 45 prosent av skolelederne totalt svarer at videreutdanning *I stor grad* har forbedret undervisningen, svarer 32 prosent at det *I noen grad* har forbedret undervisningen. Kun 6 respondenter svarte at videreutdanning *I liten grad* forbedret undervisningen. Det er tilnærmet ingen forskjeller mellom ledere på grunnskole og videregående. Tilleggsanalyser viser heller ikke signifikante forskjeller etter skolestørrelse, region eller kommunestørrelse på dette spørsmålet.

Tabell 7.7 I hvilken grad mener du lærerne som har deltatt i videreutdanning har forbedret sin egen undervisning/praksis i faget de tok videreutdanning i?

	I liten grad	I noen grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke	N
	%	%	%	%	%	
Grunnskole	1	33	44	16	6	528
Videregående	1	28	51	9	11	86
Totalt	1	32	45	15	7	614

7.3 Oppsummering

I september 2015 ble *Kompetanse for kvalitet* - strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere signert. Målet med strategien er at videreutdanning for lærere skal bidra til god faglig og pedagogisk kvalitet i grunnopplæringen, for så å styrke elevenes læring. Dette kapitlet har tatt for seg spørsmål om videreutdanning av lærere hovedsakelig stilt til skoleledere og dels også skoleeier. Oppsummert finner vi følgende:

- Tre av fire grunnskoleledere oppgir at skolen har en strategi eller plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene.
- I videregående skoler oppgir 60 prosent av lederne at skolen har en plan for hvordan lærerne skal oppfylle kompetansekravene.
- Omtrent 75 prosent av grunnskoleledere oppgir at skolen legger til rette for at lærerne som tar videreutdanning kan dele dette med sine kolleger. Tilsvarende tall for videregående er mer enn 80 prosent.
- De fleste skolene dekker utgifter lærere har knyttet til læremidler og studiemateriell, reise til samlinger og opphold på samlinger.
- 45 prosent av skolelederne oppgir at de i stor grad mener lærerne har forbedret sin egen undervisning som følge av videreutdanning.

Tre av fire grunnskoleledere oppgir at skolen har en strategi eller plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene, mens ca. én av fire svarer at de

ikke har en slik plan. På grunnskoler i mellomstore kommuner, og på skoler i Midt- og Nord-Norge er det færre som svarer at de har en strategi, mens blant skoler i Oslo og Akershus svarer 83 prosent at de har en strategi for hvordan lærere skal oppfylle kompetansekravene. Av videregående skoler svarer 60 prosent av lederne at skolen har en plan for hvordan lærerne skal oppfylle kompetansekravene.

Også skoleeier ble spurt om de hadde en plan eller strategi i kommunen/fylkeskommunen for hvordan lærere skal oppfylle de nye kompetansekravene. 83 prosent av kommunene svarer bekreftende på dette, og det samme gjør 8 av 11 fylkeskommuner.

Tre av fire grunnskoleledere oppgir at skolen legger til rette for at lærere som deltar på videreutdanning kan dele det de har lært med sine kolleger. Midt- og Nord-Norge skiller seg fra de øvrige regionene ved at færre ledere svarer at skolen legger til rette for deling etter videreutdanning. Blant ledere på videregående skoler svarer mer enn fire av fem at skolen legger til rette for at lærere som har deltatt på videreutdanning kan dele det de har lært.

Undersøkelsen inkluderte spørsmål om skolen dekker utgifter lærere har knyttet til *læremidler og studiemateriell, reise til samlinger og opphold på samlinger*. De fleste skoler dekker alle tre utgiftskategoriene. Grunnskoler og videregående skoler skiller seg noe fra hverandre når det kommer til dekning av reise og av opphold. Blant ledere på videregående skoler er det 6 prosentpoeng flere som svarer at de dekker *reise til samlinger* og 8 prosentpoeng flere som dekker *opphold på samlinger*, sammenlignet med ledere på grunnskole.

På spørsmål om de mener lærerne har forbedret sin egen undervisning som følge av videreutdanning svarer 45 prosent av ledere totalt at det *liten grad* har bidratt positivt, mens 32 prosent svarer at videreutdanning *liten grad* har bidratt til forbedring. Kun 6 respondenter svarte at videreutdanning *liten grad* forbedret undervisningen. Det er ikke store forskjeller mellom ledere på grunnskole og videregående.

8 Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken er kjernen i regjeringens politikk for kulturformidling til barn og unge i skolen. Gjennom *Den kulturelle skolesekken* (DKS) skal norske skoleelever møte profesjonelle kunstnere, og oppleve, bli kjent med og utvikle forståelse for kunst og kultur av høy kvalitet.

DKS ønsker seg et bedre samarbeid med skolen, og gjennom Spørringene til Skole-Norge får vi viktig informasjonen som kan brukes i arbeidet med å bedre samarbeidet mellom DKS og skolen.

Ett av spørsmålene om DKS i årets spørring ble også stilt i Spørringer til Skole-Norge våren 2009 (Vibe, Evensen og Hovdhaugen 2009). Svarene her sammenliknes da med forrige gang.

8.1 De fleste skoler har en fast fungerende kulturkontakt

Først fikk skolelederne ved grunnskolene og de videregående skolene spørsmål om skolen har en fast fungerende kulturkontakt. De aller fleste skoler (92 prosent) svarer at de har dette. Sammenlikner vi etter skolenivå, ser vi at grunnskolene (94 prosent) har en noe større andel enn de videregående skolene (80 prosent) som svarer bekreftende på dette. Vi finner også at de minste skolene i noe mindre grad enn de større har en fast fungerende kulturkontakt. Disse resultatene samsvarer med resultatene fra våren 2009.

Tabell 8.1 *Har skolen en fast fungerende kulturkontakt? Etter skolenivå og skolestørrelse, andeler for 2009 i parentes*

	Ja %	Nei %	N (=100 %)
Grunnskole	94	6	523
Videregående	80	20	86
Liten	85 (86)	15 (14)	149
Mellomstor	94 (96)	6 (4)	247
Stor	97 (98)	3 (2)	213
Alle skoler	92	8	609

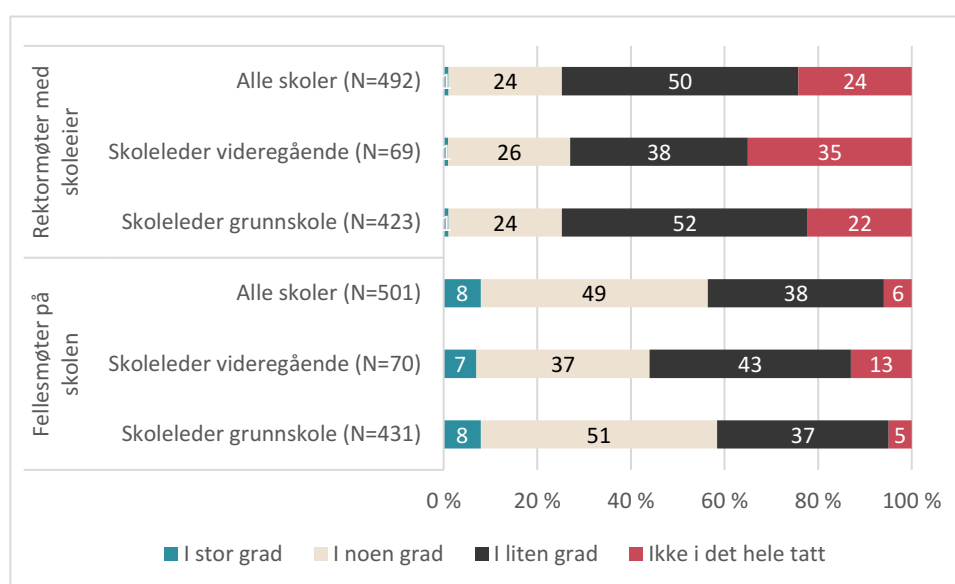
Skolelederne fikk deretter et oppfølgingsspørsmål hvis de hadde svart at de hadde en fast fungerende kulturkontakt ved skolen som gikk på hvor vidt kulturkontakten har tidsressurs i sin arbeidsplan. Som vi ser av tabell 8.2, varierer dette veldig, og de minste skolene (28 prosent) oppgir sjeldnere enn de større skolene (50 – 58 prosent) at kulturkontakten har tidsressurs i sin arbeidsplan. Tilleggsanalyser etter skolenivå, viser ingen forskjeller i svarfordelingen på dette spørsmålet.

Tabell 8.2 Har kulturkontakten tidsressurs i sin arbeidsplan? Etter skolestørrelse

	Ja %	Nei &	N (=100 %)
Liten	28	72	125
Mellomstor	50	50	230
Stor	58	42	206
Alle skoler	48	52	561

8.2 DKS i varierende grad tema på møter

Skolelederne skulle også svare på spørsmål om i hvilken grad DKS er tema på møter. Nærmere bestemt om DKS er tema på fellesmøter på skolen og/eller på rektormøter med skoleeier. Figur 8.1 viser skoleledernes svar etter skolenivå.

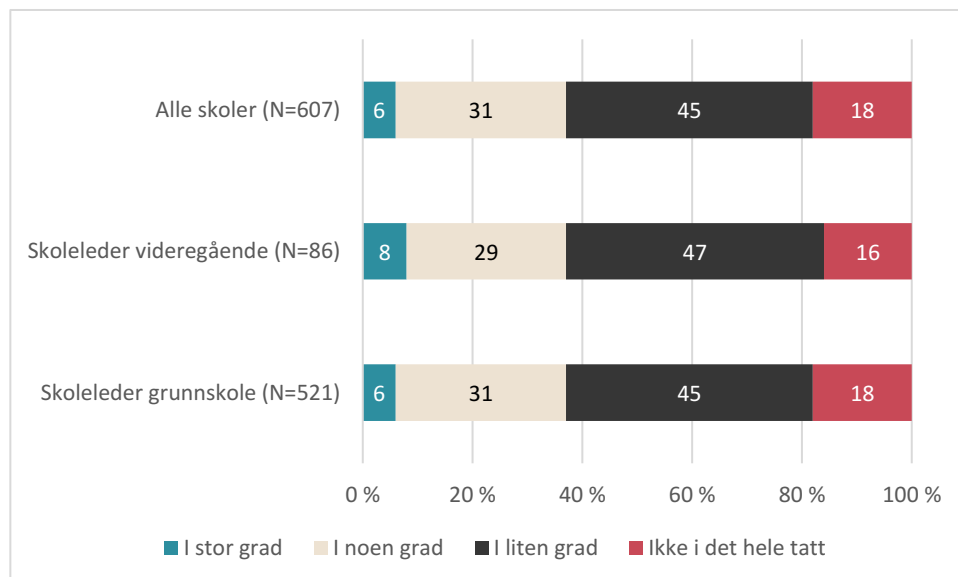
Figur 8.1 I hvilken grad er Den kulturelle skolesekken tema på møter? Etter skolenivå

Alt i alt varierer det en del mellom skolene hvor vidt DKS er et tema på møter, særlig når det gjelder fellesmøter ved skolene. Her svarer 44 prosent at DKS i liten eller ingen grad er tema, mens nærmere 57 prosent svarer at det i noen grad eller i stor grad er tema. Figur 8.1 viser også at DKS i større grad er tema på fellesmøter ved skolene, enn på rektormøter med skoleeier. Når det gjelder rektormøter med

skoleeier, er bildet noe mer entydig, og 74 prosent av skolene svarer at DKS i liten eller ingen grad er tema under slike møter. Totalt sett er det altså mer vanlig at DKS er et tema på fellesmøter ved skolene enn på rektormøter med skoleeier.

Når vi sammenlikner svarene mellom de to hovedgruppene av skoleledere, ser vi at DKS i noe større grad er tema på fellesmøter ved grunnskolene enn ved de videregående skolene. I grunnskolene svarer 59 prosent av skolelederne at DKS er tema på fellesmøter ved skolen, mens tilsvarende andel blant ledere i videregående er 44 prosent (figur 8.1). Ser vi på rektormøter med skoleeier, ser vi at skolelederne ved de videregående skolene (35 prosent) i noe større grad enn skolelederne ved grunnskolene (22 prosent) oppgir at DKS *Ikke i det hele tatt* er tema på møtene. Tilleggsanalyser etter skolestørrelse viser ingen forskjeller i svarmønstrene på dette spørsmålet.

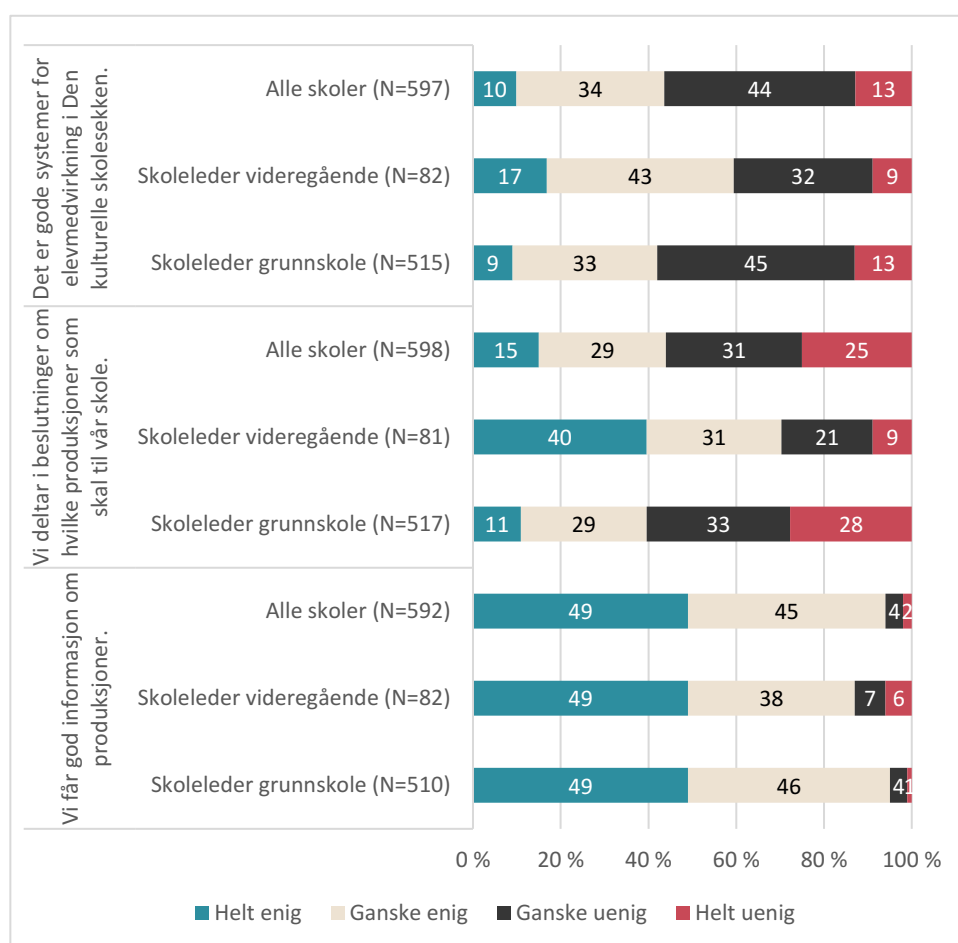
Videre ser vi av figur 8.2 at det også varierer mellom skolene i hvilken grad elevrådet engasjerer seg i DKS. Det er ingen forskjeller i svarfordelingene mellom de videregående skolene og grunnskolene på spørsmålet. Ei heller når vi sammenlikner etter skolestørrelse. Alt i alt svarer 6 prosent at elevrådet *I stor grad* engasjerer seg i DKS, mens 31 prosent svarer at elevrådet *I noen grad* engasjerer seg i DKS. I den andre enden av skalaen finner vi at 18 prosent av skolelederne oppgir at skolens elevråd *Ikke i det hele tatt* engasjerer seg i DKS, mens 45 prosent svarer at elevrådet *I liten grad* engasjerer deg i dette.

Figur 8.2 I hvilken grad er elevrådet engasjert i Den kulturelle skolesekken? Etter skolenivå

8.3 Skolens samarbeid med DKS

Skolelederne skulle også ta stilling til hvor enig eller uenig de var i tre påstander knyttet til skolens *samarbeid* med DKS. Figur 8.3 viser at det er størst enighet mellom skolelederne når det gjelder påstanden *Vi får god informasjon om produksjoner*. Her svarer 94 prosent at de er helt eller ganske enig, og det er tilnærmet ingen forskjeller mellom skolelederne ved grunnskolene og skolelederne ved de videregående skolene. De aller fleste mener altså at de får god informasjon fra DKS om produksjoner.

Figur 8.3 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens samarbeid med Den kulturelle skolesekken? Etter skolenivå

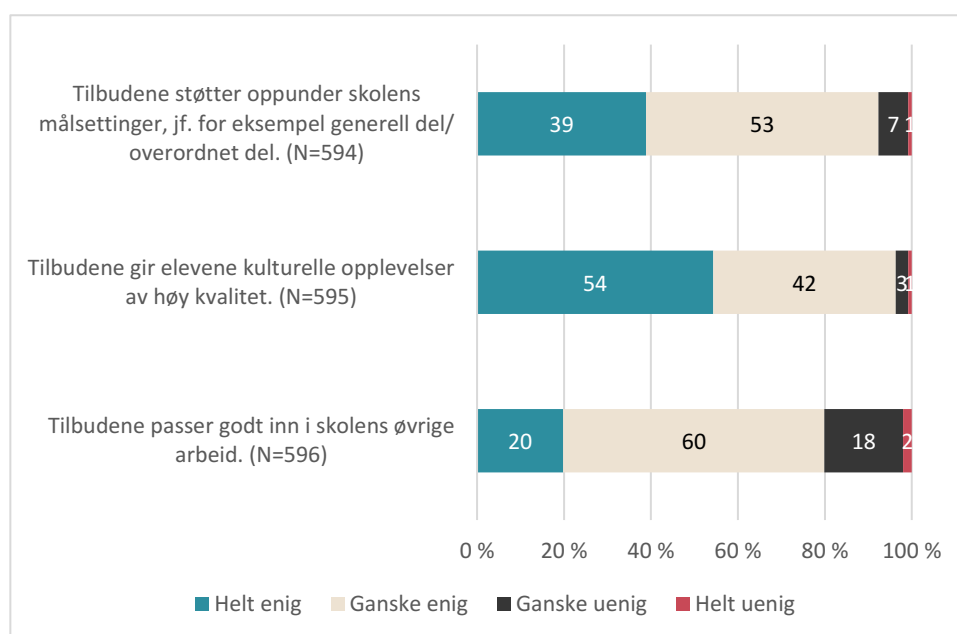
Ser vi på de andre to påstandene, ser vi at det varierer veldig mellom skolelederne på grunnskolene og skolelederne på de videregående skolene hvor enig de er. Når det gjelder deltakelse i beslutninger om hvilke produksjoner som skal til skolen, svarer 71 prosent av de videregående skolene at de er helt eller ganske enig i at de deltar i slike beslutninger. Tilsvarende andel for grunnskolene 40 prosent, mens 33 prosent svarer at de er ganske uenig og 28 prosent svarer at de er helt uenig.

Det ser med andre ord ut til at de videregående skolene i større grad deltar i slike beslutninger enn det som er tilfelle for grunnskolene sin del. Det er også større variasjon innad i gruppen av grunnskoler enn i gruppen av videregående skoler når det gjelder i hvilken grad de deltar i beslutninger om hvilke produksjoner som skal til skolen (figur 8.3).

Også for den siste av de tre påstandene; *Det er gode systemer for elevmedvirkning i Den kulturelle skolesekken*, ser vi at svarmønstrene varierer mellom de to hovedgruppene av skoleledere, og igjen er de videregående skolene noe mer enig enn grunnskolene. Blant skolelederne på videregående, svarer 60 prosent at de er helt eller ganske enig i at det er gode systemer for elevmedvirkning i DKS, mens tilsvarende andel for grunnskolelederne er 42 prosent. Også her er det til dels stor variasjon innad i gruppen av grunnskoleledere.

Tilleggsanalyser etter skolestørrelse viser ingen signifikante forskjeller mellom de ulike gruppene for noen av de overnevnte påstandene.

Til slutt fikk skolelederne spørsmål om hvor enig eller uenig de var i tre påstander om *tilbudet* i DKS (figur 8.4).

Figur 8.4 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om tilbudet fra Den kulturelle skolesekken?

Her finner vi ingen forskjeller i svarmønstrene verken etter skolenivå eller skolestørrelse, og vi ser at en stor del av skolelederne er enig i påstandene. En særlig stor grad av enighet finner vi knyttet til påstanden *Tilbudene gir elevene kulturelle opplevelser av høy kvalitet*. Her svarer 54 prosent at de er helt enig og 42 prosent at der er ganske enig. Svært få (tilsammen 4 prosent) svarer at de er helt eller ganske uenig. Ser vi på påstanden *Tilbudene støtter oppunder skolens målsetninger*,

jf. for eksempel generell del/overordnet del, ser vi at det også her er stor grad av enighet. Blant skolelederne svarer 39 prosent at de er helt enig i at tilbudene i DKS støtter oppunder skolens målsettinger, og 53 prosent svarer at de er ganske enig i dette. Bare 8 prosent svarer at de er helt eller ganske uenig i dette (figur 8.4).

Når det gjelder den siste påstanden om tilbudet fra DKS; *Tilbudene passer godt inn i skolens øvrige arbeid*, ser vi at det er litt større grad av uenighet enn på de to førstnevnte. Her er 20 prosent helt enig og 60 prosent ganske enig, mens 18 prosent er ganske uenig og 2 prosent er helt uenig (figur 8.4). Det varierer med andre ord mellom skolene hvor godt tilbudene fra DKS passer inn i det øvrige arbeidet ved skolen.

8.4 Oppsummering

Den kulturelle skolesekken (DKS) er kjernen i regjeringens politikk for kulturformidling til barn og unge i skolen. Gjennom DKS skal norske skoleelever møte profesjonelle kunstnere, og oppleve, bli kjent med og utvikle forståelse for kunst og kultur av høy kvalitet. Oppsummert finner vi følgende:

- De fleste skolene svarer at de har en fast fungerende kulturkontakt.
- Av de som har fast fungerende kulturkontakt varierer det mellom skolene hvorvidt vedkommende har avsatt tid.
- Færre skoleledere oppgir at DKS er tema på rektormøter med skoleeier sammenlignet med fellesmøter på skolen.
- 35 prosent oppgir at Elevrådet engasjerer seg i DKS i stor eller noen grad.
- De aller fleste skolelederne mener at de får god informasjon fra DKS om produksjoner.
- Nesten alle er enige i at tilbudene gir elevene kulturelle opplevelser av høy kvalitet og at tilbudene støtter oppunder skolens målsettinger.
- En av fem respondenter oppgir at de er ganske eller helt uenige i at tilbudene i DKS passer godt inn i skolens øvrige arbeid.

De fleste skolene svarer at de har en fast fungerende kulturkontakt. Andelen som svarer slik er høyere i grunnskolen enn i videregående. Vi finner også at de minste skolene i noe mindre grad har en fast fungerende kulturkontakt enn de mellomstore og store skolene. Resultatene samsvarer med funn våren 2009. De minste skolene (28 prosent) oppgir sjeldnere enn de større skolene (50 – 58 prosent) at kulturkontakten har tidsressurs i sin arbeidsplan.

Få skoleledere oppgir at DKS er tema på rektormøter med skoleeier, mens ca. halvparten svarer at dette i noen grad eller i stor grad er tema på fellesmøter ved skolen. Sistnevnte ser ut til å være noe mer vanlig i grunnskolen enn videregående.

Vi finner også at det varierer mellom skolene i hvilken grad elevrådet engasjerer seg i DKS. Dette gjelder begge skolenivåene.

De aller fleste skolelederne mener at de får god informasjon fra DKS om produksjoner. Når det gjelder deltakelse i beslutninger om hvilke produksjoner som skal til skolen, ser det ut til at de videregående skolene i større grad deltar i slike beslutninger enn det som er tilfelle for grunnskolene. Blant skolelederne på videregående, svarer også 60 prosent at de er helt eller ganske enig i at det er gode systemer for elevmedvirkning i DKS, mens tilsvarende andel for grunnskolelederne er 42 prosent. Det er betydelig variasjon i svarene blant av grunnskolelederne, mens det er større enighet blant lederne ved de videregående skolene.

Nesten alle skolelederne er enige i at tilbudene gir elevene kulturelle opplevelser av høy kvalitet og at tilbudene støtter oppunder skolens målsettinger. En av frem respondenter oppgir at de er ganske eller helt uenige i at tilbudene i DKS passer godt inn i skolens øvrige arbeid.

9 Organisering av den videregående opplæringen

Lied-utvalget skal blant annet vurdere om videregående opplæring har en struktur som legger til rette for at flest mulig fullfører. For å få et bilde av det samlede tilbudet av videregående opplæring i fylkeskommunene ønsket utvalget en oversikt over opplæringsmodeller, og informasjon om hvor mange elever som benytter seg av tilbudene, i tillegg til informasjon om tilbudet til voksne over 25 år.

9.1 Tilbud innen videregående opplæring

Det var elleve respondenter som svarte på vegne av fylkeskommunene, og dette er en så liten gruppe at resultatene gjengis som antall svar, og ikke som andeler slik vi gjør i de fleste andre tabeller og figurer.

Fylkeskommunene ble først presentert for en liste med ni opplæringsmodeller: praksisbrev, lærekandidatordning, andre ordninger for planlagt grunnkompetanse, 1 år i skole + 3 år i lærebedrift, 0+4/full opplæring i bedrift, vekslingsmodeller, treårig løp til studiekompetanse på yrkesfaglige studieprogram, tilbud som gir dobbel kompetanse (tekniske og allmenne fag/yrkes- og studiekompetanse), og tilbud som gir studiekompetanse med alternative fordypninger (f. eks. forskerlinje). De ble bedt om å krysse av for hvilke av disse opplæringsmodellene som tilbys i hvert av de ulike utdanningsprogrammene: Tabell 9.1 gjengir hvor mange fylkeskommuner som krysser av for hvert av tilbudene innenfor hver av disse. Lærekandidatordningen skiller seg ut ved at svært mange av fylkeskommune oppgir at mange av de 13 utdanningsprogrammene tilbyr dette. Vi ser også at mange av utdanningsprogrammene tilbyr 1 år i skole + 3 år i lærebedrift og 0+4/full opplæring i bedrift.

Spørringene høsten 2017 inkluderte en noe mindre omfattende utgave av samme spørsmål, men inkluderte noen færre opplæringsmodeller og utdanningsprogram. 15 representanter svarte for fylkeskommunene høsten 2017 mot elleve respondenter i år, noe som gjør det noe vanskelig å sammenligne svarene.

Tabell 9.1 På hvilke utdanningsprogram finnes følgende tilbud i din fylkeskommune? Flere kryss er mulig for hvert utdanningsprogram. Antall fylkeskommuner som har krysset av og totalt antall kryss. N=11

Utdanningsprogram	Naturbruk	Bygg- og anleggsteknikk	Design og håndverk	Elektrofag	Helse- og oppvekstfag	Restaurant- og matfag	Service og samferdsel	Teknikk og industriell produksjon	Idrett	Kunst, design og arkitektur	Medier og kommunikasjon ⁴	Musikk, dans og drama	Studiespesialisering	Totalt N
Praksisbrev	1	1	1	1	2	4	4	2	0	0	0	0	0	16
Lærekandidatordningen	10	11	10	4	11	11	11	11	0	0	1	0	0	80
Andre ordninger for planlagt grunnkompetanse	4	6	4	3	6	5	5	6	0	0	0	0	1	40
1 år i skole + 3 år i lærebedrift	7	9	9	7	9	8	9	8	0	0	2	0	0	68
0+4/full opplæring i bedrift	8	8	7	7	8	8	7	10	0	0	2	0	0	65
Vekslingsmodeller	0	4	3	1	6	1	2	3	0	0	0	0	0	20
Treårig løp til studiekompetanse på yrkesfaglige utdanningsprogram	0	0	1	2	9	0	2	1	0	0	0	0	0	15
Tilbud som gir dobbel kompetanse (Tekniske og allmenne fag/yrkes- og studiekompetanse)	1	5	0	2	5	2	3	4	0	0	0	0	0	22
Tilbud som gir studiekompetanse med alternative fordypninger (for eksempel forskerlinje)	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	5	7
Total	32	44	35	27	57	39	43	45	0	0	5	0	6	

⁴Merk at det finnes elever som tar medier og kommunikasjon som yrkesfag.

Tre fylkeskommuner svarer også at det finnes andre tilbud i fylkeskommunen enn de nevnte i tabell 9.1. Den første oppgir at de har toårig komprimert løp, studiespesialisering med toppidrett og IB middle years programme på Vg1, og «Diploma Programme Vg2 og Vg3⁵. En annen oppgir at potensielle lærekandidater får en avtale om opplæring i bedrift (OLA-avtale) i løpet av Vg1 og Vg2 slik at overgang til opplæringskontrakt skal være mulig⁶. Den siste kommentaren nevner at fylket tilbyr toppidrett, kombinasjonsklasser for minoritetsspråklige, studiespesialisering, IT studiespesialisering og Science International Baccalaureate⁷.

I tabell 9.2 vises hvor mange elever som deltar i de ulike ordningene rapportert av fylkeskommunene. Det varierer hvor mange fylkeskommuner som har svart på hvert enkelt utdanningsprogram.

Tabell 9.2 Hvor mange elever deltar i de ulike ordningene?

Ordninger	Laveste antall oppgitt	Høyeste antall oppgitt	Antall elever totalt
Praksisbrev N=9	0	17	19
Lærekandidatordningen N=9	35	348	1056
Andre ordninger for planlagt grunnkompetanse N=7	0	59	148
1 år i skole + 3 år i lærebedrift N=8	6	230	629
0+4/ full opplæring i bedrift N=8	3	533	1132
Vekslingsmodeller N=10	0	72	178
Treårig løp til studiekompetanse på yrkesfaglige utdanningsprogram N=9	0	222	706
Tilbud som gir dobbel kompetanse (Tekniske og allmenne fag/yrkes- og studiekompetanse) N=9	0	113	529
Tilbud som gir studiekompetanse med alternative for-dypninger (for eksempel forskerlinjer) N=6	0	199	545

Lærekandidatordningen er omfattende med over tusen elever totalt i ni fylkeskommuner. Fylket som har færrest elever i lærekandidatordningen har 35 elever. Ordningen *0+4/ full opplæring i bedrift* har gjennomsnittlig 142 elever fordelt på åtte fylkeskommuner som har oppgitt at de har elever i denne ordningen. I andre enden av skalaen skiller *praksisbrev* seg ut med svært få elever. Denne gruppen utgjør 19 elever totalt, og gjennomsnittet for de ni fylkene er to elever i denne ordningen. *Vekslingsmodeller* og *andre ordninger for planlagt grunnkompetanse* har også relativt få elever, henholdsvis gjennomsnittlig 18 og 21 elever per fylke. De

⁵Sitat: «2 årig komprimert løp – studiespesialisering: Studiespesialisering med toppidrett IB: Middle Years Programme 5 (=vg1, Diploma Programme (=vg2 og vg3))»

⁶ Sitat: «Potensielle lærekandidater får en avtale om opplæring i bedrift(OLA-avtale) i noen timer i løpet av vg1 og vg2 slik at overgang til opplæringskontrakt skal være mulig»

⁷ Sitat: «Toppidrett Kombinasjonsklasser for minoritetsspråklige, Studie-spesialisering, IT Studiespesialisering, Science International Baccalaureate

Øvrige ordningene har gjennomsnittlig mellom 59 og 91 elever i hvert fylke og mellom 529 og 545 elever totalt.

Fylkeskommunene ble spurt om hvor mange av elevene som har skiftet status fra mål om praksisbrev til mål om fullt fagbrev og omvendt, og fra mål om grunnkompetanse (lærekandidat) til mål om fullt fagbrev og omvendt. Ingen av de ni fylkeskommunene som har besvart dette spørsmålet oppgir at elever har byttet fra mål om fullt fagbrev til mål om praksisbrev. Derimot oppgir flere fylkeskommuner at det motsatte, altså bytte fra mål om praksisbrev til mål om fullt fagbrev. Sistnevnte bytte av status gjelder opptil åtte elever i en fylkeskommune.

Når det gjelder skiftet fra mål om grunnkompetanse (lærekandidat) til mål om fullt fagbrev, har syv elever i gjennomsnitt byttet, og motsatt fra mål om fullt fagbrev til mål om grunnkompetanse (lærekandidat) har seks elever i gjennomsnitt skiftet status.

Tabell 9.3 Hvor mange av elevene som deltar i følgende ordninger har skiftet status i løpet av opplæringstiden?

Ordninger	Laveste antall oppgitt	Høyeste antall oppgitt	Antall elever totalt
Fra mål om praksisbrev til mål om fullt fagbrev N=9	0	8	10
Fra mål om fullt fagbrev til mål om praksisbrev N=9	0	0	0
Fra mål om grunnkompetanse (lærekandidat) til mål om fullt fagbrev N=10	2	20	69
Fra mål om fullt fagbrev til mål om grunnkompetanse (lærekandidat) N=10	0	27	59
Total			138

9.2 Voksenopplæringen

Fylkeskommunene ble bedt om å oppgi hvor stor andel av dem i voksenopplæring som *ikke har individuell rett til opplæring, som deltar i opplæring som drives av andre enn egen fylkeskommune, og som går i egne voksenklasser.*

Fylkeskommunen skal gi et tilbud både til dem som har individuell rett til videregående opplæring etter opplæringsloven, og til de som *ikke* har en slik rett. De fleste, 8 av 11 fylkeskommuner, oppgir at det er mellom *1 og 19 prosent* i voksenopplæringen som ikke har individuell rett til opplæring. Ingen svarer at det ikke er noen uten en slik rett i voksenopplæringen, og ingen svarer at det er over 60 prosent som ikke har individuell rett til opplæring. Alle de 11 fylkeskommunene oppgir altså at det er mellom 1 og 50 prosent i videregående opplæring for voksne som ikke har individuell rett til opplæring etter opplæringsloven (tabell 9.4).

Fylkeskommunen kan benytte andre tilbydere for å gi opplæring til voksne. Fem av fylkeskommunene oppgir at ingen i voksenopplæringen deltar i opplæring

som organiseres av andre enn egen fylkeskommune, mens 3 fylkeskommuner svarer at mellom 1 og 19 prosent deltar i voksenopplæring utenfor fylkeskommunen. Ingen av fylkeskommunene oppgir at over 40 prosent av de voksne deltar i opplæringen som drives av andre enn egen fylkeskommune (tabell 9.4).

Voksne skal i hovedsak få et tilbud som er særskilt organisert for dem, men kan også delta i den ordinære videregående opplæringen. Alle fylkeskommuner med unntak av én oppgir at 80-100 prosent av deltagerne i voksenopplæring går i egne voksenklasser.

Tabell 9.4 Tilbud til voksne over 25 år, antall fylkeskommuner

	<i>Hvor stor andel i videregående opplæring for voksne har ikke individuell rett til opplæring etter opplæringsloven?</i>	<i>Omtrent hvor stor andel av de voksne deltar i opplæringen som drives av andre enn egen fylkeskommune?</i>	<i>Omtrent hvor stor andel av deltagerne i videregående opplæring for voksne går i egne voksenklasser?</i>
Prosent	Antall	Antall	Antall
Ingen	0	5	0
1-19 prosent	8	3	1
20-39 prosent	1	1	0
40-59 prosent	2	0	0
60-79 prosent	0	0	0
80-100 prosent	0	0	10
Vet ikke	0	2	0
Total	11	11	11

9.3 Oppsummering

Det er etablert et utvalg som blant annet skal vurdere om videregående opplæring har en struktur som legger til rette for at flest mulig fullfører. Utvalget behøver informasjon over det samlede tilbudet innenfor videregående opplæring i fylkeskommunene. Oppsummert finner vi følgende:

- Svært mange av fylkeskommunene tilbyr *lærekandidatordningen*.
- Svært få elever følger ordningen med *praksisbrev*.
- Åtte av elleve fylkeskommuner oppgir at det er mellom 1 og 19 prosent i voksenopplæringen som *ikke har individuell rett til opplæring*.
- Fem fylkeskommuner oppgir at ingen i voksenopplæringen *deltar i opplæring som organiseres av andre enn egen fylkeskommune*.
- Tre fylkeskommuner svarer at mellom 1 og 19 prosent deltar i voksenopplæring utenfor fylkeskommunen.
- Alle fylkeskommuner med unntak av én oppgir at 80-100 prosent av deltagerne i voksenopplæring *går i egne voksenklasser*.

På spørsmål om hvilke opplæringsmodeller som finnes innen ulike utdanningsprogram er det *Lærekandidatordningen* som får høyest tilslutning av fylkeskommunene. *1 år i skole + 3 år i lærebedrift* og *0+4/full opplæring i bedrift* tilbys også innenfor mange utdanningsprogram.

Respondentene oppgir til sammen at over 1 000 elever deltar i *Lærekandidatordningen*. Ordningen *0+4/ full opplæring i bedrift* tilbys i åtte av fylkeskommunene, og utgjør til sammen 1 132 elever. *Praksisbrev* skiller seg ut med svært få elever.

På spørsmål om hvor mange av elevene som har skiftet status er det følgende tre alternativer som får høyest tilslutning: 1) *fra mål om praksisbrev til mål om fullt fagbrev*, 2) *fra mål om grunnkompetanse (lærekandidat) til mål om fullt fagbrev* og 3) *fra mål om fullt fagbrev til mål om grunnkompetanse (lærekandidat)*.

Fylkeskommunene ble bedt om å oppgi hvor stor andel av dem som er i voksenopplæring som *ikke har individuell rett til opplæring*, som *deltar i opplæring som organiseres av andre enn egen fylkeskommune*, og som *går i egne voksenklasser*. Åtte av 11 fylkeskommuner oppgir at det er mellom 1 og 19 prosent i voksenopplæringen som *ikke har individuell rett til opplæring*. Fem av fylkeskommunene oppgir at ingen i voksenopplæringen *deltar i opplæring som organiseres av andre enn egen fylkeskommune*. Tre fylkeskommuner svarer at mellom 1 og 19 prosent deltar i voksenopplæring utenfor fylkeskommunen. Alle fylkeskommuner med unntak av én oppgir at 80-100 prosent av deltagerne i voksenopplæring *går i egne voksenklasser*.

10 Svømmeopplæringen

Den obligatoriske ferdighetsprøven i svømming på 4. årstrinn ble innført høsten 2017. Det er viktig å følge opp tiltak i handlingsplanen for svømmeopplæringen, og Utdanningsdirektoratet trenger blant annet kunnskap om *hvordan* ferdighetsprøven er fulgt opp, og *om* ferdighetsprøven har bidratt til at flere elever er svømmedyktige.

Spørsmål om svømmeopplæringen ble også stilt i Spørsmål til Skole-Norge våren 2016 (Gjerustad, Federici og Hovdhaugen 2016). Mange av spørsmålene om svømmeopplæringen generelt ble gjentatt i årets spørring. Der hvor samme spørsmål er stilt begge ganger, sammenliknes resultatene.

10.1 Hvem står for svømmeopplæringen ved skolene?

I alt svarer 425 av 429 grunnskoler med 1.- 4. trinn at de har svømmeundervisning på småskoletrinnet, mens 4 skoler svarer at de ikke har det. Videre viser tabell 10.1 at svømmeundervisningen i størst grad undervises av en *Allmennlærer med fordypning i kroppsøving* (46 prosent), *Allmennlærer uten fordypning i kroppsøving* (29 prosent), eller en *faglærer i kroppsøving* (28 prosent). En femdel av skolene svarer også at undervisningen ledes av en *Svømmeinstruktør uten tilknytning til skolen, fra svømmehallpersonale*.

Tabell 10.1 Hvem underviser i svømming på 1.- 4. trinn ved din skole? Flere kryss er mulig, etter år

	2018 %	2016 %
Allmennlærer uten fordypning i kroppsøving	29	35
Allmennlærer med fordypning i kroppsøving	46	46
Faglærer i kroppsøving	28	27
Barnehagelærer/førskolelærer	3	6
Svømmeinstruktør fra klubb/frivillig organisasjon	8	4
Svømmeinstruktør uten tilknytning til skolen, fra svømmehallpersonale	20	14
Lærer med videreutdanningskurs i svømming	15	11
Annet	5	7
Antall	435	402

Sammenlikner vi svarene fra 2018 med de fra 2016, ser vi enkelte endringer. Andelen som oppgir at den gjennomføres av allmennlærer uten fordypning i kroppsøving har gått noe ned, fra 35 til 29 prosent. Samtidig ser vi at andelen som svarer at svømmeundervisningen gjennomføres av en svømmeinstruktør uten tilknytning til skolen, fra svømmehallpersonale har økt fra 14 prosent i 2016 til 20 prosent i 2018.

Analyser etter landsdel viser at Oslo og Akershus skiller seg noe fra de andre når det gjelder hvem som underviser i svømming. Oslo og Akershus har en litt lavere andel enn de andre landsdelene som krysser av for at den gjennomføres av *Allmennlærer med fordypning i kroppsøving* (29 prosent). De har også litt høyere andel som krysser av for at den gjennomføres av *Faglærer i kroppsøving* (42 prosent) eller av *Svømmeinstruktør fra klubb/frivillig organisasjon* (16 prosent) sammenliknet med de andre landsdelene (tabell 10.2).

Tabell 10.2 Hvem underviser i svømming på 1.- 4. trinn ved din skole? Flere kryss er mulig, etter landsdel

	Oslo og Akershus %	Øst-Landet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Alle %
Allmennlærer uten fordypning i kroppsøving	24	25	32	33	29
Allmennlærer med fordypning i kroppsøving	29	40	57	47	46
Faglærer i kroppsøving	42	26	28	22	28
Barnehagelærer/førskolelærer	0	3	3	5	3
Svømmeinstruktør fra klubb/frivillig organisasjon	16	7	8	6	8
Svømmeinstruktør uten tilknytning til skolen, fra svømmehallpersonale	26	26	9	25	20
Lærer med videreutdanningskurs i svømming	11	15	17	13	15
Annet	6	7	3	5	5
N	62	126	145	102	435

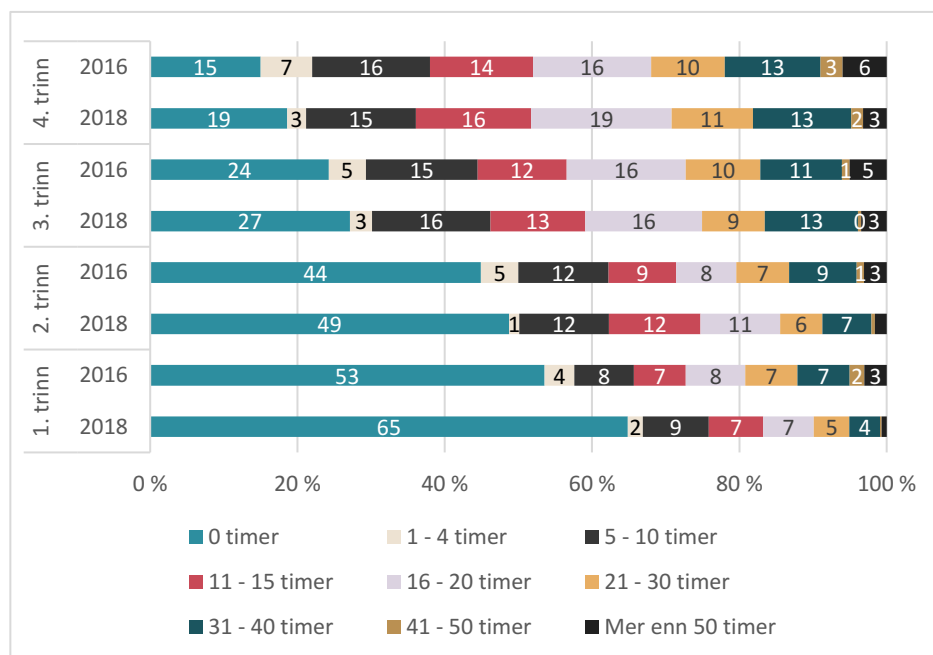
En sammenlikning etter skolestørrelse viser også noe variasjon i svarene på spørsmålet om hvem som gjennomfører svømmeundervisningen ved skolen. De største skolene skiller seg litt fra de mindre ved at de i større grad oppgir å bruke svømmeinstruktør i undervisningen. Blant de største skolene svarer 30 prosent at de bruker *Svømmeinstruktør uten tilknytning til skolen, fra svømmehallpersonale*, og 14 prosent svarer at de bruker *Svømmeinstruktør fra klubb/frivillig organisasjon*. Tilsvarende andeler gjennomsnittlig er henholdsvis 20 prosent og 8 prosent, og vi ser at andelen øker i begge kategorier med skolestørrelse. De små skolene bruker i liten grad svømmeinstruktører i undervisningen.

Tabell 10.3 Hvem underviser i svømming på 1.- 4. trinn ved din skole? Flere kryss er mulig, etter skolestørrelse

	Liten %	Mellomstor %	Stor %	Alle %
Allmennlærer uten fordypning i kroppsøving	36	25	27	29
Allmennlærer med fordypning i kroppsøving	43	51	41	46
Faglærer i kroppsøving	32	23	31	28
Barnehagelærer/førskolelærer	3	3	3	3
Svømmeinstruktør fra klubb/frivillig organisasjon	2	8	14	8
Svømmeinstruktør uten tilknytning til skolen, fra svømmehallpersonale	7	21	30	20
Lærer med videreutdanningskurs i svømming	11	16	16	15
Annet	3	6	6	5
N	122	173	140	435

10.2 Svømmeopplæring foregår fortrinnsvis på 3. og 4. trinn

Figur 10.1 viser at hoveddelen av svømmeundervisningen fortsatt foregår på 3. og 4. trinn. I 2018 oppgir 81 prosent at det brukes tid på svømmeundervisning på 4. trinn, mens 73 prosent oppgir at det brukes tid på 3. trinn. I tillegg ser vi at 51 prosent oppgir at det brukes tid på 2. trinn, og 45 prosent bruker tid på 1. trinn. Tilsvarende tendens så vi også i 2016. Når det gjelder timer med svømmeopplæring for 1. trinn ser vi at andelen som oppgir at det *ikke* brukes tid på svømmeopplæring på 1. trinn har økt noe fra 53 prosent i 2016 til 65 prosent i 2018.

Figur 10.1 Timer med svømmeopplæring på 1. trinn - 4. trinn, etter år. (N 2018=435 og N 2016=402)

Ellers viser Figur 10.1 at det er stor variasjon mellom skolene når det gjelder hvor mye tid som brukes på svømmeopplæring, men svært få (5 prosent) oppgir at de bruker mer enn 40 timer på 4. trinn. Disse resultatene samsvarer også med 2016.

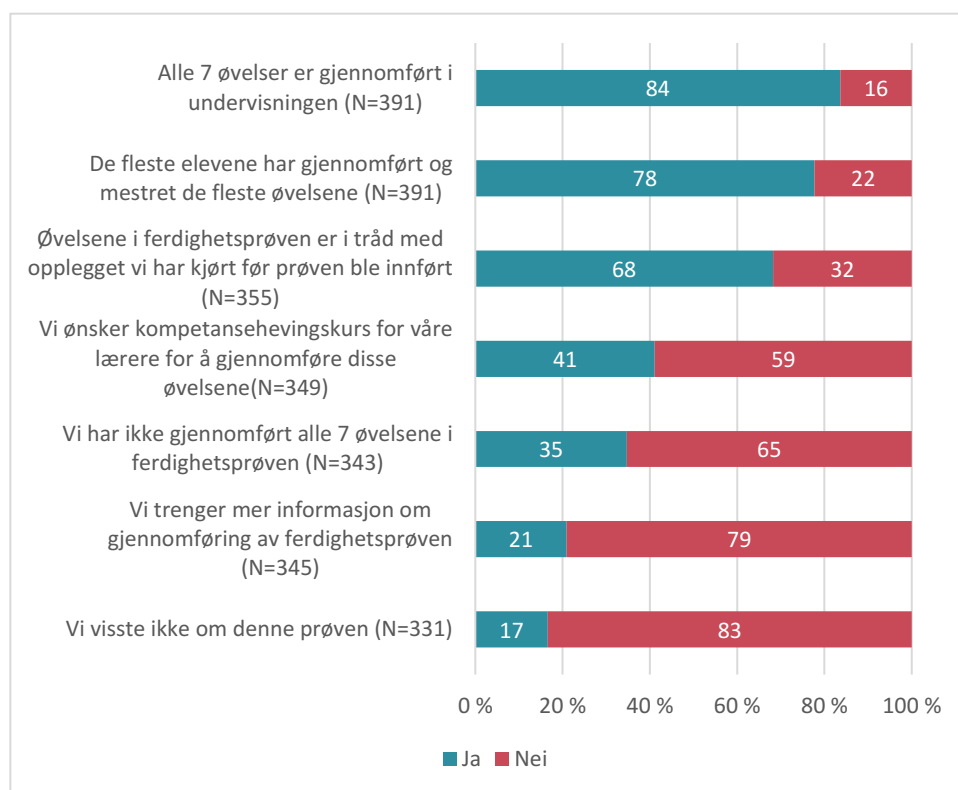
10.3 Den obligatoriske ferdighetsprøven

Fra høsten 2017 er det innført en obligatorisk ferdighetsprøve i svømming som skal gjennomføres i løpet av småskolen. Ferdighetsprøven skal bidra til at skolens svømmeopplæring er i tråd med læreplanen, at elevene får god underveisvurdering som fremmer læring og mestring, at lærerne kan kartlegge elevenes læringsutbytte, og til å justere opplæringen underveis og sette inn nødvendige tiltak på et tidlig tidspunkt. Hovedformålet med ferdighetsprøven er å styrke svømmeopplæringen slik at elevene blir svømmedyktige innen 4. trinn. Ferdighetsprøven består av sju øvelser som skal gjennomføres som en del av opplæringen. Disse sju øvelsene er *vanntilvenning, under vann og rytmisk pusting, hopp og dykk, flyt og roter, gli og fremdrift, fremdrift og svømmedyktig*. Øvelsene har en progresjon fra det enkle til det komplekse. Det er derfor ikke meningen at øvelsene skal gjennomføres samlet på slutten av 4. årstrinn, men brukes som en del av et pedagogisk opplegg i opplæringen for å sikre progresjon og tilpasset opplæring (Utdanningsdirektoratet 2018).

For å finne ut hvordan skolene forholder seg til den nylig innførte ferdighetsprøven i svømming, fikk skolelederne en rekke påstander de skulle ta stilling til. Figur 10.2 viser hvordan skolelederne svarer på spørsmålet om den obligatoriske ferdighetsprøven i svømming. De fleste skolene har gjennomført alle eller mange av øvelsene i ferdighetsprøven, og øvelsene er i stor grad i tråd med opplegget de har hatt for svømmeundervisningen før prøven ble innført. Vi ser at 84 prosent svarer *Ja* på spørsmål om de har gjennomført alle sju øvelser i undervisningen, mens 35 prosent svarer *Ja* på at de *ikke* har gjennomført alle sju øvelsene i ferdighetsprøven. At disse to andelene ikke summerer seg opp til 100 fremstår kanskje som noe merkelig, men vi legger merke til at N er forskjellig for de to spørsmålene, og andelene kan derfor ikke leses i sammenheng. I og med at svarprosenten (N) er høyere for påstanden *Alle 7 øvelser er gjennomført i undervisningen* gir svarfordelingen her et statistisk sett sikrere bilde av situasjonen. Det vil derfor være naturlig å anta at ca. 84 prosent har gjennomført alle sju øvelsene, mens ca. 16 prosent ikke har gjennomført alle øvelsene.

Vi ser også at 78 prosent svarer at de fleste elevene har gjennomført og mestret de fleste øvelsene, og mer enn to tredeler (68 prosent) svarer at øvelsene er i tråd med opplegget de kjørte før prøven ble innført. Videre ser vi at 41 prosent svarer at de ønsker kompetansehevingskurs for sine lærere for å gjennomføre prøven, mens 21 prosent oppgir at de trenger mer informasjon om gjennomføringen. Vi

finner tilnærmet ingen forskjeller i svarmønstrene på dette spørsmålet når vi sammenlikner landsdeler og skoler av ulik størrelse.

Figur 10.2 Ta stilling til følgende påstander og sett et kryss per rad

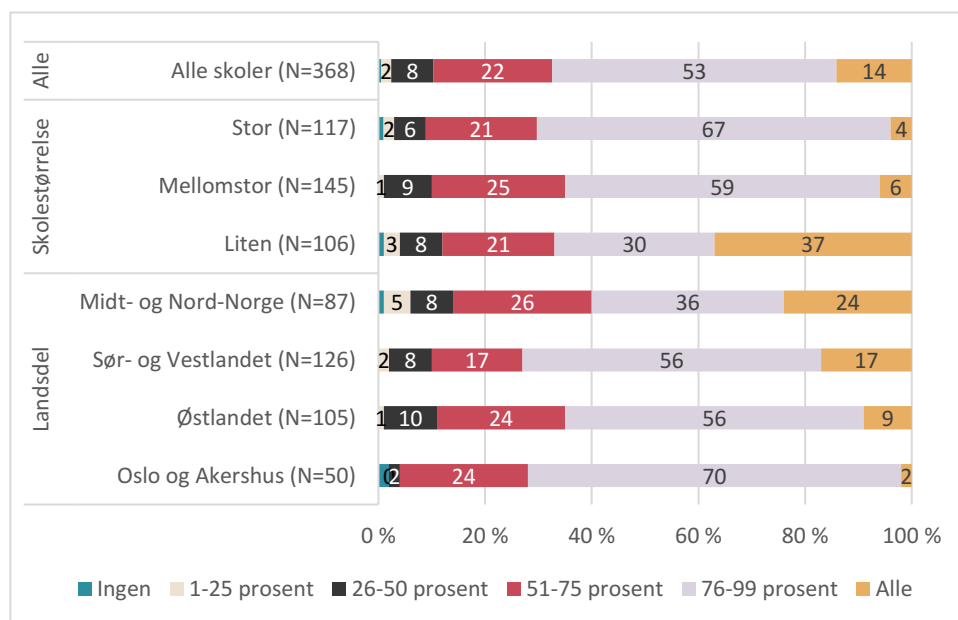
Skolelederne fikk også spørsmål om hvor stor andel av dagens 5. trinns elever som var svømmedyktige etter 4. årstrinn. Å være svømme dyktig har følgende definisjon, som også var oppgitt som innledning til spørsmålet om svømmedyktighet i spørreskjemaet:

Eleven skal kunne falle uti på dypt vann. Svømme 100 m på magen og underveis dykke ned og hente en gjenstand med hendene. Stoppe og hvile (flyte på mage, rulle over, flyte på rygg) samlet i tre minutter. Deretter svømme 100 m på rygg og ta seg opp på land. (jfr. Læreplanen i kroppsøving).

Figur 10.3 viser svarfordelingen på dette spørsmålet totalt, etter landsdel og skolestørrelse. Svært få svarer at få eller ingen er svømmedyktige etter 4. årstrinn, og mange svarer at alle eller nesten alle er svømmedyktige. Til sammen svarer 3 prosent at under 25 prosent var svømmedyktige etter 4. trinn, mens 8 prosent svarer at 26 til 50 prosent var det. Totalt svarer 22 prosent at 51 til 75 prosent var svømmedyktige, mens 53 prosent svarer at 76 til 99 prosent var svømmedyktige. Ser vi alle barneskolene under ett, ser vi at 14 prosent oppgir at alle skolens elever var svømmedyktige etter 4. trinn.

Sammenlikner vi etter skolestørrelse, ser vi at de minste skolene (37 prosent) har en høyere andel svømmedyktige enn de mellomstore (6 prosent) og store skolene (4 prosent) som oppgir at alle skolens elever var svømmedyktige etter 4. trinn.

Figur 10.3 viser også at Midt- og Nord-Norge har størst spredning når det gjelder andelen elever ved de ulike skolene som var svømmedyktige etter 4. trinn. Blant skolene i Midt- og Nord-Norge svarer 26 prosent at 51 til 75 prosent var svømmedyktige, 36 prosent svarer at 76 til 99 prosent var svømmedyktige, mens 24 prosent svarer at alle var svømmedyktige etter 4. trinn. De har dessuten den største andelen skoler som oppgir at alle elevene var svømmedyktige, sammenliknet med de andre delene av landet. Oslo og Akershus har den laveste andelen skoler som oppgir at alle elevene var svømmedyktige etter 4. trinn.

Figur 10.3 Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole? Anslå andel i prosent, etter skolestørrelse og landsdel.

10.4 Hvor foregår svømmeopplæringen?

Både i 2016 og i 2018 ble det stilt spørsmål om ulike sider ved opplæringstilbudet i svømming. Første spørsmål i den forbindelse var knyttet til hvor svømmeopplæringen foregår. Tabell 10.4 viser skolelederne ved barneskolenes svar etter landsdel, med svarene fra tilsvarende spørsmål fra 2016 i parentes. Det var mulig å sette flere kryss, så andelene summerer seg *ikke* opp til 100 prosent.

Vi ser at tendensene er de samme som for i 2016. De fleste gjennomfører svømmeopplæringen i et offentlig eller privat basseng i nrområdet (40 prosent) eller med god reisevei fra skolen (42 prosent). I alt svarer 16 prosent av skolelederne

ved barneskolene at de gjennomfører svømmeopplæringen i eget basseng ved skolen, mens 2 prosent svarer at den gjennomføres ute i en elv, en sjø eller et vann. Midt- og Nord-Norge (25 prosent) skiller seg noe fra de andre landsdelene (16 prosent) ved å ha en litt høyere andel som svarer at de gjennomfører svømmeopplæringen i eget basseng. Østlandet (52 prosent) skiller seg derimot ut fra da andre delene av landet (42 prosent) ved å ha en noe høyere andel som svarer at svømmeopplæringen foregår i et basseng som ligger en god reisevei unna skolen.

Tabell 10.4 *Hvor foregår svømmeopplæringen ved din skole? Flere kryss er mulig.* Andel som har krysset av for hvert svaralternativ, etter landsdel. Tall fra 2016 i parentes

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vest Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Alle skoler %
I eget basseng ved skolen	10 (12)	10 (11)	16 (22)	25 (22)	16 (18)
I offentlig/privat basseng i nærområdet	50 (40)	38 (41)	41 (33)	34 (31)	40 (35)
I offentlig/privat basseng en god reisevei unna skolen	37 (48)	52 (48)	41 (47)	35 (47)	42 (47)
Ute i elv/sjø/vann	0 (0)	1 (0)	1 (0)	3 (0)	2 (0)
N	62	126	145	102	435

Sammenlikner vi etter skolestørrelse (tabell 10.5), ser vi at de minste skolene (20 prosent) har en litt lavere andel enn de mellomstore (45 prosent) og de store skolene (51 prosent) som svarer at svømmeopplæringen ved skolen foregår i et basseng i nærområdet. Motsatt har de minste skolene (57 prosent) en høyere andel enn de større skolene som svarer at undervisningen foregår i et bassen en god reisevei unna skolen. Tilsvarende tendens fant man i 2016.

Tabell 10.5 *Hvor foregår svømmeopplæringen ved din skole? Flere kryss er mulig.* Andel som har krysset av for hvert svaralternativ, etter skolestørrelse. Tall fra 2016 i parentes

	Liten %	Mellomstor %	Stor %	Alle skoler %
I eget basseng ved skolen	19 (21)	16 (15)	13 (17)	16 (18)
I offentlig/privat basseng i nærområdet	20 (23)	45 (43)	51 (43)	40 (35)
I offentlig/privat basseng en god reisevei unna skolen	57 (55)	38 (42)	35 (40)	42 (47)
Ute i elv/sjø/vann	1 (0)	2 (0)	2 (0)	2 (0)
N	122	173	140	435

10.5 Svømmeopplæringstilbudet vurderes som godt

Skolelederne ved barneskolene skulle også gi en vurdering av elevenes opplæringstilbud i svømming ved å svare *Ja* eller *Nei* på en rekke påstander. Tilsvarende spørsmål ble stilt i 2016. Resultatene fra begge undersøkelsene presenteres i tabell 10.6 (2016 i parentes). Det som er interessant er at det har vært en økning i andelen som svarer *Ja* for alle påstandene fra 2016 til 2018. Både for de spørsmålene som går på at svømmetilbudet på småskoletrinnet er godt og at de har kompetente lærere, men også de spørsmålene som går på at de ikke har tilstrekkelige ressurser og trenger mer kompetanse. I samsvar med at svømmetilbudet oppfattes som bedre i 2018 enn i 2016, har det altså også kommet frem et behov for mer opplæring, økt kompetanse, bedre tilgang på ressurser og flere tilgjengelige bassenger.

Konsentrerer vi oss om tallene fra 2018, ser vi at svært mange opplever at svømmetilbudet til elever på småskoletrinnet er godt (78 prosent), og at de har kompetente lærere ved egen skole som tilbyr svømmeundervisning (79 prosent). Samtidig svarer 71 prosent at de gjerne skulle hatt flere timer svømmeundervisning hvis ressursene tillot det, og 62 prosent svarer at bassengtilgangen begrenser svømmetilbudet til elevene deres. Over halvparten (53 prosent) oppgir at ressurser begrenser svømmetilbudet til elevene. I tillegg etterlyser 43 prosent bedre kompetanse for lærere som tilbyr svømmeundervisning, og 43 prosent svarer også *Ja* på påstanden om at de savner kompetansehevingstiltak innen svømmeopplæring.

Sør- og Vestlandet (89 prosent) skiller seg noe fra de andre landsdelene (79 prosent) ved at de har en høyere andel som svarer at de har kompetente lærere ved egen skole som tilbyr god svømmeundervisning. Lavest andel finner vi i Oslo og Akershus (66 prosent). Vi ser også at det er variasjon når det gjelder tilgang på basseng mellom de ulike landsdelene. Oslo og Akershus (76 prosent) har den høyeste andelen som svarer *Ja* på påstanden *Bassengtilgangen begrenser vårt svømmetilbud til elevene*, mens Midt- og Nord-Norge (48 prosent) har den laveste andelen. Det er også variasjoner i svarmønstrene for påstanden *Vi savner kompetansehevingstiltak innen svømmeopplæring*. Oslo og Akershus (35 prosent), som har den laveste andelen som oppgir at de har kompetente lærere ved skolen som tilbyr god svømmeundervisning, har samtidig den laveste andelen som svarer *Ja* på påstanden *Vi savner kompetansehevingstiltak innen svømmeopplæring*. Midt- og Nord-Norge (48 prosent) har den høyeste andelen som oppgir at de savner slike kompetansehevingstiltak.

Tabell 10.6 Hvordan vurderer du elevenes opplæringstilbud i svømming ved din skole? Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene, etter landsdel. Andeler for 2016 i parentes

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Alle skoler
	%	%	%	%	%
Vi opplever å ha et godt tilbud i svømming til elevene på småskoletrinnet.	76 (33)	75 (48)	78 (50)	83 (60)	78 (50)
Vi skulle gjerne hatt flere timer svømmeundervisning om ressursene tillot det.	69 (52)	69 (48)	72 (47)	71 (35)	71 (45)
Vi har kompetente lærere ved egen skole som tilbyr god svømmeundervisning.	66 (27)	74 (39)	89 (32)	78 (34)	79 (34)
Lærerne ved min skole skulle gjerne hatt bedre kompetanse innen svømmeopplæring.	38 (8)	45 (10)	45 (19)	43 (19)	43 (15)
Bassengtilgangen begrenser vårt svømmetilbud til elevene.	76 (50)	67 (36)	61 (30)	48 (34)	62 (35)
Ressurser begrenser vårt svømmetilbud til elevene.	49 (27)	55 (25)	54 (24)	53 (28)	53 (26)
Vi savner kompetansehevingstiltak innen svømmeopplæring.	35 (8)	39 (16)	45 (9)	48 (12)	43 (11)
N	57-58	119-125	129-137	88-94	394-414

Tabell 10.7 viser hvordan skoler av ulik størrelse vurderer elevenes opplæringstilbud i svømming.

Tabell 10.7 Hvordan vurderer du elevenes opplæringstilbud i svømming ved din skole? Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene. Andel som svarer Ja, etter skolestørrelse. N=394-414

	Liten	Mellomstor	Stor	Alle skoler
	%	%	%	%
Vi opplever å ha et godt tilbud i svømming til elevene på småskoletrinnet.	83	74	78	78
Vi skulle gjerne hatt flere timer svømmeundervisning om ressursene tillot det.	62	74	74	71
Vi har kompetente lærere ved egen skole som tilbyr god svømmeundervisning.	89	80	68	79
Lærerne ved min skole skulle gjerne hatt bedre kompetanse innen svømmeopplæring.	44	38	49	43
Bassengtilgangen begrenser vårt svømmetilbud til elevene.	54	61	70	62
Ressurser begrenser vårt svømmetilbud til elevene.	53	56	51	53
Vi savner kompetansehevingstiltak innen svømmeopplæring.	43	42	43	43

De små skolene skiller seg fra de større ved at de noe oftere enn de større skolene svarer Ja på påstandene Vi opplever å ha et godt tilbud i svømming til elevene på

småskoletrinnet (83 prosent) og Vi har kompetente lærere ved egen skole som tilbyr god svømmeundervisning (89 prosent). Samtidig svarer de små skolene noe sjeldnere enn de større at de gjerne skulle hatt flere timer svømmeundervisning om ressursene tillot det (62 prosent) og at bassengtilgang begrenser svømmetilbudet til elevene (54 prosent).

10.6 Økt andel skoler som tilpasser svømmeundervisningen

Skolelederne med elever fra 1.- 4. trinn skulle også gi informasjon om hvordan svømmeundervisningen ved deres skole er organisert ved å krysse av for *Ja* eller *Nei* ulike påstander. Andelen som svarer *Ja* er gjengitt i tabell 10.8. Så å si alle (99 prosent) svarer at gutter og jenter har svømmeundervisning i sammen. Her er det ingen endring fra i 2016, da andelen som svarte dette også var svært høy. Videre ser vi at det har vært en økning i andelen som svarer at svømmeopplæringstilbudet er religion- eller kulturtilpasset. I 2016 svarte bare 5 prosent bekreftende på dette, mens andelen i 2018 er 28 prosent.

Tabell 10.8 Hvordan foregår svømmeundervisningen i hovedsak ved din skole? Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene. Andel som svarer Ja, etter landsdel. Andeler for 2016 i parentes

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Alle skoler
	%	%	%	%	%
Kjønnsdelt (gutter og jenter for seg).	2 (0)	1 (0)	1 (1)	0 (5)	1 (1)
Begge kjønn har undervisning sammen.	98 (100)	99 (99)	99 (96)	99 (95)	99 (97)
Religion/kulturtilpasset.	34 (12)	27 (6)	23 (1)	31 (5)	28 (5)
Undervisningen er fordelt ut over hele året.	29 (19)	50 (36)	57 (37)	54 (31)	50 (33)
Undervisningen foregår i en konsentrert periode.	74 (69)	60 (48)	54 (50)	52 (55)	58 (53)
Har relativt høy lærertetthet pr elev.	40 (27)	57 (45)	61 (44)	62 (58)	57 (46)
Har relativt lav lærertetthet pr elev (>15 elever pr lærer).	54 (37)	45 (30)	44 (27)	35 (17)	43 (26)
Har et differensiert tilbud til elevene i undervisningen.	79 (31)	83 (35)	90 (34)	88 (35)	86 (34)
Har ekstra tiltak for de svakest presterende elevene.	76 (52)	77 (35)	84 (39)	83 (42)	80 (40)
N	55-58	115-124	124-137	89-95	384-410

Vi ser også at det har vært en stor økning i andelen som svarer at svømmeundervisningen er differensiert (86 prosent) og at ekstra tiltak er iverksatt for de svakest presenterende elevene (80 prosent). Det ser også ut til at det i perioden har vært en liten økning i andelen som oppgir at de har relativt lav lærertetthet per elev, fra 26 prosent i 2016 til 43 prosent i 2018. Samtidig ser vi også at det er noen flere i år enn i 2016 som svarer at de har relativt høy lærertetthet per elev. Denne

andelen har økt fra 46 til 57 prosent. Tallene for 2018 viser altså at det ser ut til å være nokså stor forskjell i lærertetthet per elev når det undervises i svømming. Tabell 10.8 viser også at det har vært en liten økning i løpet av perioden i andelen som oppgir at svømmeundervisningen er fordelt utover hele året (50 prosent).

Oslo og Akershus (74 prosent) har en høyere andel enn de andre landsdelene (52 til 60 prosent) som svarer at *Undervisningen foregår i en konsentrert periode*. Når det gjelder påstanden *Har relativt høy lærertetthet pr elev*, ser vi også at Oslo og Akershus (40 prosent) skiller seg noe fra de resten av landet (57 til 62 prosent) ved at de har en lavere andel som svarer *Ja*.

Sammenlikner vi etter skolestørrelse (tabell 10.9), finner vi enkelte forskjeller i svarmønstrene på spørsmålet om hvordan svømmeundervisningen er organisert. De minste skolene (22 prosent) har en litt lavere andel enn de største skolene (33 prosent) som oppgir at svømmeundervisningen er religion- eller kulturtilpasset. De minste skolene (86 prosent) har også en høyere andel enn de mellomstore (53 prosent) og de store (37 prosent) som svarer at lærertettheten per elev er relativt høy, og motsatt når det gjelder lærertetthet som er relativt lav. De minste skolene (94 prosent) har også en noe høyere andel enn de mellomstore (84 prosent) og de store (82 prosent) som svarer *Ja* på påstanden *Har et differensiert tilbud til elevene i undervisningen*. Samme tendens ser vi når det gjelder å gjennomføre ekstra tiltak for de svakest presterende elevene.

Tabell 10.9 Hvordan foregår svømmeundervisningen i hovedsak ved din skole? Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene. Andel som svarer Ja, etter skolestørrelse. Andeler for 2016 i parentes

	Liten %	Mellomstor %	Stor %	Alle skoler %
Kjønnsdelt (gutter og jenter for seg).	0	0	2	1
Begge kjønn har undervisning sammen.	99	98	99	99
Religion/kulturtilpasset.	22	27	33	28
Undervisningen er fordelt ut over hele året	43	56	49	50
Undervisningen foregår i en konsentrert periode.	64	54	59	58
Har relativt høy lærertetthet pr elev.	86	53	37	57
Har relativt lav lærertetthet pr elev (>15 elever pr lærer).	14	53	57	44
Har et differensiert tilbud til elevene i undervisningen.	94	84	82	86
Har ekstra tiltak for de svakest presterende elevene.	86	82	74	81
N	108-114	150-165	126-134	384-413

10.7 Økt fokus på livredning og beredskap

En viktig del av svømmeundervisningen er fokuset på livredning. Det skal alltid være minst to voksne tilstede som kan livredning og HLR (hjerter- lunge redning), og opplæring og oppdatering av lærerne skal foretas en gang i året. Livredning vektlegges også i selve undervisningsopplegget.

Tabell 10.10 viser at de fleste skolene bekrefter påstanden Alle lærere som driver svømmeopplæring har gjennomført og bestått årlig kontroll av ferdigheter innen HLR- og livredning siste 12 måneder (94 prosent). Det vil også si at 6 prosent ikke oppfyller dette kravet. Videre viser tabellen at 85 prosent har en alarmplan som alle er kjent med om en ulykke skulle oppstå i svømmeundervisningen, og 81 prosent inkluderer livredning i svømmeundervisningen. Særlig innenfor de to sistnevnte områdene har det vært en økning i andelen som svarer Ja fra 2016 til 2018. Til tross for at svært få, bare 11 prosent, inkluderer livredning ute i sjø, elv eller vann i svømmeundervisning, har det også her vært en liten økning siden 2016.

Sammenlikner vi de ulike landsdelene ser vi at Oslo og Akershus (12 prosent) skiller seg noe fra de andre landsdelene (24 til 29 prosent) ved å ha en lavere andel som svarer bekræftende på at de har lærere ved skolen som har godkjent årlig livredningsprøve. Ellers finner vi ingen signifikante forskjeller mellom landsdelene når det gjelder livredning.

Tabell 10.10 «Ta stilling til påstandene nedenfor om livredning. Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene. Andel som svarer Ja, etter landsdel

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Alle skoler %
Alle lærere ved vår skole har godkjent årlig livredningsprøve.	12 (10)	29 (11)	24 (17)	27 (31)	24 (18)
Alle lærere som driver svømmeopplæring har gjennomført og bestått årlig kontroll av ferdigheter innen HLR- og livredning siste 12 måneder.	97 (96)	93 (88)	93 (86)	95 (81)	94 (87)
Vi inkluderer livredning i svømmeundervisningen.	78 (29)	82 (34)	78 (41)	87 (55)	81 (41)
Vi inkluderer livredning ute i sjø/elv/vann i vår svømmeundervisning.	6 (4)	11 (2)	11 (2)	15 (6)	11 (3)
Vi har en alarmplan som alle er kjent med om en ulykke skulle oppstå i svømmeundervisningen.	81 (27)	80 (45)	92 (53)	83 (60)	85 (50)
N	54-58	121-124	133-137	91-94	399-404

Tilleggsanalyser viser at det ikke er forskjeller etter skolestørrelse på dette spørsmålet.

10.8 Hindringer i arbeidet med svømmeopplæring

Til slutt fikk skolelederne spørsmål om hva som er de største hindringene for å øke omfanget og kvaliteten på svømmeopplæringen ved skolen. Spørsmålet er laget på bakgrunn av et åpent spørsmål som ble stilt i 2016-undersøkelsen om de største hindringene. Da var særlig ressurser, økonomi, kapasitet i bassenget og tilgang på basseng trukket frem. I tillegg til kostnader og lang reisevei. Respondentene kunne sette flere kryss, og vi ser av tabell 10.11. at nesten halvparten krysser av for hvert av svaralternativene *Kapasitet i bassenget* (46 prosent), *Tilgang på basseng* (45 prosent) og *Økonomi* (43 prosent), mens 37 prosent krysser av for *Ressurser og Kostnad (bussing & bassengleie)*. Videre svarer 23 prosent *Lang reisevei/tid*, og 3 prosent svarer *Annet*. I tillegg krysser 15 prosent av for at de ikke har noen hindringer, og at skolens opplegg er bra nok.

Oslo og Akershus har en noe høyere andel enn resten av landet som oppgir at *Kapasitet i bassenget* (61 prosent) og *Tilgang på basseng* (65 prosent) er en hindring. I tillegg har Oslo og Akershus (6 prosent) en litt lavere andel enn resten av landet som svarer at de ikke har noen hindringer, og at skolens opplegg er bra nok. Midt- og Nord-Norge (29 prosent) en litt lavere andel enn resten av landet som svarer at *Tilgang på basseng* er en hindring.

Tabell 10.11 Hva er de største hindringene for å øke omfanget og kvaliteten på svømmeopplæringen ved din skole?. Andeler etter landsdel

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Alle skoler
Kapasitet i bassenget	61	48	41	39	46
Tilgang på basseng	65	43	48	29	45
Økonomi	34	45	46	39	43
Ressurser	37	40	39	29	37
Kostnad (bussing & bassengleie)	32	45	34	32	37
Lang reisevei/tid	21	26	25	18	23
Ingen av de overnevnte. Vi har et bra nok opplegg ved skolen.	6	14	17	20	15
Annet	0	2	2	5	3
N	62	126	145	102	435

I tabell 10.12 gjengis resultatene fra spørsmålet om hindringer etter skolestørrelse. De små skolene (26 prosent) har en lavere andel enn de mellomstore (46 prosent) og de store skolene (48 prosent) som krysser av for *Kapasitet i bassenget* som et hinder for å øke omfanget og kvaliteten på skolens svømmeopplæring. De minste skolene har også en noe høyere andel enn de større skolene som oppgir

Kostnad (bussing & bassengleie) (47 prosent) og Lang reisevei/tid (39 prosent) som et hinder for å forbedre svømmeopplæringen. De største skolene (25 prosent) har den laveste andelen som svarer at Kostnad (bussing & bassengleie) er en hindring, mens de mellomstore skolene (14 prosent) har den laveste andelen som svarer at Lang reisevei/tid er til hinder for å forbedre svømmeopplæringen.

Tabell 10.12 Hva er de største hindringene for å øke omfanget og kvaliteten på svømmeopplæringen ved din skole? Andeler etter skolestørrelse.

	Liten	Mellomstor	Stor	Alle skoler
Kapasitet i bassenget	26	49	59	46
Tilgang på basseng	39	46	48	45
Økonomi	39	48	39	43
Ressurser	30	40	39	37
Kostnad (bussing & bassengleie)	47	39	25	37
Lang reisevei/tid	39	14	20	23
Ingen av de overnevnte. Vi har et bra nok opplegg ved skolen.	16	14	16	15
Annet	4	1	3	3
N	122	173	140	435

10.9 Oppsummering

Den obligatoriske ferdighetsprøven i svømming på 4. årstrinn ble innført høsten 2017. Det er viktig å følge opp tiltak i handlingsplanen for svømmeopplæringen, og Utdanningsdirektoratet trenger blant annet kunnskap om *hvordan* ferdighetsprøven er fulgt opp, og *om* ferdighetsprøven har bidratt til at flere elever er svømmedyktige. Oppsummert finner vi følgende:

- Med unntak av fire skoler, svarer alle skoler med 1.- 4. trinn at de har svømmeundervisning på småskoletrinnet.
- Det er som regel en allmennlærer med eller uten fordypning i kroppsøving eller en faglærer i kroppsøving som gjennomfører svømmeundervisningen.
- Hoveddelen av svømmeundervisningen ser fortsatt ut til å foregå på 3. og 4. trinn
- De fleste har gjennomført alle eller mange av øvelsene i ferdighetsprøven (2017).
- Nesten alle oppgir at dagens elever på 5. trinn er svømmedyktige
- De fleste gjennomfører svømmeopplæringen i et offentlig eller privat basseng, enten i nærområdet eller med god reisevei fra skolen.
- Så å si alle oppgir at de gjennomfører svømmeopplæringen med gutter og jenter i sammen.

Med unntak av fire skoler, svarer alle skoler med 1.- 4. trinn at de har svømmeundervisning på småskoletrinnet. Det er som regel en allmennlærer med eller uten fordypning i kroppsøving eller en faglærer i kroppsøving som gjennomfører svømmeundervisningen. I løpet av perioden fra 2016 til 2018, ser vi det ut til at en del skoler har overlatt svømmeundervisningen til en *Svømmeinstruktør uten tilknytning til skolen, fra svømmehallpersonale*. For denne gruppen har det vært en økning fra 14 til 20 prosent totalt, og særlig de største skolene oppgir at de bruker svømmeinstruktører i undervisningen.

Hoveddelen av svømmeundervisningen ser fortsatt ut til å foregå på 3. og 4. trinn, men ca. halvparten oppgir også at det gjennomføres svømmeopplæring på 1. og 2. trinn. Tilsvarende tendens så man i 2016. I tillegg ser vi at det fortsatt er stor variasjon i hvor mye tid som brukes på svømmeopplæring.

Fra høsten 2017 er det innført en obligatorisk ferdighetsprøve i svømming som skal gjennomføres i løpet av småskolen. De fleste har gjennomført alle eller mange av øvelsene i ferdighetsprøven, og øvelsene er i stor grad i tråd med opplegget de har hatt for svømmeundervisningen før prøven ble innført. Drøyt tre av fire svarer at de fleste elevene har gjennomført og mestret de fleste øvelsene. I tillegg ser vi at fire av ti oppgir at de ønsker kompetansehevingskurs for sine lærere for å gjennomføre prøven.

På spørsmål om hvor mange av dagens elever på 5. trinn som er svømmedyktige, svarer mange at alle eller nesten alle var svømmedyktige etter 4. årstrinn. Drøyt to av tre skoleledere svarer at 75 til 100 prosent av elevene var svømmedyktige. Én av ti oppgir at under halvparten av elevene ikke var svømmedyktige etter 4. trinn.

De fleste gjennomfører svømmeopplæringen i et offentlig eller privat basseng, enten i nærområdet eller med god reisevei fra skolen, og de fleste opplever svømmeopplæringstilbudet som godt. På den ene siden kommer det frem at svømmeopplæringstilbudet oppfattes som noe bedre i 2018 enn i 2016. På den andre siden uttrykkes det i større grad enn tidligere et behov for mer opplæring, økt kompetanse, bedre tilgang på ressurser og flere tilgjengelige bassenger. Det er variasjon når det gjelder tilgang på basseng mellom de ulike landsdelene, og Oslo og Akershus har den høyeste andelen som gir uttrykk for at bassengtilgangen begrenser svømmeopplæringstilbudet.

Skolelederne med elever fra 1.- 4. trinn skulle også gi informasjon om hvordan svømmeundervisningen ved deres skole er organisert. Så å si alle oppgir at de gjennomfører svømmeopplæringen med gutter og jenter i sammen. Samtidig ser vi at det har vært en stor økning fra 2016 til 2018 i andelen som svarer at svømmeundervisningen er differensiert (86 prosent), og at ekstra tiltak er iverksatt for de svakest presenterende elevene (80 prosent). Når det gjelder lærertettheten per elev, er det stor variasjon mellom skolene.

En viktig del av svømmeundervisningen er fokuset på livredning. De fleste skolene bekrefter påstanden *Alle lærere som driver svømmeopplæring har gjennomført og bestått årlig kontroll av ferdigheter innen HLR- og livredning siste 12 måneder* (94 prosent). Det vil også si at 6 prosent *ikke* oppfyller dette kravet. De fleste skolene har dessuten en alarmplan som alle er kjent med om en ulykke skulle oppstå i svømmeundervisningen, og inkluderer livredning i svømmeundervisningen. På disse to områdene har det vært en økning fra 2016 til 2018. Til tross for at svært få, bare 11 prosent, inkluderer livredning ute i sjø, elv eller vann i svømmeundervisning, har det også her vært en liten økning siden 2016.

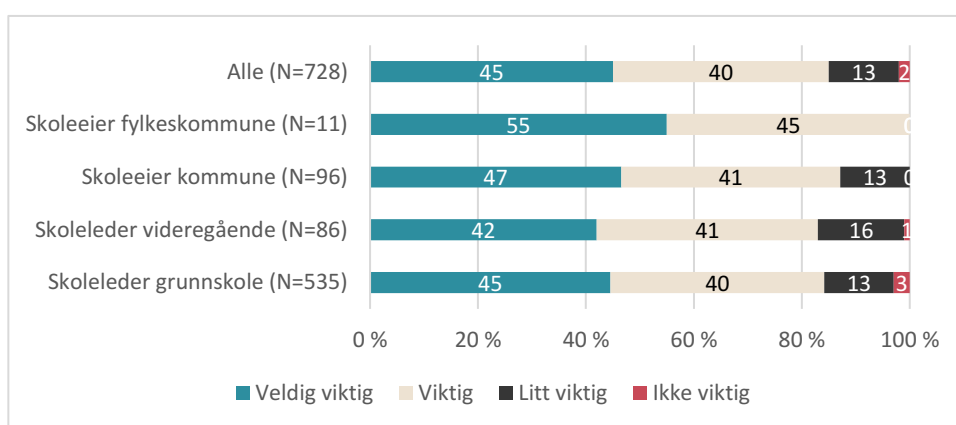
Avslutningsvis fikk skolelederne spørsmål om hva som er de største hindringene for å øke omfanget og kvaliteten på svømmeopplæringen ved skolen. Nesten halvparten krysser av for hvert av svaralternativene *Kapasitet i bassenget, Tilgang på basseng* og *Økonomi*, mens 37 prosent krysser av for *Ressurser* og *Kostnad (bussing & bassengleie)*. Videre svarer ca. en av fire at *Lang reisevei/tid* er en utfordring. På den andre siden gir 15 prosent av skolelederne uttrykk for at de ikke har noen hindringer, og at skolens opplegg er bra nok.

Referanser

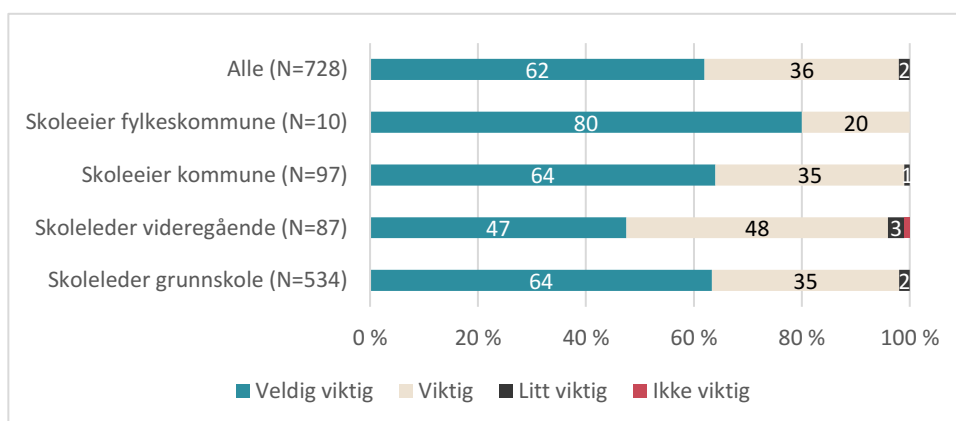
- Federici, Roger Andre; Gjerustad, Cay; Vaagland, Karin; Larsen, Even Hellan; Rønsen, Ester; Hovdhaugen, Elisabeth; (2017) Spørsmål til Skole-Norge våren 2017: Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere. (114). Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).
- Gjerustad, Cay; Federici, Roger Andre; Hovdhaugen, Elisabeth; (2016) Spørsmål til Skole-Norge våren 2016. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere. (120). Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).
- Utdanningsdirektoratet (2018) <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/veiledning-til-lp/svomme-og-livredningsopplaring/forste-til-fjerde-arstrinn/ferdighetsprove-i-svømming/>
- Vibe, Nils; Hovdhaugen, Elisabeth; (2013) Spørsmål til Skole-Norge våren 2013: Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere. (86). Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Vibe, Nils; Evensen, Miriam; Hovdhaugen, Elisabeth; (2009) Spørsmål til Skole-Norge: Tabellrapport fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelser blant skoler og skoleeiere våren 2009. (95). Rapport. NIFU.
- Waagene, Erica; Larsen, Even Hellan; Vaagland, Karin; Federici, Roger Andre; (2017) Spørsmål til Skole-Norge høsten 2017: Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere. (160). Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning NIFU.

Vedlegg

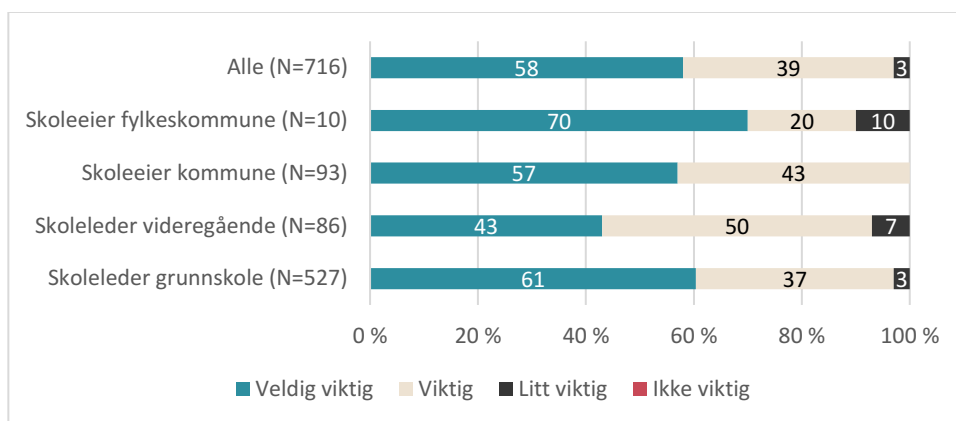
Vedlegg 1

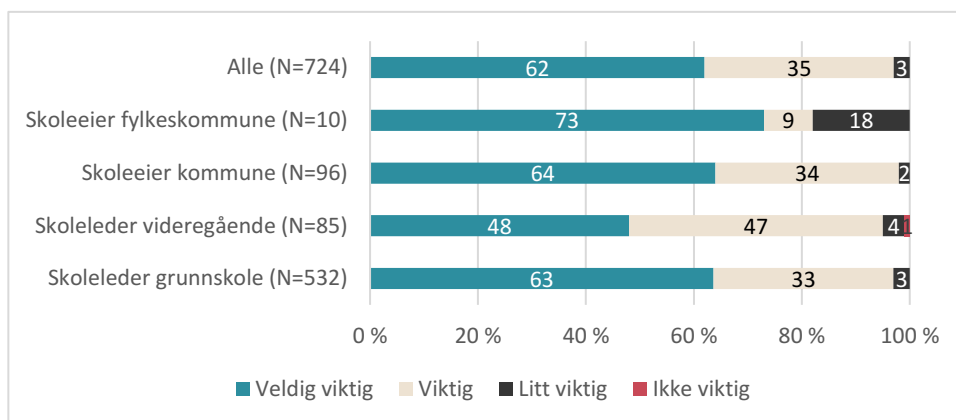
Figur v1.1 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Læreplanene er lett tilgjengelig på mobil og nettbrett.

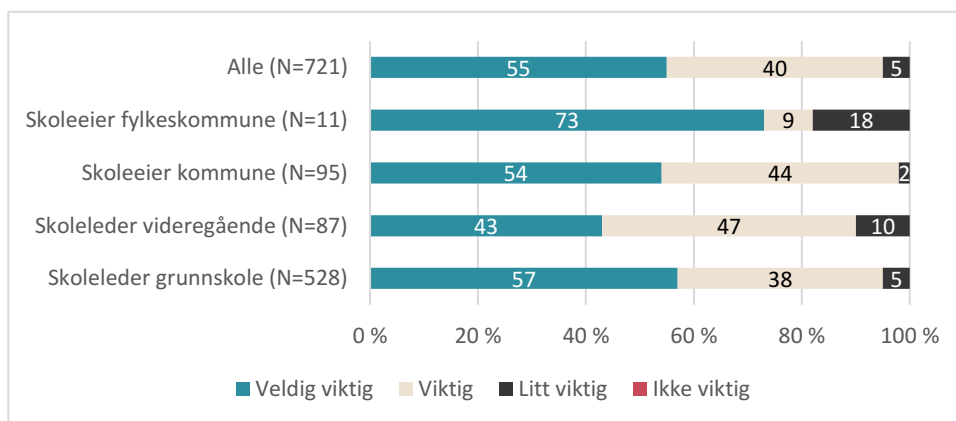
Figur v.1.2 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? God kobling mellom læreplaner og støtteressurser.

Figur v1.3 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Læreplaner med gode søkemuligheter.

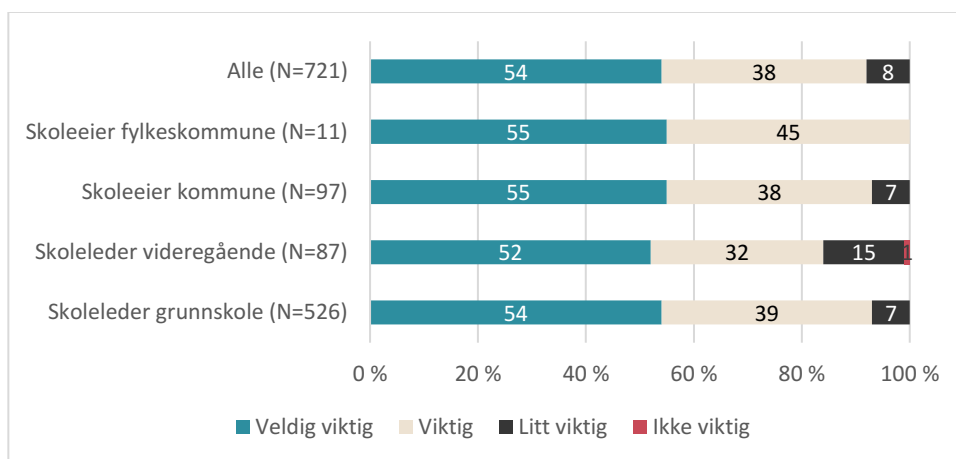

Figur v1.4 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Læreplaner med søkemuligheter av liknende kompetansemål på tvers av fag.

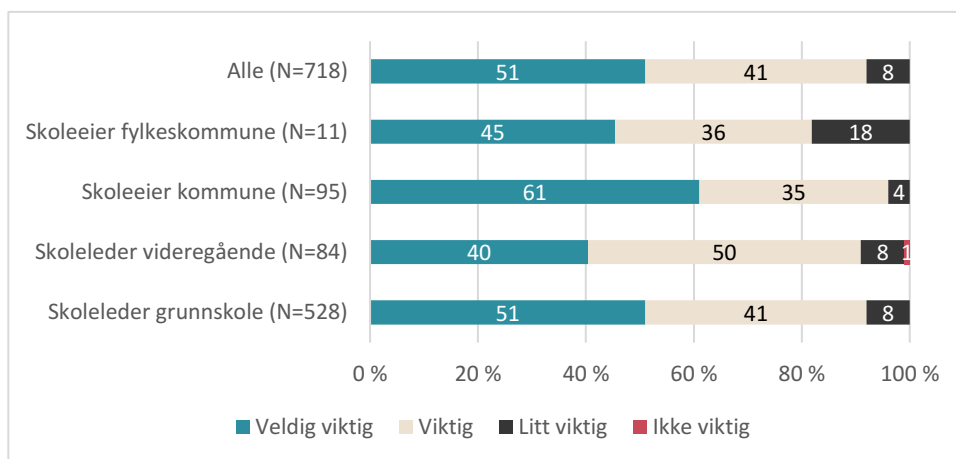

Figur v1.5 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Læreplaner med søkemuligheter av liknende tema på tvers av fag.

Figur v1.6 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteresurser? Støtte til å forstå hvordan læreplanene i fag skal tolkes og anvendes.

Figur v1.7 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteresurser? Skolebasert kompetansestøtte i lokalt arbeid med læreplaner og vurdering.

Vedlegg 2

Tabell v2.1 Hvis det er andre ting du mener det er viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser, kan du skrive dem her.

Åpen innramming av kunnskapsdimensjonen i kompetansemål må komme enda tydeligere fram. Dette for å ivareta prinsippene om tilpasset opplæring, som tar hensyn til elevenes interesseområder, kulturelle kapital etc. Dette tydeliggjør også skolenes mulighetsrom for utnyttelse av lokalgitte forutsetninger; kanskje spesielt viktig for små kommuner med negativ befolkningsutvikling, behov for enda mer næringsutvikling, bolyst etc.
At det settes av tid til god implementering
At læreplanverket er tydeleg med klare emne, samt enkelt å tilpassa for fådelte skular
At støtteressursene er tilgjengelige og relevante.
Den digitale plattformen/det digitale verktøyet bør være slik konstruert så læreren kan plukke ut målene og legge dem inn i sin lokale plan, årsplan. Det finnes tilbydere som har gode løsninger på dette.
Denne skolen er i dag på til sammen 135 elever. Som rektor er jeg svært opptatt av å skape gode, utviklingsorienterte fagmiljøer. Lokalt skolebasert arbeid med læreplaner er svært viktig, men også vanskelig på en liten enhet, da fagmiljøene kan bli for små. Jeg er derfor opptatt av hva som er tenkt med skolebasert kompetansestøtte.
Det er helt avgjørende at man lykkes med å redusere antall kompetansemål.
Det er veldig viktig å få ned antall kompetansemål.
Det er viktig at det blir beskrevet hva som kan være best praksis- altså bryte målene ned til vurderbare kjennetegn. Dette gjør mange i dag lokalt, men kanskje det kunne spare ressurser at dette ligger som et verktøy for alle. I tillegg til det som er nevnt over må koblingene til generell del være tydelig, og til sosial kompetanse.
Det er viktig at det gjøres en jobb innenfor de nyopprettede kompetansenettverkene.
Det er viktig at læreplanene synliggjør samisk tradisjonell kunnskap.
Det er viktig at støtteressursene er klare samtidig som læreplanene for å kunne iverksette innføringen best mulig
Det finnes endel begreper som blir forstått veldig ulikt fra person til person. En klar definisjon på begreper som "dypdeløring", "grunnleggende ferdigheter" og "kompetansemål" må komme tydelig frem i planverket, slik at folk tenker mest mulig likt rundt disse.
Det kan være bra med tverrfaglige kompetansemål og temaer, men også viktig å se om man kan kutte temaer som dukker opp i flere fag. Uansett bra å krysskoble dette digitalt, så slipper lærerne selv å lete det frem.
Det må komme klart fram hvor det er rom for / forventninger til lokal tilpasning av læreplanen.
Det må være realistisk at man skal kunne nå målene, mer arbeid i dybden tar tid.
Eg forstår at den nye læreplanen framleis vil kreve mykje lokalt arbeid. Eg håpa på at den nye ville kreve dette i mindre grad - men det ser ikkje slik ut når eg les spørsmåla over. Eg ønskjer meg ein mindre omfattande læreplan med større fokus på dei djupe langsiktige måla og stort fokus på grunnleggande ferdigheter inn i alle fag - noko som vi til ein viss grad er lova - men planen må vera lett å bruke - vi har ikkje tid til mykje arbeid med nye lokale læreplaner på grunnlag av den nye læreplanen. Dersom det må jobbast mykje lokalt må dette kunne gjerast på ein enkel måte.
Gi ressurser til lokalt styrt og forpliktende kompetanseheving. Kompetanseheving skal sikre realisering av nye fagplaner i klasseromma. Ressurser til en ressursperson på hver skole slik som i UIU, kan være en god løsning.

Godt språk, klar tale.

Jeg håper kommunen organiserer utvikling av fagplanene lokalt ved å sette sammen læreplangrupper på tvers av de 31 skolene. Det er ikke god ressursbruk at dette skal gjøres på hver enkelt skole. I tillegg er det ikke god utnyttelse av kompetansen til lærerne, som varierer veldig.

Jeg tenker at vi gjennom ny desentralisert ordning har andre verktøy enn vi tidligere har hatt i forhold til implementeringsfasen. Følgelig er svarene her satt i konteksten av at vi målrettet kan hente hjelp og støtte fra UH.

Kan være dette blir belyst senere, men gode beskrivelser av prosesser for implementering av det nye læreplanverket er riktig.

Klare tydelige mål -> Målbare mål. Bevare noe av metodefriheten.

Koblinger mot overordnet del - skape helhet og sammenheng i planverk og støtteressurser. Klart språk

---

Kompetanseheving på å jobbe tverrfaglig/temaarbeid Kriteriar for vurdering

---

Kompetansestøtte må være akkurat kompetansestøtte og ikke «fagfolk forteller hvor skapet skal stå»

Lokal læreplan er et område hvor jeg oppfatter at det finnes mye forskjellige meninger om hva det innebærer og hvor omfattende det skal være. Jeg tror det er viktig at skoleeiernivået også får god støtte til kompetansebygging.

Læreplanene i fag bør vere tydelege slik at støtte til tolking ikkje vert naudsynt.

Læreplanen må være interaktiv framfor hierarkisk. Det må gjøres noe med hvordan de grunnleggende ferdighetene kobles til fagene, for det fungerer ikke helt i dag. I tillegg til Udirs egne støtteressurser bør det linkes til støtteressurser fra de nasjonale sentrene. Som støtte i det lokale arbeidet med læreplaner må det legges lett tilgjengelige maler og refleksjonsspørsmål som skoleleder og fagteamsleder kan bruke når dette arbeidet skal ledes på egen skole.

Læreplanene bør dekke hovedtrinn (1-2, 3-4, 5-7, 8-10) slik som i dag. Skolene bør ha frihet til å planlegge opplæringa lokalt. Skolene bør ha større frihet til å legge egen fag- og timefordeling. Skolene bør kunne innføre fremmedspråk og eventuelt valgfag tidligere (se forrige punkt) så lenge minimumskrav til fag og timer er oppfylt på andre områder. Denne valgfriheten bør gjøres tydeligere - i dag er den nærmest bortgjemt i læreplaner og rundskriv. (Muligheten lå vel strengt tatt der allerede i L97, men har vært lite kjent. Se L97 s. 85.)

Læreplanmålmengda må reduserast med minst 60%

Obligatorisk at det legges til rette for at det er lett å utforme gode læringsmål basert på kompetansemålene. (Utpakking av kompetansemålene).

Språket må være lett å forstå, innholdet presist og «lett» å sette ut i live på skolene/ kommunene ut i praksis. Kommunene og skolene bruker i dag relativt mye ressurser på å «tolke» uklare og kronglete formuleringer? Tørre være mer konkret og tydelig i overordnede planer.? Ikke lett, men vil gi brukerne bedre felles «kjøreregler» og dermed Større muligheter for å motivere og inspirere elevene ved å gi mer presise og gode faglige tilbakemeldinger på arbeidet de gjør og dermed får elevene bedre læring og tydeligere grad av måloppnåelse i fagene.

Tydelig synliggjøring av hvordan de overordna temaene, bærekraft, livsmestring ++, inngår i fagenes kompetansemål.

Ved innføringen av Kunnskapsløftet var disse tingene svært uklare. Mye arbeid ble gjort rundt omkring - uten mål og mening.

Vi benytter ikke læreplanen, da vi er godkjent for alternativ pedagogisk retning.

Viktig at Ludvigsenutvalget blir hensyntatt. Dybdelæring viktigere enn mengde. Læreplanen må bli mindre og ikke større. Tørre å ta kampen med sterke fagmiljøer slik at læreplanen blir mindre.

---

vurderingskriterier, koblinger ressursbank på undervisningseksempler

---

Vedlegg 3

Tabell v3.1 *Ta stilling til følgende påstander og vurder grad av viktighet. En fagspesifikk omtale av vurdering i læreplanene bør beskrive standpunktvurdering i faget.* Etter respondentgruppe

	Veldig viktig %	Viktig %	Litt viktig %	Ikke viktig %	N
Grunnskole	20	41	26	13	501
Videregående	24	56	18	2	88
Kommune	28	45	26	2	94
Fylkeskommune	18	55	27	0	11
Alle	21	43	25	10	694

Tabell v3.2 *Ta stilling til følgende påstander og vurder grad av viktighet. En fagspesifikk omtale av vurdering i læreplanene bør beskrive bestemmelser for sluttvurdering i faget.* Etter respondentgruppe

	Veldig viktig %	Viktig %	Litt viktig %	Ikke viktig %	N
Grunnskole	33	42	19	7	501
Videregående	35	51	13	1	86
Kommune	39	44	16	1	95
Fylkeskommune	18	55	27	0	11
Alle	34	43	18	5	693

Tabelloversikt

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spøringer våren 2018.....	7
Tabell 2.1 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall	9
Tabell 2.2 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent.....	9
Tabell 2.3 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke	11
Tabell 2.4 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall.....	12
Tabell 2.5 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen.....	13
Tabell 2.6 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke	14
Tabell 2.7 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype	15
Tabell 2.8 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse.....	16
Tabell 2.9 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen	16
Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen	16
Tabell 2.11 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform	17
Tabell 2.12 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke	18
Tabell 2.13 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen.....	19
Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen	19
Tabell 2.15 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform	20
Tabell 2.16 Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar mulig.....	21

Tabell 2.17 Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar mulig.....	21
Tabell 3.1 Ta stilling til hvor godt beskrivelsene nedenfor passer for situasjonen i dette fylket. Svarfordeling fra 2017 i parentes. Antall	24
Tabell 3.2 Vil fylkeskommunen gjennomføre egne tiltak for å skaffe flere læreplasser? Svarfordeling fra 2017 i parentes. Antall.....	25
Tabell 3.3 Nedenfor ser du ulike tiltak som kunne blitt iverksatt på statlig nivå for å bidra til inntak av lærlinger. Ta stilling til viktigheten av de ulike tiltakene. Antall.....	26
Tabell 3.4 Antall fylker som har oppgitt at de har permittert eller oppsagt lærlinger, etter antall lærefag oppgitt	27
Tabell 3.5 Antall permitterte eller oppsagte, etter lærefag. Antall i 2016 i parentes	28
Tabell 3.6 Har fylkeskommunen igangsatt alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk læreplass høsten 2017? Antall og år.....	28
Tabell 3.7 Over hvor mange skoleår går de alternative Vg3-klassene? Antall og år	29
Tabell 4.1 Bør det i grunnskolen utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag? Grunnskoler og kommuner	35
Tabell 4.2 Bør det i grunnskolen utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag? Grunnskoler etter skolenivå	35
Tabell 4.3 Bør det i grunnskolen utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag? Grunnskoler etter skolestørrelse.....	35
Tabell 4.4 For hvilke fag og på hvilke trinn kan det være hensiktsmessig å utvikle flere kompetansemål enn i dag? Kryss av for alle aktuelle fag og trinn. Andeler etter trinn. N=735.....	36
Tabell 5.1 Hvor mange av skolene i kommunen deltar i kompetansetiltakene? Etter kommunestørrelse	39
Tabell 5.2 Deltar skoleeier i samarbeidsforum for skoleeiere i fylket omkring den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling?.....	40
Tabell 5.3 Deltar skoleeier (kommune) i regionalt nettverk innenfor denne ordningen?.....	40
Tabell 5.4 Deltar skoleeier (kommune) i regionalt nettverk innenfor denne ordningen? Kun respondenter som svarte nei på at skoleeier deltar i samarbeidsforum for skoleeiere i fylket.....	40
Tabell 5.5 Hvordan opplever kommunen samarbeidet med Fylkesmannsembetet om etableringen av denne ordningen?	40
Tabell 5.6 Samarbeider dere med skoler i andre kommuner og/eller med friskoler?.....	45

Tabell 5.7 Hvordan fungerer samarbeidet med andre skoler om kompetansetiltakene? Grunnskole, N=485	45
Tabell 5.8 Hvilke(t) kompetansemiljø samarbeider skolen med om utviklingsområder? Grunnskole og skoleeier kommune	47
Tabell 5.9 Antall valgte universiteter/høgskoler som er huket av for, grunnskole og kommune.....	48
Tabell 5.10 I hvilken grad er tiltakene som er iverksatt i samarbeid med universiteter og/eller høgskoler skolebasert tiltak? Skoleeier kommune, N=88.....	48
Tabell 5.11 I hvilken grad er tiltakene som er iverksatt i samarbeid med universiteter og/eller høgskoler skolebasert tiltak? Skoleleder grunnskole, N=334	49
Tabell 6.1 Er det skolebibliotek på skolen? Etter skolenivå.....	52
Tabell 6.2 Er det skolebibliotek på skolen? Etter firedelt skolenivå	52
Tabell 6.3 Er det skolebibliotek på skolen? Etter landsdel.....	52
Tabell 6.4 Hva er de viktigste årsakene til at skolen ikke har skolebibliotek? Etter skolenivå.....	53
Tabell 6.5 Andel skoler med og uten skolebibliotek, etter samarbeid med folkebibliotek.....	55
Tabell 6.6 Hva slags utdanning har skolebibliotekaren/den biblioteksansvarlige? Etter skolenivå. Sammenligning 2009, 2013 og 2018	55
Tabell 6.7 Har skolen nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen? Etter skolenivå.....	60
Tabell 6.8 Har skolen nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen? Etter region.....	60
Tabell 6.9 Har skolen egen «Plan for lesing» som inkluderer bruk av skolebibliotek? Etter skolenivå.....	61
Tabell 6.10 Har skolen egen «Plan for lesing» som inkluderer bruk av skolebibliotek? Etter firedelt skolenivå	61
Tabell 6.11 Har skoleeier nedfelt i sine planer hvordan skolebibliotektjenesten skal utvikles? Etter på skoleeier	62
Tabell 6.12 Har skoleeier arrangert fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebiblioteksansvarlige i kommunen/fylket? Etter skoleeier	62
Tabell 6.13 Har skoleeier arrangert fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebiblioteksansvarlige i kommunen/fylket? Etter kommunestørrelse.....	62
Tabell 6.14 Deltar skolebiblioteksansvarlig i lærende nettverk sammen med lærerne i kommunen eller fylket? Etter skoleeier.....	63

Tabell 7.1 Har skolen en strategi/plan for hvordan lærere skal oppfylle de nye kompetansekravene? Skoleleder grunnskole.....	65
Tabell 7.2 Har skolen en strategi/plan for hvordan lærere skal oppfylle de nye kompetansekravene? Skoleleder videregående.....	66
Tabell 7.3 Har kommunen/fylkeskommunen en strategi/plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene? Kommune og fylkeskommune.....	66
Tabell 7.4 Har kommunen/fylkeskommunen/skolen en strategi/plan for hvordan lærerne skal oppfylle de nye kompetansekravene? Alle respondentgrupper.....	67
Tabell 7.5 Har skolen lagt til rette for at lærerne som deltar på videreutdanning kan dele det de har lært med sine kolleger? Skoleleder grunnskole, etter region.....	67
Tabell 7.6 Har skolen lagt til rette for at lærerne som deltar på videreutdanning kan dele det de har lært med sine kolleger? Skoleleder videregående.....	68
Tabell 7.7 I hvilken grad mener du lærerne som har deltatt i videreutdanning har forbedret sin egen undervisning/praksis i faget de tok videreutdanning i?.....	69
Tabell 8.1 Har skolen en fast fungerende kulturkontakt? Etter skolenivå og skolestørrelse, andeler for 2009 i parentes.....	71
Tabell 8.2 Har kulturkontakten tidsressurs i sin arbeidsplan? Etter skolestørrelse.....	72
Tabell 9.1 På hvilke utdanningsprogram finnes følgende tilbud i din fylkeskommune? Flere kryss er mulig for hvert utdanningsprogram. Antall fylkeskommuner som har krysset av og totalt antall kryss. N=11.....	79
Tabell 9.2 Hvor mange elever deltar i de ulike ordningene?.....	80
Tabell 9.3 Hvor mange av elevene som deltar i følgende ordninger har skiftet status i løpet av opplæringstiden?.....	81
Tabell 9.4 Tilbud til voksne over 25 år, antall fylkeskommuner.....	82
Tabell 10.1 Hvem underviser i svømming på 1.- 4. trinn ved din skole? Flere kryss er mulig, etter år.....	84
Tabell 10.2 Hvem underviser i svømming på 1.- 4. trinn ved din skole? Flere kryss er mulig, etter landsdel.....	85
Tabell 10.3 Hvem underviser i svømming på 1.- 4. trinn ved din skole? Flere kryss er mulig, etter skolestørrelse.....	86
Tabell 10.4 Hvor foregår svømmeopplæringen ved din skole? Flere kryss er mulig. Andel som har krysset av for hvert svaralternativ, etter landsdel. Tall fra 2016 i parentes.....	90

Tabell 10.5 Hvor foregår svømmeopplæringen ved din skole? Flere kryss er mulig. Andel som har krysset av for hvert svaralternativ, etter skolestørrelse. Tall fra 2016 i parentes	90
Tabell 10.6 Hvordan vurderer du elevenes opplæringstilbud i svømming ved din skole? Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene, etter landsdel. Andeler for 2016 i parentes	92
Tabell 10.7 Hvordan vurderer du elevenes opplæringstilbud i svømming ved din skole? Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene. Andel som svarer Ja, etter skolestørrelse. N=394-414.....	92
Tabell 10.8 Hvordan foregår svømmeundervisningen i hovedsak ved din skole? Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene. Andel som svarer Ja, etter landsdel. Andeler for 2016 i parentes	93
Tabell 10.9 Hvordan foregår svømmeundervisningen i hovedsak ved din skole? Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene. Andel som svarer Ja, etter skolestørrelse. Andeler for 2016 i parentes.....	94
Tabell 10.10 «Ta stilling til påstandene nedenfor om livredning. Kryss av for ja eller nei ved hver av påstandene. Andel som svarer Ja, etter landsdel	95
Tabell 10.11 Hva er de største hindringene for å øke omfanget og kvaliteten på svømmeopplæringen ved din skole?. Andeler etter landsdel	96
Tabell 10.12 Hva er de største hindringene for å øke omfanget og kvaliteten på svømmeopplæringen ved din skole? Andeler etter skolestørrelse	97
Tabell v2.1 Hvis det er andre ting du mener det er viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser, kan du skrive dem her.....	104
Tabell v3.1 Ta stilling til følgende påstander og vurder grad av viktighet. En fagspesifikk omtale av vurdering i læreplanene bør beskrive standpunktvurdering i faget. Etter respondentgruppe.....	106
Tabell v3.2 Ta stilling til følgende påstander og vurder grad av viktighet. En fagspesifikk omtale av vurdering i læreplanene bør beskrive bestemmelser for sluttvurdering i faget. Etter respondentgruppe.....	106

Figuroversikt

Figur 2.1 Inviterte kommuner våren 2018.....	10
Figur 2.2 Svarprosent kommuner etter fylke (antall i utvalget vist per fylke)	12
Figur 2.3 Inviterte grunnskoler våren 2018	13
Figur 2.4 Svarprosent grunnskoler etter fylke (antall i utvalget vist per fylke)	15
Figur 2.5 Inviterte videregående skoler våren 2018.....	17
Figur 2.6 Svarprosent videregående skoler etter fylke (antall i utvalget vist per fylke)	19
Figur 4.1 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Svarfordeling for hver av påstandene totalt. N=716-728	32
Figur 4.2 Hvordan kan læreplanene legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp? Svarfordeling for hver av påstandene totalt. N=718-728	33
Figur 4.3 Hvordan kan læreplanene legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp? Kompetansemål på flere trinn enn i dag. Svarfordeling etter respondentgruppe	34
Figur 4.4 Hvordan kan læreplanene legge til rette for en tydeligere progresjon i elevenes læringsløp? Progresjonen i elevenes læringsløp kommer tydeligere frem i formålet med faget. Svarfordeling etter respondentgruppe.....	34
Figur 4.5 En fagspesifikk omtale av vurdering i læreplanene bør beskrive... Svarfordeling per påstand	37
Figur 5.1 Hvilke utviklingsområder er identifisert i kommunens planer for kompetanseheving? Kommune, N=98.....	41
Figur 5.2 Hvilke utviklingsområder er identifisert i skolens planer for kompetanseutvikling? Grunnskole, N=538	42
Figur 5.3 I hvilken grad ivaretar samarbeidsforumets beslutninger de lokale planene for kompetanseutvikling på en god måte? Kommuner etter region.....	43

Figur 5.4 I hvilken grad ivaretar kompetansetiltakene i ordningen skolenes behov slik de er beskrevet i de lokale planene for kompetanseutvikling? Grunnskole etter region.....	43
Figur 5.5 I hvilken grad samarbeider kommunen med andre kommuner om kompetanseutviklingen? Kommune etter region og kommunestørrelse.....	44
Figur 5.6 Samarbeider dere med andre skoler i kommunen om kompetanseutviklingen?	45
Figur 5.7 Hvordan fungerer samarbeidet med lokalt universitet og/eller høyskole om analyse og identifisering av kompetansebehov i samarbeidsforumet/regionalt nettverk?	46
Figur 6.1 Er det skolebibliotek på skolen? Etter skolestørrelse.....	53
Figur 6.2 Har skolen et organisert samarbeid med folkebiblioteket i kommunen? Sammenligning 2009, 2013 og 2018.....	54
Figur 6.3 Hva slags utdanning har skolebibliotekaren/den biblioteksansvarlige? Etter skolestørrelse. Prosent.....	56
Figur 6.4 I hvilken grad mener du følgende påstander passer for skolebiblioteksfunksjonen ved din skole? Svarfordeling grunnskole.....	57
Figur 6.5 I hvilken grad mener du følgende påstander passer for skolebiblioteksfunksjonen ved din skole? Svarfordeling videregående.....	59
Figur 7.1 Får lærerne som deltar dekket utgifter til noe av de følgende? Grunnskole og videregående	68
Figur 8.1 I hvilken grad er Den kulturelle skolesekken tema på møter? Etter skolenivå.....	72
Figur 8.2 I hvilken grad er elevrådet engasjert i Den kulturelle skolesekken? Etter skolenivå	73
Figur 8.3 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens samarbeid med Den kulturelle skolesekken? Etter skolenivå	74
Figur 8.4 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om tilbudet fra Den kulturelle skolesekken?	75
Figur 10.1 Timer med svømmeopplæring på 1. trinn - 4. trinn, etter år. (N 2018=435 og N 2016=402)	86
Figur 10.2 Ta stilling til følgende påstander og sett et kryss per rad.....	88
Figur 10.3 Hvor stor andel av dagens 5. trinns elever var svømmedyktige etter 4. årstrinn ved din skole? Anslå andel i prosent, etter skolestørrelse og landsdel.....	89
Figur v1.1 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Læreplanene er lett tilgjengelig på mobil og nettbrett.....	101
Figur v.1.2 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? God kobling mellom læreplaner og støtteressurser.....	101

Figur v1.3 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Læreplaner med gode søkemuligheter.	102
Figur v1.4 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Læreplaner med søkemuligheter av liknende kompetansemål på tvers av fag.	102
Figur v1.5 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Læreplaner med søkemuligheter av liknende tema på tvers av fag.	102
Figur v1.6 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Støtte til å forstå hvordan læreplanene i fag skal tolkes og anvendes.	103
Figur v1.7 Hva blir viktig å ivareta i læreplanverket og i støtteressurser? Skolebasert kompetansestøtte i lokalt arbeid med læreplaner og vurdering.	103

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no